4-6 YAŞ ARALIĞINDAKİ ÇOCUKLARIN SEMANTİK AKICILIK BECERİLERİNİN İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Sevinç TÜYSÜZ

Eskişehir 2018

4-6 YAŞ ARALIĞINDAKİ ÇOCUKLARIN SEMANTİK AKICILIK BECERİLERİNİN İNCELENMESİ

Sevinç TÜYSÜZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Dil ve Konuşma Terapisi Anabilim Dalı
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Aylin Müge TUNÇER

Eskişehir
Anadolu Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Haziran 2018

JÜRİ ve ENSTİTÜ ONAYI

Sevinç TÜYSÜZ'ün "4-6 Yaş Aralığındaki Çocukların Semantik Akıcılık Becerilerinin İncelenmesi" başlıklı 11/06/2018 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek "Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği"nin ilgili maddeleri uyarınca, Dil ve Konuşma Terapisi Anabilim dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı Adı Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	Dr. Öğr. Ü. Aylin Müge Tunçer Anadolu Üniversitesi	
Üye	Doç. Dr. Elçin Tadihan Özkan Anadolu Üniversitesi	
Üye	Dr. Öğr. Ü. Sertan Özdemir Medipol Üniversitesi	

Prof. Dr. Nalan GÜNDOĞDU KARABURUN

Enstitü Müdürü

ÖZET

4-6 YAŞ ARALIĞINDAKİ ÇOCUKLARIN SEMANTİK AKICILIK BECERİLERİNİN İNCELENMESİ

Sevinç TÜYSÜZ

Dil ve Konuşma Terapisi Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Haziran 2018

Danışman: Dr. Öğr. Ü. Aylin Müge TUNÇER

Sözel akıcılık ölçümleri dil ve konuşma terapisi alanında dil becerilerinin değerlendirilmesinde ve nöropsikoloji alanında bilişsel yetersizliklerin tanılanmasında yaygın olarak kullanılır. Sözel akıcılık testlerinin bir alt türü olan semantik akıcılık ölçümü, katılımcıların belirli bir süre içerisinde verilen kategoriye ait olabildiğince çok sözcük üretmelerini gerektirir. Bu çalışmada 4-6 yaş aralığındaki okul öncesi çocukların semantik akıcılık becerilerinin değerlendirilmesinin yanında yaş, cinsiyet ve annenin eğitim durumu değişkenlerinin semantik akıcılık performansı üzerindeki etkisi incelenmiştir. Bu amaç doğrultusunda, 'Hayvanlar, Sebzeler ve Meyveler, Renkler, İçecekler, Giysiler, Vücudumuzun Bölümleri ve Ev Eşyaları' kategorileri kullanılmıştır.

Araştırmanın katılımcıları, yaşları 4-6 arasında değişen 84 okul öncesi dönemdeki çocuktan oluşmaktadır. Katılımcılar yaşlarına göre, 4,5,6 yaş; annenin eğitim durumuna göre, düşük (ilkokul), orta (ortaokul ve lise) ve yüksek (önlisans ve üzeri) düzey şeklinde gruplara ayrılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde sözel akıcılık performansının yaş ile birlikte artış gösterdiği ortaya konmuştur. Ancak cinsiyet değişkeni bakımından değerlendirildiğinde çocuklar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Eğitim değişkeninde, annesi düşük eğitim grubunda yer alan çocukların sözel akıcılık performansının, diğer eğitim gruplarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Elde edilen veriler üretilen toplam ve farklı sözcük sayısına göre incelendiğinde en yüksek ortalama sözcük sayısının 'Vücut Bölümleri' ve en yüksek farklı sözcük sayısının 'Hayvanlar' kategorisinde olduğu görülmektedir. Son olarak yedi farklı kategoride üretilen sözcüklerin toplam ve ilk beş sıradaki üretim sıklığı hesaplanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Sözel akıcılık, Semantik akıcılık, Okul öncesi çocuklar

ABSTRACT

ASSESSMENT OF SEMANTİC FLUENCY SKILLS IN PRESCHOOLERS AGING FROM 4-6

Sevinç TÜYSÜZ

Department of Speech and Language Therapy

Programme in Anadolu University, Graduate School of Health Science, June 2018

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Aylin Müge TUNÇER

Verbal fluency measures are widely used not only in the field of speech and language therapy to evaluate language skills, but in neuropsychology to diagnose cognitive impairments. As a subcategory of verbal fluency test, semantic fluency measures require participants to generate as many words as they can according to a given category within a resricted time. Along with the assessment of semantic fluency skills in preschoolers, the influence of variables- age, gender and educational backround of mothers- is examined in this study. To this purpose, the categories of ‘ Animals, Fruits and Vegatables, Colors, Beverages, Clothes, Body Parts and Furnitures’ are used. Participants of the study include 84 preschoolers with the ages ranging from 4 to 6. Participants are separeted into 3 age groups (4,5 and 6) and 3 education groups according to educational backround of mothers (low, intermediate and high).

Results of the study indicated that the semantic fluency performance of the children increased with the age. However gender groups weren’t significantly differed by their performance on the semantic fluency measures. In respect to education variable, it was found that children whose mothers are involved in the low level of education group attained the highest mean values. The analysis of the data showed that participants had the highest number of total words in the category of ‘Body Part’ and the highest number of different words in the category of ‘Animals’. Ultimately, total production frequencies and first response rates were estimated over the words produced in seven categories.

Key Words: Verbal fluency, Semantic fluency, Preschoolers

ÖNSÖZ

Tez yazım sürecimde, tüm kendi yoğunluğuna rağmen bilgisi, deneyimi ve kolaylaştırıcı tutumuyla yanımda olan sevgili danışmanım Dr. Öğr. Ü. Aylin Müge Tunçer'e,

DİLKOM'da geçirdiğim süre boyunca benimle olan tüm arkadaşlarıma, değerli hocalarıma ve güler yüzlü DİLKOM pesoneline,

En başından beri beni destekleyen tüm dostlarıma.. Neşesi ve güzel insanlığı için Berrin Genç Ersoy'a; bana tüm sevgisiyle şahitlik ve yarenlik eden Filiz Yiğit'e; yanımda olmasa da yanıbaşımda hissettiğim ve hep cesaret aldığım Didem Erkan'a; DİLKOM'un bana verdiği en güzel hediyelerden, gayretiyle örnek aldığım Sema Acar'a; bendeki yerini ve tesirini tarif dahi edemeyeceğim, tarifleri sevmeyen Şevket Özdemir'e içtenliği ve tez sürecine olan katkıları için ayrıca teşekkür ederim.

Ve var olduğum andan bu yana yoluma saygı ve şefkat duyan, farklı mecralara yol almam konusunda beni daima yüreklendiren kıymetli aileme, bilhassa biricik anneme sonsuz teşekkür ederim. Hakkınızı ödeyemem.

26./06./2018

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan "bilimsel intihal tespit programı"yla tarandığını ve hiçbir şekilde "intihal içermediğini" beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Sevinç TÜYSÜZ

İÇİNDEKİLER

Sayfa

BAŞLIK SAYFASI ..... **i**
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI ..... **ii**
ÖZET ..... **iii**
ABSTRACT ..... **iv**
ÖNSÖZ ..... **v**
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ ..... **vi**
İÇİNDEKİLER ..... **vii**
ÇİZELGELER DİZİNİ ..... **x**
ŞEKİLLER DİZİNİ ..... **xii**
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ ..... **xiv**
1. GİRİŞ VE AMAÇ **1**
1.1. Giriş **1**
1.2. Amaç **2**
1.3. Önem **3**
2. KAYNAK BİLGİSİ **4**
2.1. Semantik Gelişim **4**
2.2. Kavram Oluşumu ve Yapılanması **4**
2.3. Sözel Akıcılık **6**
2.3.1. Sözel akıcılık ölçümünde yürütücü işlevler **7**
2.3.2. Sözel akıcılık ölçümünde demografik değişkenler ve yapılan çalışmalar **8**
2.3.3. Sözel akıcılık ölçümünde çevresel değişkenler ve yapılan çalışmalar **13**
2.3.4. Türkçede yapılan çalışmalar **14**
3. GEREÇ VE YÖNTEM **16**
3.1. Araştırma Modeli **16**
3.2. Araştırmanın Katılımcıları **16**
3.3. Veri Toplama Araçları **17**
3.4. Uygulama **18**
3.5. Verileri Analizi **19**

4. BULGULAR VE TARTIŞMA 20

4.1. Bulgular 20

4.1.1. 4–6 yaş aralığındaki okul öncesi çocukların semantik akıcılık becerileri ölçümünde kullanılan 'Hayvanlar, Sebzeler ve Meyveler, Renkler, İçecekler, Giysiler, Vücudumuzun Bölümleri ve Ev Eşyaları' kategorilerinde ürettikleri sözcük değerleri ve bu değerlerin kategoriler arası karşılaştırılması 20

4.1.1.1. Tüm katılımcılar tarafından üretilen toplam, ortalama ve farklı sözcük sayıları 20

4.1.1.2. Tüm katılımcılar tarafından üretilen ortalama sözcük sayılarının kategoriler arası karşılaştırılması 23

4.1.1.3. 4 yaş grubundaki okul öncesi çocukların ürettikleri toplam, ortalama ve farklı sözcük sayıları 25

4.1.1.6. 4 yaş grubundaki okul öncesi çocukların ürettikleri ortalama sözcük sayılarının kategoriler arası karşılaştırılması 29

4.1.1.5. 5 yaş grubundaki okul öncesi çocukların ürettikleri toplam, ortalama ve farklı sözcük sayıları 30

4.1.1.6. 5 yaş grubundaki okul öncesi çocukların ürettikleri ortalama sözcük sayılarının kategoriler arası karşılaştırılması 33

4.1.1.7. 6 yaş grubundaki okul öncesi çocukların ürettikleri toplam, ortalama ve farklı sözcük sayıları 34

4.1.1.8. 6 yaş grubundaki okul öncesi çocukların ürettikleri ortalama sözcük sayılarının kategoriler arası karşılaştırılması 38

4.1.2. Yaş değişkeninin 4–6 yaş aralığındaki okul öncesi çocukların semantik akıcılık becerileri üzerindeki etkisi..... 39

4.1.3. Cinsiyet değişkeninin 4–6 yaş aralığındaki okul öncesi çocukların semantik akıcılık becerileri üzerindeki etkisi..... 42

4.1.4. Annelerin eğitim düzeyinin 4–6 yaş aralığındaki okul öncesi çocukların semantik akıcılık becerileri üzerindeki etkisi..... 44
4.1.5. 4–6 yaş aralığındaki okul öncesi çocukların semantik akıcılık becerilerinin ölçümünde kullanılan her bir kategori için ürettikleri sözcük sıklıkları..... 48
***4.1.5.1. Tüm katılımcılar tarafından en sık üretilen sözcükler* 48**
***4.1.5.2. Tüm katılımcılar tarafından ilk beş sırada üretilen sözcükler* 49**
***4.1.5.3. 4 yaş katılımcılar tarafından ilk beş sırada üretilen sözcükler* 50**
***4.1.5.4. 5 yaş katılımcılar tarafından ilk beş sırada üretilen sözcükler* 52**
***4.1.5.5. 6 yaş katılımcılar tarafından ilk beş sırada üretilen sözcükler* 53**
4.2. Tartışma..... 54
5. SONUÇLAR ve ÖNERİLER 60
5. 1. Sonuçlar 60
5. 2. Öneriler..... 60
5. 3. Sınırlılıklar 61
KAYNAKÇA 62
EKLER
ÖZGEÇMİŞ

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 3.1. Araştırma Örnekleminin Demografik Özellikleri **17**

Çizelge 4.1. Semantik Akıcılık Ölçümünde Kullanılan Kategorilerden Elde Edilen Toplam, Ortalama ve Farklı Sözcük Sayıları Betimsel İstatistik Sonuçları..... **20**

Çizelge 4.2. Tüm Katılımcılarda Kategoriler Arası Farklılık İçin Yapılan İkili Post Hoc Karşılaştırmalarının Anlamlılık Değerleri (p) Sonuçları **24**

Çizelge 4.3. 4 yaş Grubu Katılımcılarının Semantik Akıcılık Ölçümünde Kullanılan Kategorilerden Elde Edilen Toplam, Ortalama ve Farklı Sözcük Sayıları Betimsel İstatistik Sonuçları..... **25**

Çizelge 4.4. 4 Yaş Grubundaki Katılımcılarda Kategoriler Arası Farklılık İçin Yapılan İkili Post Hoc Karşılaştırmalarının Anlamlılık Değerleri (p) Sonuçları..... **29**

Çizelge 4.5. 5 yaş Grubu Katılımcılarının Semantik Akıcılık Ölçümünde Kullanılan Kategorilerden Elde Edilen Toplam, Ortalama ve Farklı Sözcük Sayıları Betimsel İstatistik Sonuçları..... **30**

Çizelge 4.6. 5 Yaş Grubundaki Katılımcılarda Kategoriler Arası Farklılık İçin Yapılan İkili Post Hoc Karşılaştırmalarının Anlamlılık Değerleri (p) Sonuçları..... **34**

Çizelge 4.7. 6 yaş Grubu Katılımcılarının Semantik Akıcılık Ölçümünde Kullanılan Kategorilerden Elde Edilen Toplam, Ortalama ve Farklı Sözcük Sayıları Betimsel İstatistik Sonuçları **35**

Çizelge 4.8. 6 Yaş Grubundaki Katılımcılarda Kategoriler Arası Farklılık İçin Yapılan İkili Post Hoc Karşılaştırmalarının Anlamlılık Değerleri (p) Sonuçları..... **38**

Çizelge 4.9. Semantik Akıcılık Ortalama Sözcük Sayılarının Yaş Gruplarına Göre Betimsel İstatistik Sonuçları..... **40**

Çizelge 4.10. Yaş Grupları Arasındaki Üretim Farklılıklarına İlişkin Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları **41**

Çizelge 4.11. Semantik Akıcılık Ortalama Sözcük Sayılarının Cinsiyet Gruplarına Göre Betimsel İstatistik Sonuçları **43**

Çizelge 4.12. Cinsiyet Grupları Arasındaki Üretim Farklılıklarına Göre Mann-

Whitney U Testi Sonuçları..... **44**
Çizelge 4.13. Semantik Akıcılık Ortalama Sözcük Sayılarının Annenin Eğitim Düzeyi Gruplarına Göre Betimsel İstatistik Sonuçları **45**
Çizelge 4.14. Eğitim Gruplarına Arasında Üretim Farklılıklarına Göre Kruksal-Wallis H Testi Sonuçları **47**
Çizelge 4.15. Semantik Akıcılık Ölçümü Kategorilerinde En Sık Üretilen Sözcükler..... **48**
Çizelge 4.16. Semantik Akıcılık Ölçümü Kategorilerinde İlk Beş Sırada Üretilen Sözcükler **49**
Çizelge 4.17. 4 Yaş Grubuna Ait Semantik Akıcılık Ölçümü Kategorilerinde İlk Beş Sırada Üretilen Sözcükler **51**
Çizelge 4.18. 5 Yaş Grubuna Ait Semantik Akıcılık Ölçümü Kategorilerinde İlk Beş Sırada Üretilen Sözcükler **53**
Çizelge 4.19. 6 Yaş Grubuna Ait Semantik Akıcılık Ölçümü Kategorilerinde İlk Beş Sırada Üretilen Sözcükler **54**

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 3.1. Semantik Akıcılık Ölçümünde Kullanılan Kategorilerde Katılımcıların Ürettikleri Toplam Sözcük Sayılarının Sıralaması **21**

Şekil 4.1. Semantik Akıcılık Ölçümünde Kullanılan Kategorilerde Katılımcıların Ürettikleri Ortalama Sözcük Sayılarının Sıralaması..... **22**

Şekil 4.2. Semantik Akıcılık Ölçümünde Kullanılan Kategorilerde Katılımcıların Ürettikleri Farklı Sözcük Sayılarının Sıralaması **22**

Şekil 4.3. Semantik Akıcılık Ölçümünde Kullanılan Kategorilerde Katılımcıların Ürettikleri Minimum ve Maksimum Sözcük Sayıları **23**

Şekil 4.4. Semantik Akıcılık Ölçümünde Kullanılan Kategorilerde 4 Yaş Grubundaki Katılımcıların Ürettikleri Toplam Sözcük Sayılarının Sıralaması **26**

Şekil 4.5. Semantik Akıcılık Ölçümünde Kullanılan Kategorilerde 4 Yaş Grubundaki Katılımcıların Ürettikleri Ortalama Sözcük Sayılarının Sıralaması **27**

Şekil 4.6. Semantik Akıcılık Ölçümünde Kullanılan Kategorilerde 4 Yaş Grubundaki Katılımcıların Ürettikleri Farklı Sözcük Sayılarının Sıralaması **27**

Şekil 4.7. Semantik Akıcılık Ölçümünde Kullanılan Kategorilerde 4 Yaş Grubundaki Katılımcıların Ürettikleri Minimum ve Maksimum Sözcük Sayıları **28**

Şekil 4.8. Semantik Akıcılık Ölçümünde Kullanılan Kategorilerde 5 Yaş Grubundaki Katılımcıların Ürettikleri Toplam Sözcük Sayılarının Sıralaması **31**

Şekil 4.9. Semantik Akıcılık Ölçümünde Kullanılan Kategorilerde 5 Yaş Grubundaki Katılımcıların Ürettikleri Ortalama Sözcük Sayılarının Sıralaması **31**

Şekil 4.10. Semantik Akıcılık Ölçümünde Kullanılan Kategorilerde 5 Yaş Grubundaki Katılımcıların Ürettikleri Farklı Sözcük Sayılarının Sıralaması **32**

Şekil 4.11. Semantik Akıcılık Ölçümünde Kullanılan Kategorilerde 5 Yaş Grubundaki Katılımcıların Ürettikleri Minimum ve Maksimum

Sözcük Sayıları **33**

Şekil 4.12. Semantik Akıcılık Ölçümünde Kullanılan Kategorilerde 6 Yaş Grubundaki Katılımcıların Ürettikleri Toplam Sözcük Sayılarının Sıralaması **35**

Şekil 4.13. Semantik Akıcılık Ölçümünde Kullanılan Kategorilerde 6 Yaş Grubundaki Katılımcıların Ürettikleri Ortalama Sözcük Sayılarının Sıralaması **36**

Şekil 4.14. Semantik Akıcılık Ölçümünde Kullanılan Kategorilerde 6 Yaş Grubundaki Katılımcıların Ürettikleri Farklı Sözcük Sayılarının Sıralaması **37**

Şekil 4.15. Semantik Akıcılık Ölçümünde Kullanılan Kategorilerde 6 Yaş Grubundaki Katılımcıların Ürettikleri Minimum ve Maksimum Sözcük Sayıları **38**

SİMGE ve KISALTMALAR DİZİNİ

ADD	: Afazide Dil Değerlendirme
FSS	: Farklı Sözcük Sayısı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
Max	: Maksimum Değer
Min	: Minimum Değer
N	: Katılımcı Sayısı
Ort.	: Aritmetik Ortalama
p	: Anlamlılık Değeri
Sd	: Serbestlik Derecesi
SPSS	: Statistical Program for Social Sciences
SS	: Standart Sapma
TSS	: Toplam Sözcük Sayısı
U	: Mann Whitney U-testi Değeri
χ^2	: Ki-Kare Değeri

1. GİRİŞ ve AMAÇ

1.1. Giriş

Çocuklarda dil gelişiminin, çok eski zamanlardan beri üzerinde tartışılan bir konu olarak çocuğun psikolojik, bilişsel, sosyal durumu ve bakım verenin sağladığı girdilerle şekillenen çok yönlü bir süreç olduğu kabul edilmektedir. Bu sürecin temel bileşenlerinden biri olan kavram bilgisi, sözel akıcılık ölçümleri yardımıyla nispeten gözlenebilmekte ve ölçülebilmektedir. Sözel akıcılık ölçümü, katılımcıların belirli bir süre içerisinde verilen kategoriye ait olabildiğince farklı sözcük üretmelerini gerektirir. Bellekteki herhangi bir kavram veya bu kavrama ait sözcük uyarılırsa, bu kavram ile çağrışımsal olarak bağlantılı diğer sözcüklerin de harekete geçeceği bilinmektedir. Ancak sözel akıcılık ölçümleriyle kişinin kavram bilgisinin eksiksiz bir şekilde ortaya koyulmadığının, hatta kişiye sunulan kategoriye ait kavramların bile çoğuna ulaşılamadığının altı çizilmelidir. Ölçümlerin bize gösterdiği: bir kategoriye ait akla en kolay gelen ve kullanımı en yaygın diyebileceğimiz sözcüklerdir (Prescott ve Crowe, 2003, s. 467).

Sözel akıcılık ölçümleri dil ve yürütücü işlevlerdeki bozukluklara oldukça duyarlıdır. Bu sebeple klinik uygulama ortamlarında yaygın olarak kullanılır. Ayrıca okuma-yazma ve meta-linguistik beceriler gerektirmediği için işlem öncesi dönemdeki çocukların bile kavram haritaları hakkında bilgi edinmemizi sağlar (de Guibert vd., 2010, s. 898). Bu alanda ilk yapılan çalışmalardan birinde Nelson (1974), erken dönemdeki çocukların belleğinde depolanan kavramsal kategorilerin özelliklerini incelemiştir. Bu özelliklerin daha büyük çocuklarınkinden ve yetişkinlerinkinden nasıl farklılaştığı sorusuna cevap aramıştır. Erken dönemdeki çocukların, yetişkinlere kıyasla, daha somut kavramları edindiklerini bildirmiştir. Sözel akıcılık performansının hem yetişkinlerde hem çocuklarda değişmeyen bazı özellikler gösterdiğini ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur. Hem çocuklarda hem yetişkinlerde sözel akıcılık ölçümü sırasında bir kategoriye ait tipik sözcükler diğerlerine göre daha sıklıkla üretilmektedir. Ayrıca bir kategoriye ait sözcüklerin üretim sırası, en tipik sözcüklerden başlayarak daha nadir kullanılan sözcüklere doğru ilerlemektedir (Grube ve Hasselhorn, 1996, s. 119; Kail ve Nippold, 1984, s. 944).

Sözel akıcılık testlerinde beklenen başarılı sözcük üretimi, katılımcıların yürütücü işlevlerinin gelişimine ve dünya bilgilerinin artmasına bağlıdır (Kavé, Kigel ve Kochva, 2008, s. 350; Kavé vd., 2010, s. 551). Normal gelişim gösteren çocuklarda frontal lob gelişim gösterdikçe yürütücü işlevler de gelişmeye devam eder (Kavé, 2006 s. 495). Bu gelişim sürecinde yaş, akıcılık becerilerini hem nitel hem nicel olarak farklılaştıran önemli bir değişken olarak karşımıza çıkarken cinsiyetin ayırt edici olmadığını savunan çalışmalar ağırlıktadır (Isacoff ve Stromswold, 2014, s. 43). Dil becerileri ve yürütücü işlevler uzun bir zaman diliminde gelişim gösterdiği için çevresel etkilere karşı da oldukça duyarlıdır. Çevresel faktörler ele alındığında ebeveynlerin eğitim düzeyi en güçlü belirleyici olarak öne çıkmaktadır (Kavé, Shalmon ve Knafo, 2013, s. 124).

Sözel akıcılık performansı bugüne kadar birçok farklı popülasyonda ölçülmüştür. Sözel akıcılık testleri klinik alandaki katkılarının yanı sıra farklı dillerde normal gelişim gösteren çocukların sözcük çağırma becerilerini ölçmek için de kullanılmıştır. Türkçede yapılmış çalışmalara bakıldığında okul çağı çocuğu ve yetişkinler üzerinde sözel akıcılık ölçümlerinin gerçekleştirilmesine karşın okul öncesi çocukların semantik akıcılık becerilerini inceleyen herhangi bir çalışma mevcut değildir. Okul öncesi çocukların semantik akıcılık becerileri hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlayan bu araştırmanın, bu yaş grubundaki çocukların dil becerilerini değerlendirme, geliştirme ve terapi etkinliklerini planlamada yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

1.2. Amaç

Bu çalışmanın temel amacı 4-6 yaş aralığındaki okul öncesi çocukların semantik akıcılık becerilerinin yaş, cinsiyet ve annelerin eğitim düzeyi değişkenlerine göre incelenmesidir. Bu doğrultuda aşağıda sıralanan araştırma sorularına yanıt aranmaktadır:

1. 4–6 yaş aralığındaki okul öncesi çocukların semantik akıcılık becerileri ölçümünde kullanılan *'Hayvanlar, Sebzeler ve Meyveler, Renkler, İçecekler, Giysiler, Vücudumuzun Bölümleri ve Ev Eşyaları'* kategorilerinde ürettikleri sözcükler için;

a) Tüm katılımcılar tarafından üretilen toplam, ortalama ve farklı sözcük sayısı nedir? Ortalama sözcük sayısı bakımından kullanılan kategoriler arasında farklılık var mıdır?

b) 4 yaş grubundaki katılımcılar tarafından üretilen toplam, ortalama ve farklı sözcük sayısı nedir? Ortalama sözcük sayısı bakımından kullanılan kategoriler arasında farklılık var mıdır?

c) 5 yaş grubundaki katılımcılar tarafından üretilen toplam, ortalama ve farklı sözcük sayısı nedir? Ortalama sözcük sayısı bakımından kullanılan kategoriler arasında farklılık var mıdır?

d) 6 yaş grubundaki katılımcılar tarafından üretilen toplam, ortalama ve farklı sözcük sayısı nedir? Ortalama sözcük sayısı bakımından kullanılan kategoriler arasında farklılık var mıdır?

2. Yaş değişkeninin 4–6 yaş aralığındaki okul öncesi çocukların semantik akıcılık becerileri üzerindeki etkisi nedir?

3. Cinsiyet değişkeninin 4–6 yaş aralığındaki okul öncesi çocukların semantik akıcılık becerileri üzerindeki etkisi nedir?

4. Annelerin eğitim düzeyinin 4–6 yaş aralığındaki okul öncesi çocukların semantik akıcılık becerileri üzerindeki etkisi nedir?

5. 4–6 yaş aralığındaki okul öncesi çocukların semantik akıcılık becerilerinin ölçümünde kullanılan her bir kategori için;

a) Tüm katılımcılar tarafından en sık üretilen sözcükler nelerdir?

b) Tüm katılımcılar tarafından ilk sıralarda üretilen sözcükler nelerdir?

c) 4 yaş grubundaki katılımcılar tarafından ilk sıralarda üretilen sözcükler nelerdir?

d) 5 yaş grubundaki katılımcılar tarafından ilk sıralarda üretilen sözcükler nelerdir?

e) 6 yaş grubundaki katılımcılar tarafından ilk sıralarda üretilen sözcükler nelerdir?

1.3. Önem

Türkçede daha önce yapılan çalışmalara bakıldığında sözel akıcılık ölçümlerinin yetişkinler ve okul çağı çocukları üzerinde değerlendirilmiş olduğu görülmektedir. Farklı değişkenlerin semantik beceriler üzerindeki etkilerini anlamak, çocukların normal gelişimsel süreçlerini yorumlamak açısından gereklidir. Bu çalışmada okul öncesi dönemdeki çocuklardan elde edilecek veriler, söz konusu yaş grubunun dil becerilerinin

değerlendirilmesinde, terapi hedeflerinin belirlenmesinde ve terapi sürecinin planlanmasında önem taşımaktadır. Ayrıca bu çalışmada kullanılan kategorilerden elde veriler, nörolojik dil bozukluklarının değerlendirilmesinde ve bu amaçla geliştirilecek değerlendirme araçlarında yer almak üzere sözcük normlarının belirlenmesi hususunda önemlidir.

2. KAYNAK BİLGİSİ

2.1. Semantik Gelişim

Çocuk dilinin gelişimi hiyerarşik ve sistematik bir döngüde ilerlemektedir. Bu döngü içerisinde semantik, diğer dil alanlarından farklı olarak daha karmaşık ve yaşam boyu devam eden bir gelişim izlemektedir (Maviş, 2015, s. 129). Semantik, dil gelişiminde taşıdığı önem ile birlikte üzerinde çalışılması zor bir dil bileşeni olarak da karşımıza çıkmaktadır. Sesbilgisi ve sözdizimi gelişiminde, dil yapılarının somut özellikleri ele alınırken anlam bu yapıların nesneler, fikirler ve deneyimler ile ilişkilendirilmesi sonucu ortaya çıkmaktadır (Pacesova, 1987, s. 27). Küçük çocuklarda bu durum daha da karmaşıklaşmaktadır ve siz onlara bir kelimenin ne anlama geldiğini doğrudan soramazsınız çünkü çocuğun söylediğinden fazlasını ima edip etmediğinden emin olamazsınız.

2.2. Kavram Oluşumu ve Yapılanması

Kavram oluşumunu açıklayan üç kuramsal yaklaşım öne çıkmaktadır: (1) Semantik özellikler hipotezi, (2) İşlevsel hipotez; ve (3) Prototip hipotezi.

Clark'ın ortaya attığı Semantik Özellikler Hipotezi'ne (1973) göre çocukların kategorik kavramları ayırt edici bir dizi özelliğe göre oluşturdukları savunulmaktadır. Örneğin hayvanlar kategorisinden 'köpek' kavramının tanımlayıcı özellikleri 'canlı, tüylü, dört ayaklı ve kuyruklu' olarak sıralanabilir. İlk etapta sözcüğün anlamı tamamlanmadığı için çocuk sözcüğü kullanırken birçok göndergesel hata yapabilir. Örneğin öğrendiği 'köpek' sözcüğünü çevresinde gördüğü diğer 'dört ayaklı' birçok hayvan (kedi, inek, koyun,tilki vb.) için de kullanabilir. Çocuğun sözcükleri yetişkinlerden farklı olarak daha geniş bir göndergeye uyguladığı bu kullanım (anlam genişlemesi), Bloom (1973) tarafından yoğunlukla tek sözcük evresinde yaşanan gelişimsel bir süreç olarak görülmektedir. Aynı zamanda Piaget'nin bilişsel gelişim evreleri hatırlandığında 'özümleme' süreciyle özdeşleştirilmektedir (Maviş, 2015, s. 134).

Nelson'ın (1974) İşlevsel Hipotezi, çocukların ilk defa karşılaştıkları nesneleri bir bütün halinde algıladıklarını ve sınıflamayı nesne ile ilgili eylemlere ve nesne ile arasındaki ilişkiye göre yaptıklarını ileri sürmektedir. Erken dönemde çocuklar nesneleri algısal özelliklere göre (yuvarlak, dört bacaklı gibi) analiz etme ve bu

özelliklere dayanan sınıflamalar yapma yetisinden yoksundur. Dolayısı ile eğer nesneler işlevsel olarak benzerse kategorik olarak da benzer kabul edilmektedir. Bu modelde yeni bir sözcüğün anlamı ilk etapta bir dizi işlevsel özellik ile temsil edilmektedir. Çocuğun bu sözcüğü benzer işlevsel özelliklere sahip diğer göndergelere de uygulayacağı düşünülmektedir. Örneğin *top* kelimesi *yuvarlanabilen* ya da *sektirilen* birçok farklı nesne için kullanılabilir (Maviş, 2015, s. 136).

Sonuç olarak Clark ve Nelson çocukların ilk sözcüklerini nasıl kullandığı hakkında farklı görüşler ileri sürmüştür. Bu iki teorinin ortak noktası çocukların verilen sözcüğü algısal veya işlevsel en az bir tane benzer özellik taşıyan göndergelere genişlettiğidir. Bu iki yaklaşımın da cevaplamakta zorlanacağı bazı sorular akla gelmektedir. 'Köpek' kavramının tanımlayıcı özelliklerinin 'canlı, tüylü, dört ayaklı, havlayan ve kuyruklu' olarak sıralandığı bir liste, köpeği köpek olmayan varlıklardan ayırt edebilmek için yeterli midir? Örneğin 'köpek' kavramı köpeklerin sahip olmadığı sınırsız sayıda özellikler (boynuzsuz ve ya miyavlamayan) üzerinden de tanımlanabilir. Ayrıca belirlediğimiz özelliklerin dışında kalan üç ayaklı, kuyruksuz, tüyleri olmayan veya havlayamayan atipik köpek örnekleri de mevcuttur. Kavramları oluştururken sadece uygun örnekleri dahil edip aynı zamanda uygun olmayan bütün örnekleri dışarıda bırakacak tanımlayıcı özellikleri listelemek neredeyse imkansızdır (Kuczaj, 1982, s. 492). Bu durum prototip yaklaşımının ortaya çıkmasında zemin oluşturmuştur.

Prototip, kelimenin yalnızca veya en sık biçimde ilişkilendirildiği gönderge olarak ifade edilmektedir (Pacesova, 1987, s. 27) . Diğer göndergeler temeldeki prototipe benzerlik ve yakınlıklarına göre birbirinden ayrılmaktadır. Bowerman ortaya attığı Prototip Hipotezi'nde (1978) çocukların kavram gelişiminde işlevsel benzerliğin algısal benzerlikten üstün tutulduğu yaklaşıma karşı çıkmaktadır. Çocukların daha çok işlevsel farklılıkları göz ardı etme ve algısal benzerliklere göre sınıflama yapma eğiliminde olduklarını belirtmektedir.

Anglin (1977'den aktaran Kuczaj, 1982, s. 500) kavram oluşumunda bir nesnenin işlevsel özelliklerinin (özellikle kullanımının) çocuk için önemli bir bilgi olduğunu savunarak kısmen Nelson'ı desteklemektedir. Bunun yanında statik algısal özelliklerin de nesnelere ait kavramları oluştururken oldukça önemli olduğunun altını çizmektedir. Clark ve Nelson'ın ortaya attığı fikirlerden farklı olarak çocukların algısal ve işlevsel özellikleri düşünebilmesinin, zihninde o kavrama ait var olan prototipin yansıması olduğunu ifade etmektedir. Kavramsal sınıflama yaparken çocukların belirli

semantik özellikleri analiz edebilecek bilişsel düzeye sahip olmadığını savunan fikirler de bulunmaktadır.

Sonuç olarak algısal veya işlevsel sadece tek tür benzerliğe göre sınıflama yapıldığını savunan teoriler, çocukların kavramları ilişkilendirirken kullandıkları yolların zenginliği ve çeşitliliği düşünüldüğünde oldukça kısıtlı kalmaktadır. Yukarıda bahsedilen ilk teorilere bakıldığında genel olarak kavram gelişiminin çocuklarda algısal düzenlemelerle başlayıp taksonomik düzenlemelere doğru ilerlediği savunulmaktadır. Bu alanda yapılan deneysel çalışmalar ile çocuklarda erken dönemde bağlamsal, algısal ve taksonomik ilişkilendirmelerin birlikte var olduğu ortaya konmuştur (Blaye ve Bonthoux, 2001, s. 395). Bu ilişkilendirmelerin gözlenebilir ve ölçülebilir olması sözel akıcılık ölçümleri ile mümkündür.

2.3. Sözel Akıcılık

Sözel akıcılık, dilin temel işlevlerinden birisi olarak akıcı konuşma üretimini ifade eder (Lezak vd., 2012) ve sözel akıcılık ölçümleri ile değerlendirilmektedir. Temelde dile ait işlevleri yordamasına rağmen sözel akıcılık ölçümleri oldukça geliştirilmiştir ve farklı klinik alanlarda dil ve bilişsel becerilerin değerlendirilmesinde yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

Sözel akıcılık ölçümleri verilen semantik veya fonolojik ipucuna dayalı olarak akla ilk gelen sözcüklerin zaman kısıtlaması altında planlanmasını ve üretilmesini gerektirir ve üç başlık altında sınıflandırılır; semantik, fonemik ve eylem. Semantik akıcılık ölçümünde katılımcıdan bir kategoriye ait olabildiğince çok sözcük üretmesi beklenir. En sık kullanılan kategorilerin başında *Hayvanlar, Meyveler, Giysiler, Renkler* ve *Kuşlar* gelmektedir (Strauss, Sherman ve Spreen, 2006; Charchat-Fishman, Oliveira ve Silva, 2001, s. 78). Fonemik akıcılık ölçümünde ise katılımcıların belirli bir ses ile başlayan mümkün olduğunca çok sözcük üretmeleri gerekmektedir. En yaygın kullanılan sesler İngilizcede en sık yer alan ‘F’ ‘A’ ve ‘S’ fonemleridir (Matute vd., 2004, s. 647; Strauss vd., 2006). Son olarak eylem akıcılığı ölçümünde katılımcılardan belirli bir bağlam ile ilgili eylem sözcükleri üretmeleri istenir (Piatt vd., 1999, s. 1499).

2.3.1. Sözel akıcılık ölçümünde yürütücü işlevler

Sözel akıcılık ölçümlerinin gereklerini yerine getirebilmek için katılımcılar bir dizi bilişsel işlem ile meşgul olmak durumundadır. Bir yandan sözcük üretimi

sürdürülürken bir yandan da sözcüklerin üretimini yönlendirecek ilgili uyaranların seçilmesi gerekir. Bunun yanında yanlış ya da önceden söylenmiş sözcük üretiminin engellenmesi amacıyla bellek sürekli güncellenir (Dias, 2009). Belirli kriterlere uygun olarak gerçekleştirilen bu sözcük üretimi, yürütücü işlevlerin değerlendirilmesinde geçerli bir ölçüt olarak kabul görür. Çünkü bilişsel ağların esnetilmesini (cognitive flexibility), üretimlerin istenen ölçütlere uygun bir şekilde düzenlenmesini, sözel bilginin aranmasını ve semantik ya da fonolojik olarak ilişkilendirilirken (işleyen bellek -working memory) diğer uyaranların bozucu etkisinden korunmasını (inhibitory control) gerektirir (Troyer ve ark., 1997, s. 138). Tüm bu işlemleri eş zamanlı yönetebilme kabiliyetimiz otomatik ve içgüdüsel değildir; konsantrasyon ve bilinçli bir çaba gerektirmektedir (Hurks vd., 2010, s. 366; Adele, 2015, s. 70).

Okul öncesi dönem, yürütücü işlevlerin hızla değişiklik gösterdiği zaman dilimi olarak karşımıza çıkmaktadır. *Ketleme* ve *İşleyen Bellek* yaşamın ilk yılında gelişmeye başlayan iki temel yürütücü işlev olarak düşünülürken daha karmaşık bir işlev olan *Bilişsel Esneklik* daha sonra gelişim göstermektedir (Best ve Miller, 2010, s. 1641; Hughes ve Ensor, 2005, s. 645).

Bilişsel gelişim sürecindeki nihai kazanımlardan biri olarak görülen *Bilişsel Esneklik*, bir nesneyi farklı bağlamlarda farklı (tematik veya taksonomik) ağlar kullanarak sınıflandırabilmeyi ve bu ağlar arasında geçiş yapabilmeyi ifade etmektedir (Blaye ve Bonthoux, 2001, s. 407). Sözel akıcılık ölçümleri sırasında art arda üretilen sözcükler birbiriyle ilişkilendirilmiş haldedir. Örneğin fonemik akıcılığın gerektirdiği ilişkilendirmeler fonoloji yoluyla veya semantik akıcılığın gerektirdiği ilişkilendirmeler uzun süreli bellekte depolanan kavramsal ağlar yoluyla yapılmaktadır (Henry, Messer ve Nash,, 2013, s. 137). Yapılan çalışmalar, erken dönem çocuklarda kavram gelişiminin çeşitli yolların bir arada kullanılarak oluşturulduğunu ortaya koymuştur (Blaye ve Bonthoux, 2001, s. 395; Blewitt, 1994, s. 1279; Henry, Messer ve Nash, 2013, s. 137).

Ketleme genel olarak bireylerin bir durum karşısında verecekleri sözel/davranışsal tepkiyi kontrol etmeleri anlamına gelmektedir. Sözel akıcılık ölçümleri sırasında uygun olmayan sözcüklerin üretiminin ve tekrarların engellenmesi ketleme becerisi sayesinde gerçekleşmektedir (Skogan vd., 2014, s. 607). Henry ve vd. (2015) sözel akıcılık uygulamaları kullanarak yürütücü işlevleri inceledikleri çalışmalarında, ketleme becerisini yordamada fonemik akıcılığın semantik akıcılıktan

daha başarılı olduğunu ortaya koymuştur. *İşleyen bellek* ise bilgiyi depolamak, tekrar etmek ve yönetmek için kullanılan kısa süreli bir kapasiteye sahiptir. Deneysel çalışmalar ketleme ve işleyen bellek becerilerinin 3 yaşında oluştuğunu fakat işleyen bellek gelişiminin okul öncesi dönem süresince devam ettiğini göstermiştir (Anderson, 2002, s. 71; Carlson, 2005, s. 595). Özellikle bilişsel esneklik becerilerinin ve farklı ortak özellikler arasında esnek bir şekilde geçiş yapma becerisinin 4-5 yaş arasında sıçrama yaptığı vurgulanmıştır (Jacques ve Zelaze, 2001, s. 573). Blaye ve Jacques (2009) okul öncesi dönemdeki çocuklara ait kavram bilgisi ve yürütücü işlevleri inceledikleri çalışmada, yaş grupları arasındaki sözel akıcılık performanslarını değerlendirmiştir. 3-4 yaş aralığındaki grupların performans farkı kavram bilgisine dayandırılırken 4-5 yaş aralığındaki grupların performans farkı yürütücü işlevlere (bilişsel esneklik) dayandırılmıştır.

2.3.2. Sözel akıcılık ölçümünde demografik değişkenler ve yapılan çalışmalar

Sözel akıcılık ölçümlerinde kullanılan demografik değişkenler genellikle yaş, cinsiyet ve eğitim durumu olarak ele alınmaktadır. Alanyazında okul çağı çocuklarının sözel akıcılık becerilerini incelemek üzere yapılan birçok çalışmada (Grube ve Hasselhorn, 1996; Chan ve Poon, 1999; Sauzeon vd., 2004; Hurks vd, 2006; Kavé, 2006; Hurks vd., 2010; Lucena vd., 2016) yaş ile birlikte sözel akıcılık becerilerinin de gelişim gösterdiği ortaya konmuştur. Öte yandan Koren (2006) 8-9 ve 10-11 yaş aralığındaki iki grup katılımcıyla yaptığı çalışmasında 'Hayvanlar, Yiyecekler, Kıyafetler ve Sokak isimleri' kategorileri üzerinden alınan sözel akıcılık ölçümlerini incelemiştir. Bulgular büyük yaş grubundaki katılımcıların daha fazla alt kategoriye sahip olduğu ancak kategori genişliği açısından gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı yönündedir. Yapılan çalışmalarda yaş değişkeninin dışında cinsiyet değişkeni de sözel akıcılık becerilerini etkileyen bir faktör olarak ele alınmaktadır. Sözel akıcılık becerilerinin cinsiyet gruplarına göre farklılaşmadığını ortaya koyan son çalışmalar (Martins ve Gotuzo, 2014, s. 55; Lucena vd., 2016, s. 293) ağırlıkta olsa da kız çocuklarının sözel akıcılık skorlarının daha yüksek olduğunu ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur (Chan ve Poon, 1999, s. 525; Anderson vd., 2002, s. 71). Okul öncesi dönemdeki çocukların sözel akıcılık becerilerini inceleyen çalışmalar ise sayıca daha azdır.

Nelson (1974) tarafından semantik akıcılık alanında yapılan ilk çalışmalardan birinde, erken dönemde semantik belleğe depolanan kavramsal kategorilerin özellikleri incelenmek istenmiştir. Çalışma 5 yaş grubundan 68 çocuk ve 8 yaş grubundan 63 çocuk olmak üzere toplamda 131 katılımcı ile gerçekleştirmiştir. Sırasıyla 'Mobilyalar, Kıyafetler, Araç-gereçler, Böcekler, Hayvanlar, Çiçekler, Sebzeler ve Renkler' olmak üzere toplamda 9 kategori kullanılmıştır. (Meslekler kategorisi, katılımcılar tarafından verilen cevaplar anlaşılmadığı için listeden çıkarılmıştır). Her kategoriye ait üretilen sözcük sayıları demografik değişkenlere göre analiz edildiğinde 8 yaş grubundan elde edilen ortalama sözcük sayısının (Ort.=8,04) 5 yaş grubundan elde edilen ortalama sözcük sayısından (Ort.=4,64) anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca 5 yaş grubunda daha fazla geçersiz yanıt kaydedilmiştir. Bu yaş grubundaki katılımcıların daha fazla tekrar yaptığı ve ölçülen kategori dışında sözcük ürettiği görülmüştür. Kategoriye ait sözcük sayısı arttıkça ve kategori genişledikçe katılımcılar tarafından verilen geçersiz yanıt sayısının azaldığı ortaya konmuştur. Bunun yanında kız çocuklarının ürettiği ortalama sözcük sayısı (Ort.=6,74), erkek çocuklarının ürettiği ortalama sözcük sayısından (Ort.=5,95) nispeten daha yüksek olmasına rağmen bu farklılık anlamlı bulunmamıştır.

Lucariello, Kyratzis ve Nelson (1992) tarafından erken dönemde çocukların taksonomik ilişkilendirmeler yapamadığı varsayımına ilişkin incelemeler yapmak amacıyla, yetişkinler ve 4-7 yaş aralığında çocuklardan oluşan katılımcılar üzerinde bir çalışma yapılmıştır. Katılımcılar 4 yaş grubundan 20 çocuk, 7 yaş grubundan 20 çocuk ve 20 yetişkin olarak gruplandırılmıştır. Anadili İngilizce olan çocuklar farklı sosyoekonomik kesimlerden seçilirken, yetişkinler bir üniversitenin Psikoloji bölümü öğrencilerinden seçilmiştir. 'Kıyafetler, Hayvanlar, Yiyecekler, Mobilyalar ve Aletler' kategorilerinde üretilen sözcüklerden elden edilen bulgular, erken dönemde çocukların kavramlar arasındaki hiyerarşik dizilimi anlayabildiği ve sınırlı ölçüde taksonomik sınıflama yapabildiği yönündedir. Her bir kategoriden elde edilen sonuçlara bakılarak kategori genişliklerinin azalan bir sırayla 'Yiyecekler, Hayvanlar, Kıyafetler, Mobilyalar ve Ev Aletleri' şeklinde olduğu ortaya konmuştur.

Riva, Nichelli ve Devoti (2000), sözel akıcılık testleri ve Boston Adlandırma Testi (BNT) için normatif veri sağlamak amacıyla yaptıkları çalışmada, 5:11-11:4 yaş aralığındaki 160 katılımcının (80 kız, 80 erkek) sözel akıcılık performanslarını yaş ve cinsiyet değişkenlerine göre incelemiştir. Semantik akıcılık ölçümü için 'Hayvanlar' ve

‘Yiyecekler’ kategorileri kullanılırken fonemik akıcılık ölçümü için /b/ sesi ile başlayan sözcük üretimi istenmiştir. Yapılan istatistiksel analizlere göre fonemik ve semantik akıcılık ölçümlerinin birbirinden farklı becerileri yansıtan ve farklı bilişsel işlevlere dayanan değerlendirmeler olduğu ortaya konmuştur. Bunun yanında adlandırma ve sözel akıcılık performansının yaşla birlikte geliştiği ve özellikle 5 ile 7 yaşlar arasında anlamlı bir artış gösterdiği bulgulanmıştır. Bu durum çocuklarda görülen bilişsel olgunlaşmaya ve okul hayatına başlamanın getirdiği çevresel değişikliklere dayandırılmıştır. Cinsiyet değişkeninin ise anlamlı bir etki yaratmadığı ortaya konmuştur.

Crowe ve Prescott (2003) erken çocukluk döneminden başlayarak kavram gelişiminin hangi örüntüde ilerlediğini araştırmak amacıyla 5-10 yaş aralığındaki katılımcıların ‘Hayvanlar’ ve ‘Vücut Bölümleri’ kategorileri üzerinden 1 dakikalık sürede alınan semantik akıcılık ölçümlerini incelemiştir. Çalışmaya dahil edilen 155 çocuk yaş aralıklarına ve aldıkları eğitim yılına göre üç gruba ayrılmıştır. Birinci grup 5:1-6:4 yaş aralığında ve 1 yıl eğitim almış 50 çocuktan; ikinci grup 7:0-8:3 yaş aralığında ve 3 yıl eğitim almış 55 çocuktan; üçüncü grup 9:0-10:4 yaş aralığında ve 5 yıl eğitim almış 50 çocuktan oluşmaktadır. Bulgular, performansın 5 yaştan 10 yaşa doğru sürekli artış gösterdiğini ortaya koymuştur. ‘Hayvanlar’ kategorisi için 1.grup tarafından üretilen ortalama sözcük sayısı 8,86, 2.grup için 12,29 ve 3.grup için 15,76 olarak hesaplanmıştır. ‘Vücut Bölümleri’ kategorisinde 1.grup tarafından üretilen ortalama sözcük sayısı 9,88 iken 2.grupta 13,02 olduğu ve 3.grupta 17,12 olduğu saptanmıştır. Sonuçlar niteliksel olarak incelendiğinde 1.gruptaki çocukların ‘Hayvanlar’ kategorisinde genelde çiftlik hayvanlarını saydıkları görülmüştür. Buna karşın 3.gruptaki katılımcıların çiftlik hayvanlarının yanında vahşi hayvanlar, suda yaşayan hayvanlar ve evcil hayvanlar gibi alt kategorileri içine alan daha geniş bir sınıflama yaptığı görülmüştür. ‘Vücut Bölümleri’ kategorisinden elde edilen sonuçlara bakıldığında bütün yaş gruplarında yüzün bölümleri ortak olarak üretilirken özellikle iç organlara ait sözcük üretiminin yaşla birlikte arttığı ortaya konulmuştur. Ayrıca vücudumuzun ‘boyun, diz, omuz ve dirsek’ gibi bağlantı organlarına ait sözcük üretiminin 3.gruptaki katılımcılarda ayırt edici olduğu gözlenmiştir. Sonuç olarak yapılan çalışma, kavram gelişiminde yaşla birlikte kullanılan kavramsal ağların arttığını savunur niteliktedir.

Matute ve arkadaşları (2004), İspanyol dilinde yaptıkları çalışmada, yaş değişkeninin çocukların sözel (semantik ve fonemik) ve sözel olmayan (semantik ve semantik olmayan) akıcılık becerileri üzerindeki etkisini incelemek istemiştir. Katılımcılar 6-15 yaş aralığında 81 erkek ve 90 kız olmak üzere toplamda 171 çocuktan oluşmaktadır. Semantik akıcılık ölçümü için katılımcılardan 1 dakika içinde 'Meyveler' kategorisine ait olabildiğince çok sözcük üretmeleri istenmiştir. Fonemik akıcılık ölçümü için, katılımcıların aynı süre zarfında /m/ sesi ile başlayan sözcük üretimleri değerlendirilmiştir. Bütün akıcılık türlerinde yaşın akıcılık becerilerini pozitif yönde etkileyen önemli bir faktör olduğu saptanmıştır. Katılımcılar arasında en düşük skor 6-7 yaş aralığındaki grupta (Semantik akıcılık için Ort.=8,83; Fonemik akıcılık için Ort.=5,83) görülürken en yüksek skor 14-15 yaş grubunda (Semantik akıcılık için Ort.=15,69; Fonemik akıcılık için Ort.=12,53) görülmüştür. Ortalama sözcük sayılarının yaş grupları arasında yaş ile birlikte düzenli artış gösterdiği ortaya konmuştur.

Price ve Connolly (2006), 3-12 yaşları arasında 448 katılımcılı bir örneklem grubunun 33 farklı kategoride sözel akıcılık ölçümlerini değerlendirmiştir. Kategoriler ve uygulanan prosedür 1969 yılında Battig ve Montague tarafından yetişkinlerle yapılan çalışmadan alınmıştır. Katılımcılar üç yaş grubuna ayrılmıştır: İlk grup 3-5 yaş aralığında 57 kız ve 62 erkek çocuktan; ikinci grup 6-8 yaş aralığında 87 kız ve 104 erkek çocuktan ve son grup 9-12 yaş aralığındaki 66 kız 72 erkek çocuktan oluşmaktadır. Her bir katılımcıdan 45 saniyelik süre kısıtlamasıyla 33 kategori içinden rastgele seçilen 11 kategoride sözcük üretmesi beklenmiştir. Sonuçlar incelendiğinde üretilen ortalama sözcük sayısının ve farklı sözcük sayısının, yaş artışına paralel olarak arttığı gözlenmiştir.

Carneiro, Albuquerque ve Fernandez (2008) Portekiz dilinde kategorik akıcılık normlarını belirlemek amacıyla 3-4, 7-8 ve 11-12 yaş aralığında olmak üzere üç gruptan oluşan 300 Portekizli katılımcıyla bir çalışma yapmıştır. Uygulama sırasında her yaş grubuna sunulan kategori sayısı ve her bir kategori için tanınan süre farklı tutulmuştur (1.Gruba 13 kategori ve 90 saniye, 2.Gruba 17 kategori ve 60 saniye, 3.Gruba 21 kategori ve 30 saniye). 'Hayvanlar, Giysiler, Mobilyalar, Erkek isimleri, Renkler, İçecekler, Yiyecekler, Meyveler, Kız isimleri, Mutfak aletleri, Vücut bölümleri, Oyuncaklar, Araçlar, Ülkeler, Müzik aletleri, Meslekler, Sporlar, Şehirler, Çiçekler, Ağaçlar ve Sebzeler' kategorileri kullanılarak elde edilen veriler incelendiğinde üretilen ortalama sözcük sayılarının yaşla birlikte arttığı saptanmıştır.

Isacoff ve Stromswold (2014) okul öncesi dönemdeki çocuklarda akıcılık ölçümleri ve adlandırma gelişiminde yaşın ve cinsiyetin etkisini incelemek amacıyla bir çalışma yapmıştır. 3-5 yaş aralığındaki katılımcılar anadili İngilizce olan 275 çocuktan oluşmaktadır ve üç ayrı yaş grubuna ayrılmıştır (3 yaş n=53, 4 yaş n=139, 5 yaş n=82). Çalışmanın ilk aşaması tek kategoride adlandırma etkinliğinden oluşmaktadır. Katılımcılardan 30 saniye için 'Hayvanlar' kategorisine ait olabildiğince çok sözcük üretmeleri beklenmiştir. İkinci aşamada ise katılımcılara çoklu kategorilerde adlandırma etkinliği için on farklı kategori (Sebze, Sayı, İçecek, Oyuncak, Kıyafet, Yüzümüzün parçası, Araba parçası, Yuvarlak bir şey, Kırmızı bir şey ve Büyük bir şey) sunulmuştur ve her bir kategoriye ilişkin tek sözcük üretmeleri istenmiştir. Çoklu kategorilerde adlandırma uygulaması verilen kategoriler arasında yeterince hızlı geçiş yapabilme becerisi gerektirmektedir. Sonuçlar incelendiğinde sözel akıcılık becerilerinde cinsiyete bağlı anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır. Katılımcılar tarafından tek kategoride üretilen ortalama sözcük sayıları 3 yaş grubu için 3,51, 4 yaş grubu için 6,05 ve 5 yaş grubu için 7,61 olarak sıralanmaktadır. Çoklu kategorilerde üretilen ortalama sözcük sayıları ise 3 yaş grubu için 4,30, 4 yaş grubu için 6,62 ve 5 yaş grubu için 7,61 şeklindedir. Verilen istatistikler sözel akıcılık ölçümlerinden elde edilen skorların yaş ile birlikte giderek arttığını ortaya koymaktadır.

John ve Rajashekhar (2014), sözel akıcılık etkinliklerindeki sözcük geri çağırma becerisini değerlendirmek amacıyla 5-15 yaş aralığındaki çocuklarla çalışmıştır. Katılımcılar 5-8 yaş aralığında 202 çocuk (1.grup), 7-10 yaş aralığında ve 3./4. sınıf düzeyinde 200 çocuk (2.grup), 9-11 yaş aralığında ve 5./6. sınıf düzeyinde 201 çocuk (3.grup), 11-13 yaş aralığında ve 7./8. sınıf düzeyinde 198 çocuk (4.grup) ve 13-15 yaş aralığında ve 9./10. sınıf düzeyinde 214 çocuk olmak üzere toplamda 1015 çocuktan oluşmaktadır. Katılımcıların tümü Malayalam dili konuşan ve orta sosyoekonomik düzeye sahip ailelerden seçilmiştir. 'Hayvanlar' kategorisi kullanılarak 60 saniyelik zaman diliminde elde edilen veriler, tekrarlar ve kategoriye ait olmayan sözcükler çıkarılarak hesaplanmıştır. Her bir grup için ortalama sözcük sayısı sırasıyla 1.gurupta Ort.=7,38, 2.grupta Ort.=9,42, 3.grupta Ort.=11,75, 4.grupta Ort.=13,15 ve 5.grupta Ort.=14,24 olarak saptanmıştır. Bunun yanında 'Hayvanlar' kategorisi dahilinde üretilen alt kategorilerin sayısı da artan yaş gruplarında doğrusal bir artış izlemiştir. Sonuç olarak yaş değişkeninin sözel akıcılık becerileri üzerinde etkili olduğu fakat cinsiyet değişkeninin anlamlı bir farklılık yaratmadığı ortaya konmuştur.

2.3.3. Sözel akıcılık ölçümünde çevresel değişkenler ve yapılan çalışmalar

Yapılan çalışmalar dile ve yürütücü işlevlere dayalı bilişsel becerilerin, diğer alanlardaki bilişsel becerilere (örn. görsel işlemleme) oranla, çevresel faktörlerden daha fazla etkilendiğini ortaya koymuştur. Dil becerileri ve yürütücü işlevler uzun bir zaman diliminde gelişim göstermektedir ve bu yüzden çevresel etkilere karşı duyarlıdır (Noble vd., 2005, s. 74). Temelde sözcük dağarcığının erişilebilirliği olmak üzere belli dil becerilerine dayanan sözel akıcılık ölçümleri, aynı zamanda yürütücü kontrol ve bilişsel esneklik de gerektirir. Sözel akıcılık performansının büyük oranda çevresel faktörlerden etkilenmesi, sözel akıcılık becerisinin yürütücü işlevlere bağlı olmasıyla açıklanabilir. Yürütücü işlevlerdeki bireysel farklılıkların yüksek oranda çevresel faktörlerden etkilenmesi, genetik faktörlerin etkili olmadığı anlamına gelmez, fakat genetik faktörler bu becerilerin gelişiminden daha sonra ortaya çıkar. Kavé ve Noam (2013, s. 131) 5 yaşındaki çocuklarla yaptıkları çalışmayla genel bilişsel beceriler üzerindeki genetik etkilerin erken çocukluktan yetişkinliğe doğru giderek arttığını ortaya koymaktadır.

Çevresel faktörler ele alındığında ebeveynlerin eğitim düzeyi en güçlü belirleyici olarak öne çıkmaktadır (Kavé ve Noam, 2013, s. 124). Nüfusa dayalı çalışmalarda sosyo-ekonomik faktörlerin ve ebeveynlerin kişisel özelliklerinin, çocukların bilişsel gelişimlerinde çok önemli rol oynadığı vurgulanmıştır (Westerlund ve Lagerberg, 2008, s. 257). Düşük sosyo-ekonomik çevrede yetişen çocuklar, zeka testlerinde, dil becerilerinde ve akademik yeterliliklerde yüksek sosyo-ekonomik çevredeki çocukların gerisinde kalmaktadır (Bradley ve Corwyn, 2002, s. 371). Noble, Norman ve Farah (2005) çalışmalarında düşük sosyo-ekonomik çevrenin özellikle dil alanlarını ve yürütücü işlevleri etkilediğini ortaya koymuştur. Bu alanların doğum sonrasındaki gelişimi, diğer bilişsel alanlardan daha uzun sürdüğü için çevresel koşullara daha fazla maruz kalmaktadır.

Kavé ve Noam (2013) çalışmalarında okul öncesi dönemdeki çocukların sözel akıcılık performansını etkileyen genetik ve çevresel faktörler üzerinde çalışmıştır. Bu amaçla hem sağlıklı olan hem de dil gelişim geriliği olan ikiz çocuklar çalışmaya dahil edilmiştir. Sözel akıcılık ölçümleri için Hayvanlar, Taşıtlar ve Sebze ve Meyveler kategorileri kullanılmıştır. Çalışmada ebeveynlerin eğitim durumu ile sözel akıcılık becerileri arasında oldukça yüksek bir pozitif korelasyon görülürken, ailenin maddi geliri ile sözel akıcılık becerileri arasında herhangi bir ilişki kurulamamıştır. Yine çocukların bakım evlerinde geçirdikleri süre arttıkça sözel akıcılık becerilerinin de

arttığı gözlemlenmiştir. Elde edilen bulgular çocukların sözel akıcılık performansının genetik faktörlerden çok çevresel faktörler tarafından belirlendiğini ortaya koymaktadır.

Yapılan çalışmalara bakıldığında sözel akıcılık becerilerini etkileyen diğer değişkenlere kıyasla çevresel değişkenlerin incelendiği çalışma sayısı oldukça kısıtlı kalmaktadır.

2.3.4. Türkçede yapılmış çalışmalar

Yukarıda özetlenen yabancı kaynaklı çalışmaların yanı sıra Türkiye'de yapılmış çalışmalar incelendiğinde söz konusu çalışmaların önemli bir kısmının yetişkinler ile yapıldığı görülmektedir (Toğram, 2008; Maviş ve Toğram, 2009; Tunçer, 2011; Özdemir, 2015). Farklı yaş gruplarındaki çocuklarla yapılan çalışmaların sayısı ise daha sınırlıdır (Çiyiltepe, 2004; Sat, 2011; Kırbaç, 2012; Yılmaz, 2012a; Yılmaz, 2012b). Ancak bu çalışmalar okul öncesi dönemdeki çocukların sözel akıcılık becerileri hakkında yeterli fikir verememektedir.

Çiyiltepe (2004), Türk Dil Kurumu tarafından yapılan 'Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı' (Göz, 2003) çalışmasında yer alan seslerden 12 tanesini (a, s, t, k, m, ç, y, e, p, i, f, n, l, o, r) kullanarak bu sesler ile çocukların bu seslerden oluşan sözel çıktıları arasında bir ilişki olup olmadığını ortaya koymayı amaçlamıştır. 4-12 yaş aralığında normal ve konuşma bozukluğu olan 150 çocukla yapılan uygulamada her ses için 1 dakika süre tutulmuştur. Yaş gruplarının sözcük üretimlerine bakıldığında yaşın artması ile beraber sözcük üretimlerinin birçok açıdan karmaşıklaştığı ve çeşitlendiği gözlenmiştir.

Sat (2011), okul çağı dönemindeki Türkçe konuşan çocukların sözel akıcılık becerilerini incelediği çalışmasında 7-14 yaş aralığındaki 128 (65 kız, 63 erkek) ilköğretim öğrencisiyle ile çalışmıştır. Katılımcılar yaşlarına göre 8 gruba (7 yaş, 8 yaş, 9 yaş, 10 yaş, 11 yaş, 12 yaş, 13 yaş, 14 yaş) ayrılmıştır. Çalışmada sözel akıcılık performansının yaş ve cinsiyet değişkenine göre gösterdiği farklılıkların belirlenmesi amaçlanmıştır. Semantik akıcılık performansı ölçümünde 'Hayvanlar, Meyve ve Sebzeler, Taşıtlar, Mobilyalar, Vücut Bölümleri ve Giysiler' olmak üzere altı kategori kullanılmıştır. Fonemik akıcılık ölçümü için '/a/, /b/, /e/, /f/, /k/, /p/, /r/, /u/, /z/' sesleri kullanılırken eylem akıcılığı ölçümünde 'İnsanlar ne yapar?' yönergesi ile ölçümler tamamlanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara bakıldığında üretilen ortalama sözcük sayısına dayalı sözel akıcılık performansının yaş ile birlikte arttığı ortaya

konmuştur (7 yaş Ort.= 8,51, 8 yaş Ort.= 9,77, 9 yaş Ort.= 10,39, 10 yaş Ort.= 11,33, 11 yaş Ort.=12,87, 12 yaş Ort.= 12,73, 13 yaş Ort.= 13,07 ve 14 yaş Ort.= 12,65). En fazla sözcük üretilen kategorinin 'Vücut Bölümleri' olduğu görülmüştür. Bunu 'Hayvanlar', 'Meyveler ve Sebzeler', 'Giysiler', 'Taşıtlar' ve 'Mobilyalar' izlemiştir. Veriler cinsiyet değişkeni bakımından incelendiğinde ise kız ve erkek katılımcılar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Kırbaç (2012), Yılmaz (2012a) ve Yılmaz (2012b) tarafından 15-17 yaş aralığındaki lise öğrencilerinin sözel akıcılık becerilerinin incelendiği üç ayrı çalışma ortaya konmuştur. 78'i kız 79'u erkek toplamda 154 katılımcı üzerinden elde edilen veriler her bir araştırmacı tarafından farklı şekilde incelenmiştir.

Kırbaç (2012) çalışmasında katılımcıların fonemik, semantik ve eylem akıcılığı performanslarını belirlemeyi ve performanslar arası karşılaştırma yapmayı amaçlamıştır. Bu amaçla semantik akıcılık için 'Hayvanlar, Sebze ve Meyveler, Taşıtlar, Giysiler, Vücut Bölümleri ve Mobilyalar' kategorilerini; fonemik akıcılık için /b,s,k,p,f,n,z,r,v,a,e,ü/ seslerini ve eylem akıcılığı için 'İnsanların yaptığı şeyler' bağlamını kullanmıştır. Semantik akıcılık ölçümlerinden elde edilen ortalama sözcük sayıları azalan bir sıra ile 'Hayvanlar' (Ort.=20,6), 'Sebze ve Meyveler' (Ort.=19,58), 'Vücut Bölümleri' (Ort.=19,48), 'Giysiler' (Ort.=14,5), 'Taşıtlar' (Ort.=12,5) ve 'Mobilyalar' (Ort.=9,5) olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte akıcılık türleri arasında anlamlı düzeyde pozitif ilişki olduğu ortaya konmuştur.

Yılmaz (2012a) çalışmasında sözel akıcılık performansının yaş, cinsiyet, okul türü ve anne-babanın eğitim düzeyi değişkenlerine göre gösterdiği farklılıkları incelemiştir. Çalışmadaki bulgulara göre, yaşa bağlı olarak fonemik akıcılık performansı artış göstermektedir fakat semantik akıcılık performansında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. En yüksek semantik akıcılık ortalaması 16 yaş grubuna aitken en düşük semantik akıcılık ortalaması 15 yaş grubundan elde edilmiştir. Cinsiyet değişkeninin hiçbir sözel akıcılık türünü etkilemediği ortaya konmuştur. Annenin eğitim düzeyinin artmasıyla sözel akıcılık performansının arttığı görülürken babanın eğitim düzeyinin artması sözel akıcılık performansını etkilememiştir.

Yılmaz'ın (2012b) çalışmasında 15-17 yaş aralığındaki katılımcılar tarafından en sık üretilen sözcüklerin ve ilk 5 sırada en sık üretilen sözcüklerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Elde edilen bulgulara göre 'Hayvanlar' kategorsinde en sık üretilen sözcük köpek, 'Meyve ve Sebzeler' kategorisinde elma, 'Vücut Bölümleri'

kategorisinde burun, ‘Taşıtlar’ kategorsinde uçak, ‘Giysiler’ kategorisinde pantolon ve ‘Mobilyalar’ kategorisinde sandalye olarak belirlenmiştir. Çalışmanın bulguları diğer dillerde yapılan çalışmalarla büyük oranda benzerlik göstermektedir fakat kültürel farklılıkların sözcük üretimi üzerindeki etkisi belirtilmiştir.

3. GEREÇ ve YÖNTEM

Bu bölüm, 4-6 yaş aralığındaki okul öncesi çocukların sözel akıcılık becerilerini değerlendirmek amacıyla yapılan tez çalışmasında kullanılan araştırmanın modeli, katılımcıları, veri toplama araçları, uygulama süreci ve toplanan verilerin analizi hakkında bilgileri içermektedir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Okul öncesi çocukların sözel akıcılık becerilerinin değerlendirildiği bu çalışma betimsel karşılaştırmalı araştırma modeli kullanılarak yapılmıştır. Çalışmanın bağımlı değişkenleri *'Hayvanlar, Sebzeler ve Meyveler, Renkler, İçecekler, Giysiler, Vücudumuzun Bölümleri ve Ev Eşyaları'* kategorileri ile belirlenen sözel akıcılık becerisi iken bağımsız değişkenler yaş, cinsiyet ve annelerin eğitim düzeyi olarak belirlenmiştir. Sözel akıcılık ölçümleriyle elde edilen puanlar belirtilen 3 bağımsız değişkene göre karşılaştırılmıştır.

3.2. Araştırmanın Katılımcıları

Araştırmanın katılımcıları Eskişehir il merkezindeki Kutipoğlu Anaokulu, Yunuskent Anaokulu, Cemal Ererdi Anaokulu ve Vali Sönmez İlkokulu bünyesindeki anasınıfında okul öncesi eğitimlerine devam eden 84 çocuktan oluşmaktadır. Anadili Türkçe olan katılımcıların dil gelişiminin normal seyrettiği ve herhangi bir gelişimsel ya da bilişsel yetersizliklerinin bulunmadığı, velilerden alınan bilgiler doğrultusunda belirlenmiştir.

Araştırmaya 42 kız (%50) ve 42 erkek (%50) öğrenci, yaş gruplarına uygun olacak şekilde sınıf listelerinden rastgele seçilerek dahil edilmiştir. Çocuklar yaşlarına göre (4 yaş, 5 yaş, 6 yaş) üç gruba ve annelerin eğitim düzeyine göre (Düşük, Orta, Yüksek) üç gruba ayrılmıştır (**Çizelge 3.1**). İlkokul ve ortaokuldan mezun olan anneler düşük eğitim seviyesi grubuna dahil edilirken lise mezunu anneler orta eğitim seviyesi grubuna ve üniversite mezunu anneler yüksek eğitim seviyesi grubuna dahil edilmiştir.

Çizelge 3.1. *Araştırma örnekleminin demografik özellikleri*

		Öğrenciler	Düşük Eğt. Seviyesi	Orta Eğt. Seviyesi	Yüksek Eğt. Seviyesi	Toplam
4 Yaş	Kız	14	-	3	11	28
	Erkek	14	1	7	6	
5 Yaş	Kız	14	4	6	4	28
	Erkek	14	5	2	7	
6 Yaş	Kız	14	6	4	4	28
	Erkek	14	8	5	1	
Toplam			24	27	33	84

3.3. Veri Toplama Araçları

Sözel akıcılığın değerlendirilmesinde *'Hayvanlar, Sebzeler ve Meyveler, Renkler, İçecekler, Giysiler, Vücudumuzun Bölümleri ve Ev Eşyaları'* kategorileri kullanılmıştır. Bu kategoriler belirlenirken Dil ve Konuşma Terapistliği alanında değerlendirme aşamasında ve terapilerde sıklıkla kullanılan kategoriler ele alınmıştır. Türkçede farklı yaş gruplarıyla yapılan semantik akıcılık çalışmalarında (Sat, 2011; Tunçer, 2011; Özdemir, 2015) kullanılan kategorilerden, okul öncesi dönemdeki dil gelişimine uygun bulunan kategorilere yer verilmiştir. Böylelikle okul öncesi dönemdeki çocuklardan elde edilen veriler aynı kategoriler üzerinden farklı yaş gruplarıyla kıyaslanabilir. Ayrıca diller arası karşılaştırma yapmak amacıyla, başka dillerde bu yaş grubuyla yapılan çalışmalarda (Nelson, 1974; Price ve Connoly,2006; Carneiro vd., 2008) kullanılan kategoriler seçilmiştir. Hayvanlar, Kıyafetler ve Ev eşyaları kendi içinde alt kategorileri olan çok geniş kategoriler olduğu için bu kategorilere ait sözcük potansiyelinin oldukça yüksek olduğu bilinmektedir bu yüzden çalışmaya dahil edilmiştir (Nelson, 1974, s. 582). Yapılan pilot uygulamada çocukların *Meslekler* ve *Taşıtlar* kategorilerinde içerik bilgisine sahip olmalarına rağmen yönergeyi anlamakta zorluk çektikleri ve üretimlerinin çok sınırlı olduğu görülmüştür. Bu kategoriler çalışmadan çıkarılmıştır. *Sebze* ve *Meyve* kategorilerinin birlikte kullanılma sebebi, 'avokado' gibi her iki kategoriye de dahil edilebilen, botanik tanımı net olmayan sözcüklerin yaratacağı belirsizliği önlemektir (Kave, Shalmon ve Knafo, 2013, s. 127).

Araştırmaya katılacak çocukların velileri, *Veli Onay Belgesi* (**Ek 1**) aracılığıyla yapılacak uygulamanın amacı ve yöntemi hakkında detaylı biçimde bilgilendirilmiştir.

Velisi *Veli Onay Belgesi*'ni imzalayan ve araştırmaya katılmasını onaylayan çocuklardan uygulama için gönüllü olanlar çalışmaya dahil edilmiştir.

Çocukların genel gelişim özellikleri ve sağlık durumlarıyla ilgili bilgi almak için *Genel Çocuk Sağlığı ve Bilgi Formu* (**Ek 2**) kullanılmıştır. Form oluşturulurken Ünal'ın (2011) çalışmasında kullandığı formdan yararlanılmıştır. Çocuklara ve velilere ait demografik bilgiler ve iletişim bilgileri *Ebeveyn ve Çocuk Kişisel Bilgi Formu* (**Ek 3**) aracılığıyla toplanmıştır. Sat (2011) ve Özdemir'in (2015) çalışmalarında kullandıkları formlardan uyarlanarak elde edilen forma aile eğitim ve gelir durumunu gösterir aile bilgileri bölümü eklenmiştir. Uygulamaya başlamadan önce Anadolu Üniversitesi Etik Kurulu'na başvuru yapılmış ve *Etik Kurul İzni* (**Ek 4**) alınmıştır. Uygulama İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı okullarda gerçekleştirileceği için MEB'den *Uygulama İzni* (**Ek 5**) alınmıştır.

3.4. Uygulama

Uygulama seçilen okulların bünyesindeki boş sınıflarda bireysel görüşme şeklinde gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler sınıf içinde görsel uyarandan arınmış ve sessiz bir ortamda yapılmıştır. Yapılan pilot uygulamada her bir kategori için verilen 1 dakikalık sürenin okul öncesi dönemdeki çocuklar için uzun olduğu belirlenmiştir. Çocukların hem dikkat toplamada hem de kelime üretimini sürdürmede zorlandığı gözlemlenmiştir. Bu sebeple her bir kategori için 45 saniyelik süre tutulmuştur ve kategoriler arasında 10 saniyelik dinlenme molaları verilmiştir. Kategorilerin uygulama sırası her çocuk için rastgele değiştirilmiştir.

Uygulama çocuklara bir kelime oyunu olarak tanıtılmıştır. Bu amaçla '*Oyuncaklar*' örnek kategorisi kullanılmıştır. *'Şimdi sana bir kelime söyleyeceğim ve senden 45 saniyelik süre içinde o kelime ile ilgili aklına gelen bütün örnekleri söylemeni istiyorum.'* yönergesi verilmiş ve *'Mesela sana 'Oyuncaklar' dersem bana hangi oyuncak isimlerini söylersin? Aklına hangi oyuncaklar gelir?'* soruları yöneltilmiştir. Çocuk kabul edilebilir yanıtlar verdiyse sözel olarak pekiştirilmiş ve uygulamaya geçilmiştir. Çocuk yanıtsız kaldıysa ya da uygun olmayan yanıtlar verdiyse kategoriye ait örnekler verilmiştir ve çocuğun anladığından emin olunduktan sonra uygulamaya geçilmiştir.

'*Ev Eşyaları'* ve '*Vücudumuzun Bölümleri'* kategorileri için verilen yönerge çoğunlukla yetersiz gelmiştir. Bu durumda çocuklar ilave sorularla ve açıklamalarla

yönlendirilmiştir. Ev Eşyaları kategorisinde '*Evinizdeki odaları düşünebilirsin. Kendi odanı hayal edebilirsin. Bu odaların içinde hangi eşyalar var?*' yönergesi verilmiştir. Vücudumuzun Bölümleri kategorisinde '*Vücudumuz hangi kısımlardan oluşur'* ve *'Vücudumuzun içindeki ya da dışındaki parçaları nelerdir?*' soruları yöneltilmiştir. Çocukların üretimleri esnasında Samsung marka telefonun Voice Recorder 0.1 uygulamasıyla ses kaydı alınmıştır.

3.5. Veri Analizi

Çalışmada yer alan 84 katılımcının ses kayıtları dinlenerek 7 ayrı kategoriye ait ürettikleri her sözcük Excel programı üzerinde yazıya aktarılmıştır. Katılımcıların her bir kategori için ürettikleri toplam sözcük, ortalama sözcük ve farklı sözcük sayıları sayılmış ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Üretim sırasındaki tekrarlar ve kategori dışında kalan hatalı sözcükler hesaplamaya dahil edilmemiştir. Verilerin istatistiksel analizleri SPSS 22 programı kullanılarak yapılmıştır.

Verilerin her bir grup ve değişken için dağılımı Shapiro-Wilk testi ile incelenmiş ve normal dağılmadığı görülmüştür. Bu sebeple istatistiksel analizler yapılırken parametrik olmayan testler kullanılmıştır. Eğitim ve yaş değişkenlerinin etkisi çoklu gruplar için parametrik olmayan Kruskal-Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Cinsiyet değişkenin etkisi ise bağımsız iki grup için parametrik olmayan Mann Whitney U testi ile incelenmiştir. Tüm katılımcılar tarafından üretilen ortalama sözcük sayılarını kategoriler arasında karşılaştırabilmek için parametrik olmayan tekrarlı ölçümler için Friedman testi kullanılmıştır. Her yaş grubuna ait ortalama sözcük sayılarının kategoriler arasındaki ikili karşılaştırmaları ise Friedman'ın post hoc testi kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

4. BULGULAR ve TARTIŞMA

4.1. Bulgular

Bu bölüm, araştırmanın amaç sorularına yönelik yapılan analizler soncunda elde edilen bulguları içermektedir.

4.1.1. 4–6 yaş aralığındaki okul öncesi çocukların semantik akıcılık becerileri ölçümünde kullanılan *'Hayvanlar, Sebzeler ve Meyveler, Renkler, İçecekler, Giysiler, Vücudumuzun Bölümleri ve Ev Eşyaları'* kategorilerinde ürettikleri sözcük değerleri ve bu değerlerin kategoriler arası karşılaştırılması

4.1.1.1. Tüm katılımcılar tarafından üretilen toplam, ortalama ve farklı sözcük sayıları

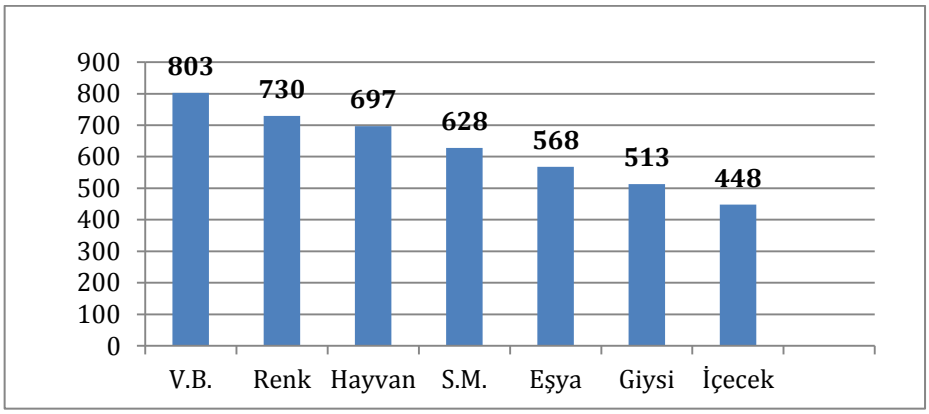
Katılımcıların 7 farklı kategoriye ait ürettikleri toplam, ortalama ve farklı sözcük sayıları betimsel istatistik yöntemleri kullanılarak incelenmiştir. Bütün değerler 84 katılımcıdan 45 saniyede elde edilen sözcükler üzerinden hesaplanmıştır. Katılımcıların (n=84) ürettikleri toplam sözcük sayısı (TSS), ortalama sözcük sayısı (OSS), farklı sözcük sayısı (FSS), standart sapma (SS), minimum (Min) ve maksimum (Max) değerler **Çizelge 4.1'** de en yüksekortalamadan düşüğe doğru sıralanarak verilmiştir.

Çizelge 4.1. *Semantik akıcılık ölçümünde kullanılan kategorilerden elde edilen toplam, ortalama ve farklı sözcük sayıları betimsel istatistik sonuçları*

Kategoriler	n	TSS	OSS	FSS	SS	Min	Max
Vücut Bölümleri	84	803	9,55	67	3,3	2	20
Renkler	84	730	8,69	21	1,7	4	12
Hayvanlar	84	697	8,29	97	2,9	4	17
Sebze ve Meyveler	84	628	7,47	52	2,16	3	12
Ev Eşyaları	84	568	6,76	86	2,82	1	17
Giysiler	84	513	6,10	58	2,35	1	12
İçecekler	84	448	5,33	56	1,74	2	10

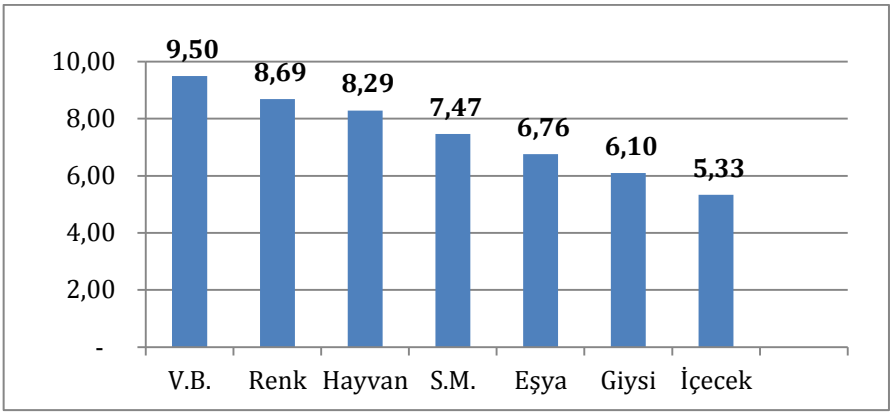
Çizelge 4.1'de katılımcıların semantik akıcılık için kullanılan 7 kategoride ürettiği toplam, ortalama ve farklı sözcük sayılarının hesaplandığı betimsel istatistik sonuçları sunulmuştur. Kategorilerde belirlenen toplam sözcük sayıları sırasıyla "Vücut Bölümleri" kategorisinde üretilen toplam sözcük sayısının 803; "Renkler" kategorisinde üretilen toplam sözcük sayısının 730; "Hayvanlar" kategorisinde üretilen toplam sözcük

sayısının 697; "Sebzeler ve Meyveler" kategorisinde üretilen toplam sözcük sayısının 628; "Ev Eşyaları" kategorisinde üretilen toplam sözcük sayısının 568; "Giysiler" kategorisinde üretilen toplam sözcük sayısının 513; "İçecekler" kategorisinde üretilen toplam sözcük sayısının 448 olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla, en yüksek toplam sözcük sayısının "Vücut Bölümleri" kategorisinde, en düşük toplam sözcük sayısının ise "İçecekler" kategorisinde üretildiği gözlenmiştir. Bütün kategorilerden elde edilen toplam sözcük sayılarının en yüksekten düşüğe doğru sıralaması **Şekil 4.1**'de gösterilmiştir.

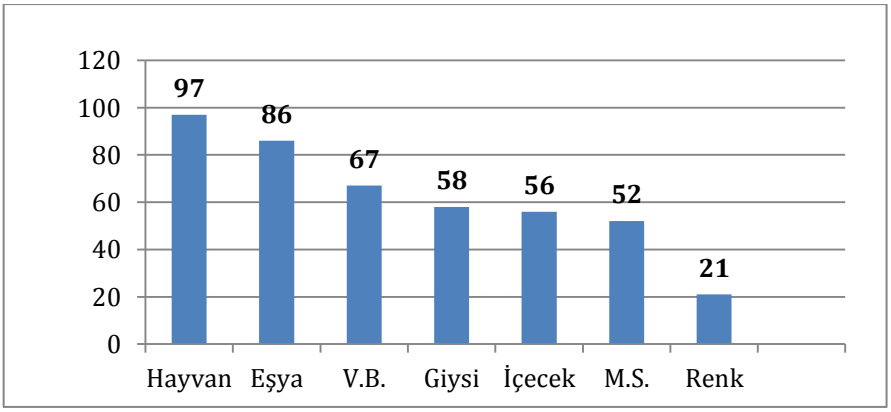
Şekil 4.1. *Semantik akıcılık ölçümünde kullanılan kategorilerde katılımcıların ürettikleri toplam sözcük sayılarının sıralaması*

Aynı kategorilerdeki ortalama sözcük sayıları incelendiğinde, sırasıyla "Vücut bölümleri" (V.B.) kategorisinde üretilen ortalama sözcük sayısının 9,50; "Renkler" kategorisinde üretilen ortalama sözcük sayısının 8,69; "Hayvanlar" kategorisinde üretilen ortalama sözcük sayısının 8,29; "Sebzeler ve Meyveler" (S.M.) kategorisindeki ortalama sözcük sayısının 7,47; "Ev Eşyaları" kategorisinde üretilen ortalama sözcük sayısının 6,76; "Giysiler" kategorisinde üretilen ortalama sözcük sayısının 6,10 ve "İçecekler" kategorisinde üretilen ortalama sözcük sayısının 5,33 olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla, en yüksek ortalama sözcük sayısının "Vücut Bölümleri" kategorisinde, en düşük ortalama sözcük sayısının ise "İçecekler" kategorisinde olduğu tespit edilmiştir. Bütün kategorilerden elde edilen ortalama sözcük sayılarının en yüksekten düşüğe doğru sıralaması **Şekil 4.2**'de gösterilmiştir.

Şekil 4.2. *Semantik akıcılık ölçümünde kullanılan kategorilerde katılımcıların ürettikleri ortalama sözcük sayılarının sıralaması*

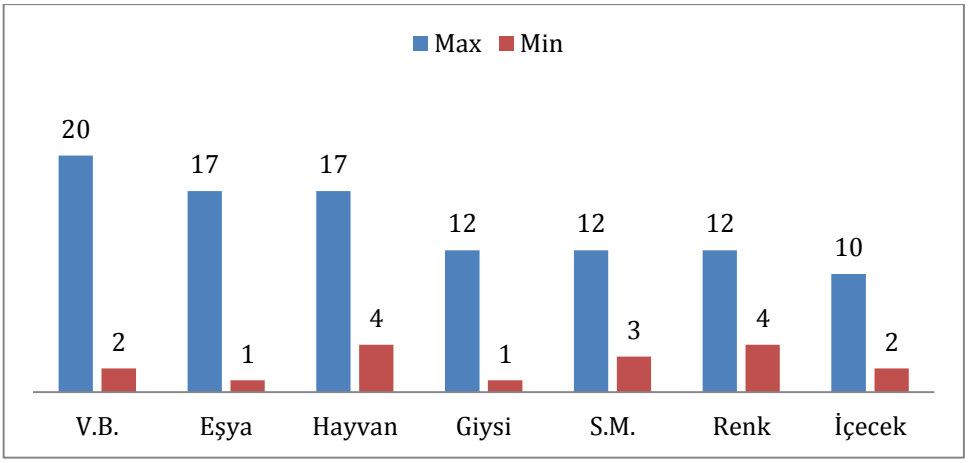
Semantik akıcılık için kullanılan kategorilerde üretilen farklı sözcük sayısını saptamak için kullanılan betimsel istatistik sonucu ise sırasıyla "Hayvanlar" kategorisinde üretilen farklı sözcük sayısının 97; "Ev Eşyaları" kategorisinde üretilen farklı sözcük sayısının 86; "Vücut Bölümleri" kategorisinde üretilen ortalama sözcük sayısının 67; "Giysiler" kategorisindeki farklı sözcük sayısının 58; "İçecekler" kategorisinde üretilen farklı sözcük sayısının 56; "Meyveler ve Sebzeler" kategorisinde üretilen farklı sözcük sayısının 52 ve "Renkler" kategorisinde üretilen farklı sözcük sayısının 21 olduğunu göstermiştir. Bu sonuçlara bakılarak en yüksek farklı sözcük sayısının "Hayvanlar" kategorisinde, en düşük farklı sözcük sayısının ise "Renkler" kategorisinde olduğu belirlenmiştir. Bütün kategorilerden elde edilen farklı sözcük sayılarının en yüksekten düşüğe doğru sıralaması **Şekil 4.3**'de gösterilmiştir.

Şekil 4.3. *Semantik akıcılık ölçümünde kullanılan kategorilerde katılımcıların ürettikleri farklı sözcük sayılarının sıralaması*

Son olarak, katılımcıların her bir kategori için ürettikleri minimum ve maksimum sözcük sayıları **Şekil 4.4**'te gösterilmiştir. Toplam ve ortalama sözcük sayısı bakımından ilk sırada bulunan "Vücut Bölümleri" kategorisinde üretilen maksimum sözcük sayısı da ilk sırada yer almaktadır. Bu kategoride tek bir katılımcı tarafından 45 saniyelik süre içerisinde en fazla 20 sözcük üretilmiştir. Bu sırayı izleyen diğer kategorilerde üretilen maksimum sözcük sayısı benzerlik göstermektedir. "Hayvanlar" ve "Ev Eşyaları" kategorilerinde en fazla 17 sözcük, "Giysiler", "Sebzeler ve Meyveler" ve "Renkler" kategorilerinde en fazla 12 sözcük ve "İçecekler" kategorisinde en fazla 10 sözcük üretilmiştir.

Semantik akıcılık için kullanılan kategorilerde üretilen minimum sözcük sayılarına bakıldığında "Ev Eşyaları" ve "Giysiler" kategorileri 1 sözcük ile en alt sırada yer almaktadır. Bu sırayı 2 sözcük ile "Vücut Bölümleri" ve "İçecekler" kategorisi, 3 sözcük ile "Sebzeler ve Meyveler" kategorisi ve 4 sözcük ile "Hayvanlar" ve "Renkler" kategorisi izlemiştir.

Şekil 4.4. *Semantik akıcılık ölçümünde kullanılan kategorilerde katılımcıların ürettikleri minimum ve maksimum sözcük sayıları*

4.1.1.2. Tüm katılımcılar tarafından üretilen ortalama sözcük sayılarının kategoriler arası karşılaştırılması

Katılımcılar tarafından üretilen ortalama sözcük sayılarının hangi kategoriler arasında anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediği, parametrik olmayan Bağımlı Örneklemler için kullanılan Friedman İki Yönlü Varyans Analizi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda üretilen sözcükler açısından kategoriler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($\chi 2\ (6)$ = 188.527, p=.000). Bulunan bu farklılığın hangi

kategoriler arasında olduğunu test etmek için yapılan ikili post hoc karşılaştırmalarının anlamlılık değerleri (p) **Çizelge 4.2**'de yer almaktadır.

Çizelge 4.2. *Tüm katılımcılarda kategoriler arası farklılık için yapılan ikili post hoc karşılaştırmalarının anlamlılık değerleri (p) sonuçları*

Kategoriler	Giysiler	Ev Eşyaları	Seb-Mey	Hayvanlar	Renkler	V.B.
İçecekler	1.000	.002**	.000***	.000***	.000***	.000***
Giysiler	- -	1.000	.001**	.000-**	.000***	.000***
Ev Eşyaları	- -	- -	.617	.001**	.000***	.000**
Seb-Mey	- -	- -	- -	1.000	.018*	.001**
Hayvanlar	- -	- -	- -	- -	1.000	.446
Renkler	- -	- -	- -	- -	- -	1.000

***p<.001, **p<.01 düzeyinde anlamlı.

Çizelge 4.2 incelendiğinde katılımcıların semantik akıcılık ölçümünde kullanılan kategorilerin bazılarında ürettikleri ortalama sözcük sayılarının birbirleri arasında anlamlı şekilde farklılaştığı gözlenmiştir. İlk olarak, "Vücut Bölümleri" kategorisinde katılımcıların ürettiği ortalama sözcük sayısının, "Renkler" ve "Hayvanlar" kategorileri dışındaki bütün kategorilerde üretilen ortalama sözcük sayılarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Buna ek olarak, "Renkler" kategorisinden elde edilen ortalama sözcük sayısının "İçecekler", "Giysiler", "Ev Eşyaları" ve "Sebze ve Meyveler" kategorilerinde üretilen ortalama sözcük değerlerinden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Ancak, sıralamada "Renkler" kategorisinde üretilen ortalama sözcük sayısı "Hayvanlar" kategorisinde üretilen ortalama sözcük sayısından daha yüksek olmasına rağmen, bu farklılığın anlamlı olmadığı görülmüştür. Katılımcıların "İçecekler", "Giysiler" ve "Ev Eşyaları" kategorilerine kıyasla daha fazla ortalama sözcük ürettiği "Hayvanlar" kategorisi için bu farklılık anlamlı bulunmuştur. "Sebze ve Meyveler" kategorisine ait ortalama sözcük sayısı, "İçecekler" ve "Giysiler" kategorilerine ait ortalama sözcük sayısından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. "İçecekler" kategorisinde üretilen ortalama sözcük sayısının, "Giysiler" haricindeki diğer kategorilerden elde edilen üretimden anlamlı düzeyde daha düşük olduğu saptanmıştır. Bu duruma benzer olarak "Giysiler" kategorisinde üretilen ortalama sözcük sayısı "Sebze ve Meyveler", "Hayvanlar",

"Renkler" ve "Vücut Bölümleri" kategorilerinde üretilen ortalama sözcük sayısından anlamlı düzeyde daha düşüktür.

4.1.1.3. 4 yaş grubundaki katılımcılar tarafından üretilen toplam, ortalama ve farklı sözcük sayıları

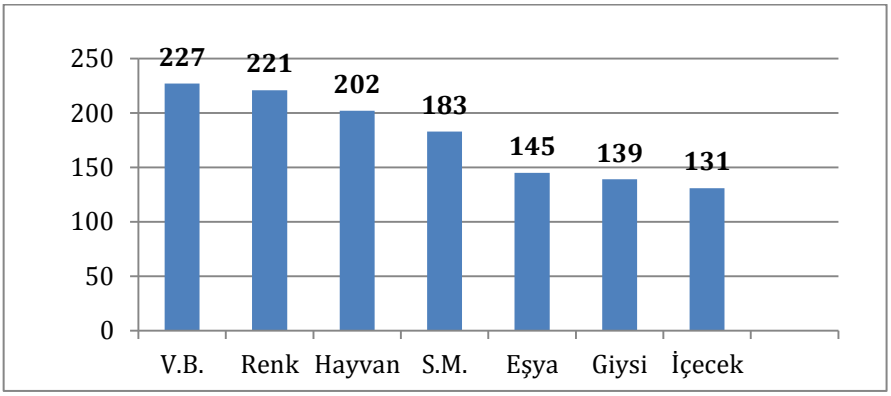
4 yaş grubundaki katılımcıların 7 farklı kategoriye ait ürettikleri toplam, ortalama ve farklı sözcük sayıları betimsel istatistik yöntemleri kullanılarak incelenmiştir. Katılımcıların (n=28) ürettikleri toplam sözcük sayısı (TSS), ortalama sözcük sayısı (OSS), farklı sözcük sayısı (FSS), minimum (Min) ve maksimum (Max) değerler **Çizelge 4.3'** te yüksekten düşüğe doğru sıralanarak verilmiştir.

Çizelge 4.3. *4 yaş grubu katılımcılarının semantik akıcılık ölçümünde kullanılan kategorilerden elde edilen toplam, ortalama ve farklı sözcük sayıları betimsel istatistik sonuçları*

Kategoriler	**n**	**TSS**	**OSS**	**FSS**	**Min**	**Max**
Vücut Bölümleri	28	227	8.10	39	2	16
Renkler	28	221	7.89	15	4	12
Hayvanlar	28	202	7.21	58	4	15
Sebze ve Meyveler	28	183	6.53	38	3	10
Ev Eşyaları	28	145	5.17	43	1	11
Giysiler	28	139	4.96	31	1	12
İçecekler	28	131	4.67	33	2	8

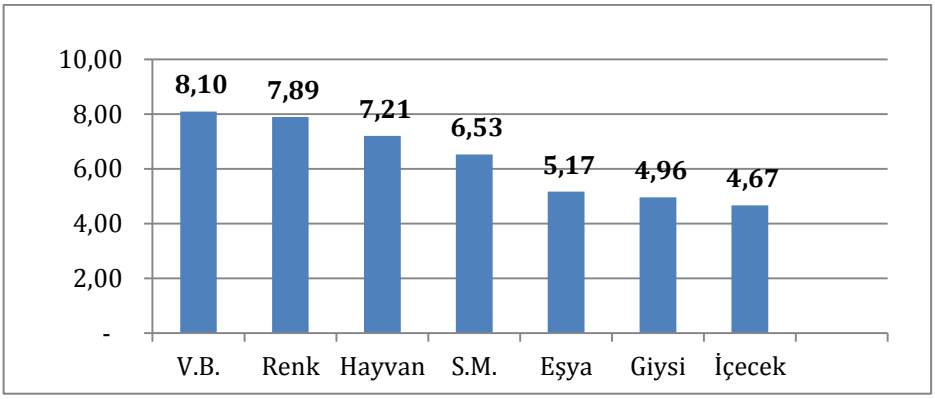
Çizelge 4.3'te 4 yaş grubuna ait katılımcıların semantik akıcılık için kullanılan 7 kategoride ürettiği toplam, ortalama ve farklı sözcük sayılarının hesaplandığı betimsel istatistik sonuçları sunulmuştur. Kategorilerde belirlenen toplam sözcük sayıları sırasıyla "Vücut Bölümleri" kategorisinde üretilen toplam sözcük sayısının 227; "Renkler" kategorisinde üretilen toplam sözcük sayısının 221; "Hayvanlar" kategorisinde üretilen toplam sözcük sayısının 202; "Sebzeler ve Meyveler" kategorisinde üretilen toplam sözcük sayısının 183; "Ev Eşyaları" kategorisinde üretilen toplam sözcük sayısının 145; "Giysiler" kategorisinde üretilen toplam sözcük sayısının 139 ve "İçecekler" kategorisinde üretilen toplam sözcük sayısının 131 olduğu belirlenmiştir. Tüm katılımcılardan elde edilen sonuçlara paralel olarak en yüksek toplam sözcük sayısı "Vücut Bölümleri" kategorisinde üretilirken en düşük toplam sözcük sayısı "İçecekler" kategorisinde üretilmiştir. Bütün kategorilerden elde edilen

toplam sözcük sayılarının en yüksekten düşüğe doğru sıralaması **Şekil 4.5**'te gösterilmiştir.

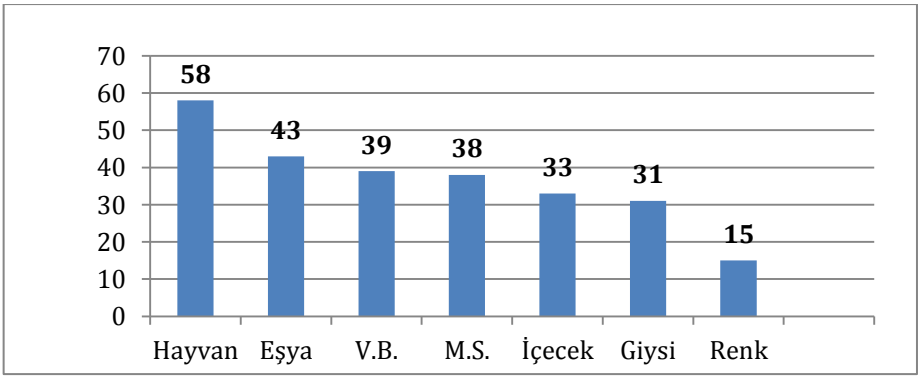
Şekil 4.5. *Semantik akıcılık ölçümünde kullanılan kategorilerde 4 yaş grubundaki katılımcıların ürettikleri toplam sözcük sayılarının sıralaması*

Aynı kategorilerdeki ortalama sözcük sayıları incelendiğinde, sırasıyla "Vücut bölümleri" kategorisinde üretilen ortalama sözcük sayısının 8,10; "Renkler" kategorisinde üretilen ortalama sözcük sayısının 7,89; "Hayvanlar" kategorisinde üretilen ortalama sözcük sayısının 7,21; "Sebzeler ve Meyveler" kategorisindeki ortalama sözcük sayısının 6,53; "Ev Eşyaları" kategorisinde üretilen ortalama sözcük sayısının 5,17; "Giysiler" kategorisinde üretilen ortalama sözcük sayısının 4,96 ve "İçecekler" kategorisinde üretilen ortalama sözcük sayısının 4,67 olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla, en yüksek ortalama sözcük sayısının "Vücut Bölümleri" kategorisinde, en düşük ortalama sözcük sayısının ise "İçecekler" kategorisinde olduğu tespit edilmiştir. Bütün kategorilerden elde edilen ortalama sözcük sayılarının en yüksekten düşüğe doğru sıralaması **Şekil 4.6**'da gösterilmiştir.

Şekil 4.6. *Semantik akıcılık ölçümünde kullanılan kategorilerde 4 yaş grubundaki katılımcıların ürettikleri ortalama sözcük sayılarının sıralaması*

Semantik akıcılık için kullanılan kategorilerde üretilen farklı sözcük sayısını saptamak için kullanılan betimsel istatistik sonuçları sırasıyla "Hayvanlar" kategorisinde üretilen farklı sözcük sayısının 58; "Ev Eşyaları" kategorisinde üretilen farklı sözcük sayısının 43; "Vücut Bölümleri" kategorisinde üretilen ortalama sözcük sayısının 39; "Meyveler ve Sebzeler" kategorisindeki farklı sözcük sayısının 38; "İçecekler" kategorisinde üretilen farklı sözcük sayısının 33; "Giysiler" kategorisinde üretilen farklı sözcük sayısının 31 ve "Renkler" kategorisinde üretilen farklı sözcük sayısının 15 olduğunu göstermiştir. Bu sonuçlara bakılarak en yüksek farklı sözcük sayısının "Hayvanlar" kategorisinde, en düşük farklı sözcük sayısının ise "Renkler" kategorisinde olduğu belirlenmiştir. Bütün kategorilerden elde edilen farklı sözcük sayılarının en yüksekten düşüğe doğru sıralaması **Şekil 4.7**'de gösterilmiştir

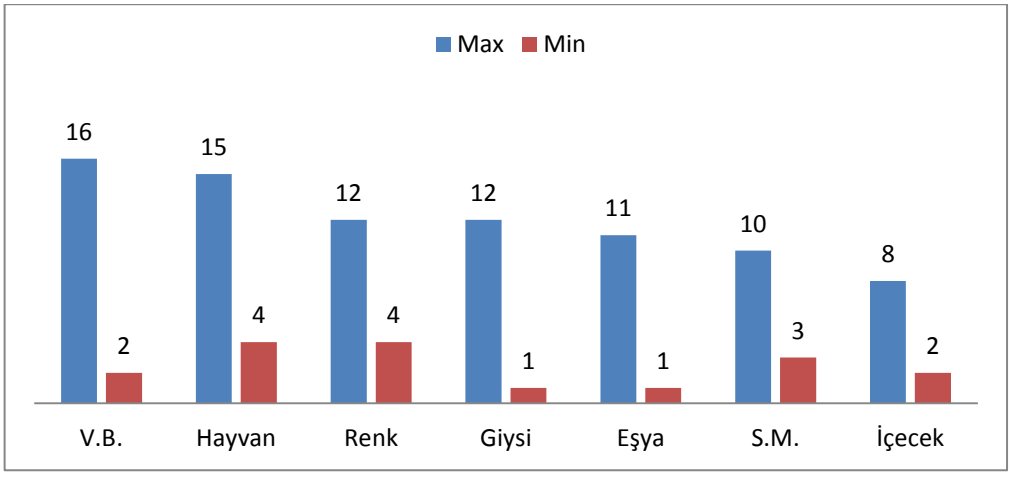

Şekil 4.7. *Semantik akıcılık ölçümünde kullanılan kategorilerde 4 yaş grubundaki katılımcıların ürettikleri farklı sözcük sayılarının sıralaması*

Şekil 7'de sunulan verilere bakıldığında "Hayvanlar" kategorisi üretilen farklı sözcük sayısına göre ilk sırada yer alırken "Renkler" kategorisi son sırada yer almaktadır. Bu durum "Hayvanlar" kategorisinin çok sayıda alt kategori ile çeşitlenen geniş bir kategori olduğunu göstermektedir. "Renkler" kategorisinin ise sınırlı sayıda sözcükten oluşan daha dar bir kategori olduğu ortaya konmaktadır.

Son olarak, 4 yaş grubundaki katılımcıların her bir kategori için ürettikleri minimum ve maksimum sözcük sayıları **Şekil 4.8**'de gösterilmiştir. Toplam sözcük ve ortalama sözcük sayısı bakımından ilk sırada bulunan "Vücut Bölümleri" kategorisinde üretilen maksimum sözcük sayısı da ilk sırada yer almaktadır. Bu kategoride tek bir katılımcı tarafından 45 saniyelik süre içerisinde en fazla 16 sözcük üretilmiştir. Bu sırayı izleyen "Hayvanlar" kategorisinde üretilen maksimum sözcük sayısı 15; "Renkler" ve "Giysiler" kategorilerinde 12, "Ev Eşyaları" kategorisinde 11; "Sebzeler ve Meyveler" kategorisinde 10 ve "Renkler" kategorisinde 8'dir.

Semantik akıcılık için kullanılan kategorilerde üretilen minimum sözcük sayılarına bakıldığında "Ev Eşyaları" ve "Giysiler" kategorileri 1 sözcük ile en alt sırada yer almaktadır. Bu sırayı 2 sözcük ile "Vücut Bölümleri" ve "İçecekler" kategorisi, 3 sözcük ile "Sebzeler ve Meyveler" kategorisi ve 4 sözcük ile "Hayvanlar" ve "Renkler" kategorisi izlemiştir. Üretilen maksimum ve minimum sözcük sayısı arasındaki en büyük fark "Vücut Bölümleri" kategorisinde saptanmıştır.

Şekil 4.8. *Semantik akıcılık ölçümünde kullanılan kategorilerde 4 yaş grubundaki katılımcıların ürettikleri minimum ve maksimum sözcük sayıları*

4.1.1.4. 4 yaş grubundaki okul öncesi çocukların ürettikleri ortalama sözcük sayılarının kategoriler arası karşılaştırılması

4 yaş grubundaki katılımcılar tarafından üretilen ortalama sözcük sayılarının hangi kategoriler arasında anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediği, parametrik olmayan Bağımlı Örneklemler için kullanılan Friedman İki Yönlü Varyans Analizi ile incelenmiş ve kategoriler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($\chi 2$ *(6)* = 62.579, p=.000). Bulunan bu farklılığın hangi kategoriler arasında olduğunu test etmek için yapılan ikili post hoc karşılaştırmalarının anlamlılık değerleri (p) **Çizelge 4.4**'te yer almaktadır.

Çizelge 4.4. *4 Yaş grubundaki katılımcılarda kategoriler arası farklılık için yapılan ikili post hoc karşılaştırmalarının anlamlılık değerleri (p) sonuçları*

Kategoriler	Giysiler	Ev Eşyaları	Seb-Mey	Hayvanlar	Renkler	V.B.
İçecekler	1.000	1.000	.046*	.000***	.000***	.000***
Giysiler	- -	1.000	.136	.002**	.000***	.000***
Ev Eşyaları	- -	- -	.866	.024*	.001**	.002**
Seb-Mey	- -	- -	- -	1.000	.638	1.000
Hayvanlar	- -	- -	- -	- -	1.000	1.000
Renkler	- -	- -	- -	- -	- -	1.000

***p<.001, **p<.01 düzeyinde anlamlı.

Çizelge 4.4'teki veriler incelendiğinde 4 yaş grubundaki katılımcıların semantik akıcılık ölçümünde kullanılan kategorilerin bazılarında ürettikleri ortalama sözcük sayılarının birbirleri arasında anlamlı şekilde farklılaştığı gözlenmiştir. "Vücut Bölümleri" kategorisinde katılımcıların ürettiği ortalama sözcük sayısının, "İçecekler", "Giysiler" ve "Eşyalar" kategorilerinde üretilen ortalama sözcük sayılarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu duruma benzer olarak, "Renkler" ve "Hayvanlar" kategorilerinden elde edilen ortalama sözcük sayılarının "İçecekler", "Giysiler", "Ev Eşyaları" kategorilerinde üretilen ortalama sözcük değerlerinden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Son olarak katılımcıların, "Sebze ve Meyveler" kategorisinde "İçecekler" kategorisine kıyasla anlamlı düzeyde daha fazla sözcük ürettikleri saptanmıştır.

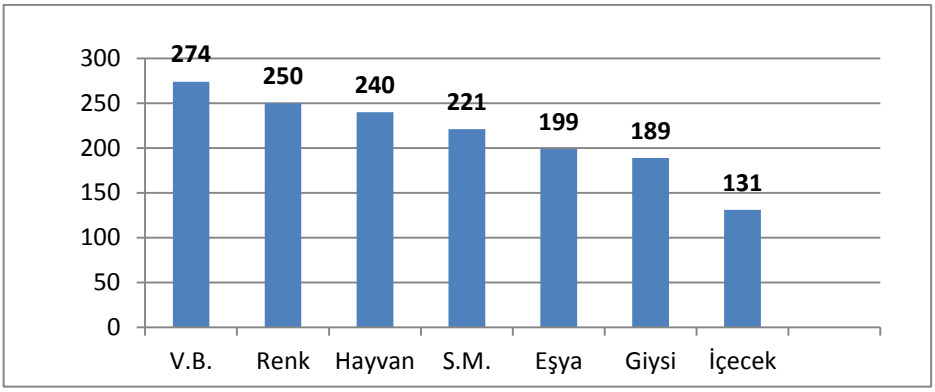
4.1.1.5. 5 yaş grubundaki okul öncesi çocukların ürettikleri toplam, ortalama ve farklı sözcük sayıları

5 yaş grubundaki katılımcıların 7 farklı kategoriye ait ürettikleri toplam, ortalama ve farklı sözcük sayıları betimsel istatistik yöntemleri kullanılarak incelenmiştir. Katılımcıların (n=28) ürettikleri toplam sözcük sayısı (TSS), ortalama sözcük sayısı (OSS), farklı sözcük sayısı (FSS), minimum (Min) ve maksimum (Max) değerler **Çizelge 4.5'** te yüksekten düşüğe doğru sıralanarak verilmiştir.

Çizelge 4.5. *5 yaş grubu katılımcılarının semantik akıcılık ölçümünde kullanılan kategorilerden elde edilen toplam, ortalama ve farklı sözcük sayıları betimsel istatistik sonuçları*

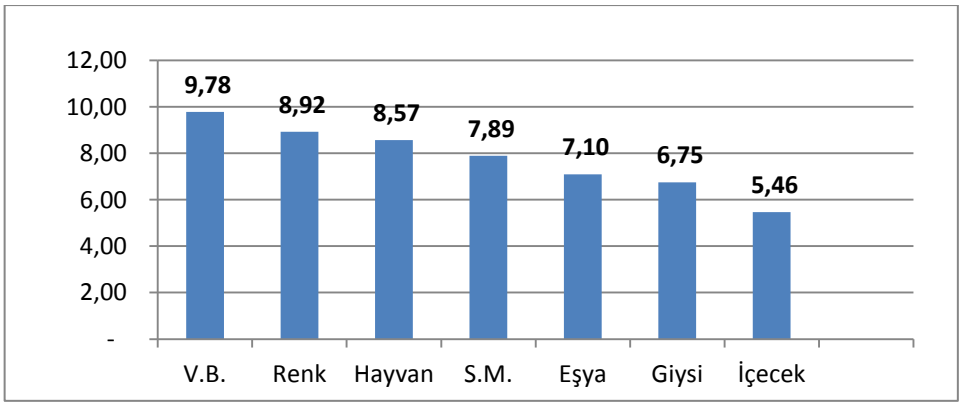
Kategoriler	n	TSS	OSS	FSS	Min	Max
Vücut Bölümleri	28	274	9,78	52	4	20
Renkler	28	250	8,92	19	6	11
Hayvanlar	28	240	8,57	70	4	17
Sebze ve Meyveler	28	221	7,89	40	4	12
Ev Eşyaları	28	199	7,10	53	4	17
Giysiler	28	189	6,75	44	4	11
İçecekler	28	153	5,46	34	3	9

Çizelge 4.5'te 5 yaş grubuna ait katılımcıların semantik akıcılık için kullanılan 7 kategoride ürettiği toplam, ortalama ve farklı sözcük sayılarının hesaplandığı betimsel istatistik sonuçları sunulmuştur. Kategorilerde belirlenen toplam sözcük sayıları sırasıyla "Vücut Bölümleri" kategorisinde üretilen toplam sözcük sayısının 274; "Renkler" kategorisinde üretilen toplam sözcük sayısının 250; "Hayvanlar" kategorisinde üretilen toplam sözcük sayısının 240; "Sebzeler ve Meyveler" kategorisinde üretilen toplam sözcük sayısının 221; "Ev Eşyaları" kategorisinde üretilen toplam sözcük sayısının 199; "Giysiler" kategorisinde üretilen toplam sözcük sayısının 189 ve "İçecekler" kategorisinde üretilen toplam sözcük sayısının 153 olduğu belirlenmiştir. Tüm katılımcılardan elde edilen sonuçlara paralel olarak en yüksek toplam sözcük sayısı "Vücut Bölümleri" kategorisinde üretilirken en düşük toplam sözcük sayısı "İçecekler" kategorisinde üretilmiştir. Bütün kategorilerden elde edilen toplam sözcük sayılarının en yüksekten düşüğe doğru sıralaması **Şekil 4.9**'da gösterilmiştir.

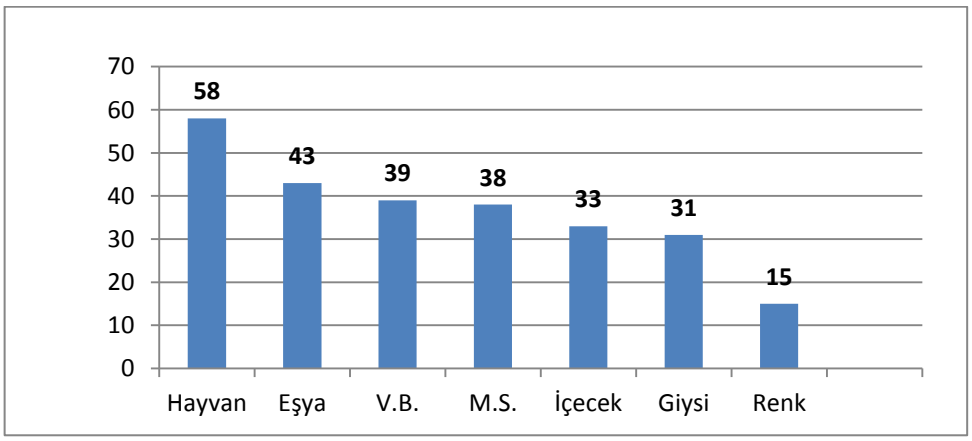
Şekil 4.9. *Semantik akıcılık ölçümünde kullanılan kategorilerde 5 yaş grubundaki katılımcıların ürettikleri toplam sözcük sayılarının sıralaması*

Aynı kategorilerdeki ortalama sözcük sayıları incelendiğinde, sırasıyla "Vücut bölümleri" kategorisinde üretilen ortalama sözcük sayısının 9,78; "Renkler" kategorisinde üretilen ortalama sözcük sayısının 8,92; "Hayvanlar" kategorisinde üretilen ortalama sözcük sayısının 8,57; "Sebzeler ve Meyveler" kategorisindeki ortalama sözcük sayısının 7,89; "Ev Eşyaları" kategorisinde üretilen ortalama sözcük sayısının 7,10; "Giysiler" kategorisinde üretilen ortalama sözcük sayısının 6,75 ve "İçecekler" kategorisinde üretilen ortalama sözcük sayısının 5,46 olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla, en yüksek ortalama sözcük sayısının "Vücut Bölümleri" kategorisinde, en düşük ortalama sözcük sayısının ise "İçecekler" kategorisinde olduğu tespit edilmiştir. Bütün kategorilerden elde edilen ortalama sözcük sayılarının en yüksekten düşüğe doğru sıralaması **Şekil 4.10**'da gösterilmiştir

Şekil 4.10. *Semantik akıcılık ölçümünde kullanılan kategorilerde 5 yaş grubundaki katılımcıların ürettikleri ortalama sözcük sayılarının sıralaması*

5 yaş grubundaki katılımcılar ile semantik akıcılık için kullanılan kategorilerde üretilen farklı sözcük sayısını saptamak için kullanılan betimsel istatistik sonuçları, sırasıyla "Hayvanlar" kategorisinde üretilen farklı sözcük sayısının 70; "Ev Eşyaları" kategorisinde üretilen farklı sözcük sayısının 53; "Vücut Bölümleri" kategorisinde üretilen ortalama sözcük sayısının 52; "Meyveler ve Sebzeler" kategorisindeki farklı sözcük sayısının 40; "Giysiler" kategorisinde üretilen farklı sözcük sayısının 44; "İçecekler" kategorisinde üretilen farklı sözcük sayısının 34 ve "Renkler" kategorisinde üretilen farklı sözcük sayısının 19 olduğunu göstermiştir. Bu sonuçlara bakılarak en yüksek farklı sözcük sayısının "Hayvanlar" kategorisinde, en düşük farklı sözcük sayısının ise "Renkler" kategorisinde olduğu belirlenmiştir. Bütün kategorilerden elde edilen farklı sözcük sayılarının en yüksekten düşüğe doğru sıralaması **Şekil 7**'de gösterilmiştir.

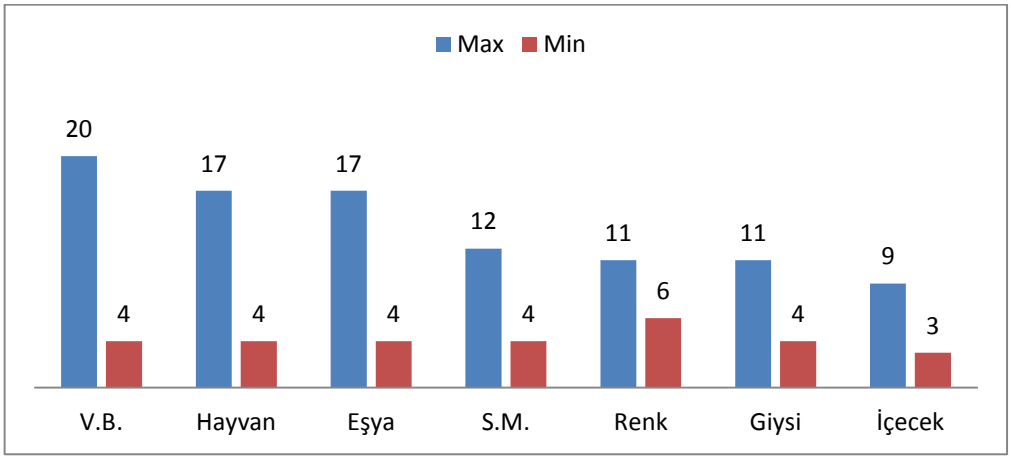
Şekil 4.11. *Semantik akıcılık ölçümünde kullanılan kategorilerde 5 yaş grubundaki katılımcıların ürettikleri farklı sözcük sayılarının sıralaması*

Şekil 4.11'de sunulan veriler incelendiğinde 5 yaş grubundaki katılımcıların, 4 yaş grubundaki katılımcılar tarafından üretilen farklı sözcük sıralamasından farklı olarak "Giysiler" kategorisinde "İçecekler" kategorisinden daha fazla sayıda farklı sözcük üretildiği görülmüştür.

5 yaş grubundaki katılımcıların her bir kategori için ürettikleri minimum ve maksimum sözcük sayıları **Şekil 4.12**'de gösterilmiştir. "Vücut Bölümleri" kategorisinde üretilen maksimum sözcük sayısı 20 ile ilk sırada yer almaktadır. Bu sırayı izleyen "Hayvanlar" ve "Ev Eşyaları" kategorilerinde üretilen maksimum sözcük sayısı 17; "Sebzeler ve Meyveler" kategorisinde üretilen maksimum sözcük sayısı 12;

"Renkler" ve "Giysiler" kategorilerinde üretilen maksimum sözcük sayısı 12 ve "İçecekler" kategorisinde üretilen maksimum sözcük sayısı 9 olarak belirlenmiştir.

Aynı yaş grubundaki katılımcılar tarafından üretilen minimum sözcük sayıları incelendiğinde kategoriler arasında benzerlik görülmektedir. "İçecekler" kategorisinde üretilen minimum sözcük sayısı 3; "Ev Eşyaları", "Giysiler", "Vücut Bölümleri", "Sebzeler ve Meyveler", "Hayvanlar" kategorisinde üretilen minimum sözcük sayısı 4 ve "Renkler" kategorisinde üretilen minimum sözcük sayısı 6 olarak belirlenmiştir.

Şekil 4.12. *Semantik akıcılık ölçümünde kullanılan kategorilerde 5 yaş grubundaki katılımcıların ürettikleri minimum ve maksimum sözcük sayıları*

4.1.1.6. 5 yaş grubundaki okul öncesi çocukların ürettikleri ortalama sözcük sayılarının kategoriler arası karşılaştırılması

5 yaş grubundaki katılımcılar tarafından üretilen ortalama sözcük sayıları, parametrik olmayan Bağımlı Örneklemler için kullanılan Friedman İki Yönlü Varyans Analizi ile incelenmiştir ve belirlenen kategoriler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($\chi 2\ (6) = 65.876$, p=.000). Bulunan bu farklılığın hangi kategoriler arasında olduğunu test etmek için yapılan ikili post hoc karşılaştırmalarının anlamlılık değerleri (p) **Çizelge 4.6**'da sunulmuştur.

Çizelge 4.6. *5 Yaş grubundaki katılımcılarda kategoriler arası farklılık için yapılan ikili post hoc karşılaştırmalarının anlamlılık değerleri (p) sonuçları*

Kategoriler	Giysiler	Ev Eşyaları	Seb-Mey	Hayvanlar	Renkler	V.B.
İçecekler	.394	.063	.000***	.000***	.000***	.000***
Giysiler	- -	1.000	.638	.093	.006**	.002**
Ev Eşyaları	- -	- -	1.000	.545	.051	.022*
Seb-Mey	- -	- -	- -	1.000	1.000	1.000
Hayvanlar	- -	- -	- -	- -	1.000	1.000
Renkler	- -	- -	- -	- -	- -	1.000

***p<.001, **p<.01 düzeyinde anlamlı.

Çizelge 4.6'da sunulan verilere bakılarak 5 yaş grubundaki katılımcıların semantik akıcılık ölçümünde kullanılan kategorilerin bazılarında ürettikleri ortalama sözcük sayılarının birbirleri arasında anlamlı şekilde farklılaştığı ortaya konmuştur. "Vücut Bölümleri" kategorisinde katılımcıların ürettiği ortalama sözcük sayısının, "İçecekler", "Giysiler" ve "Ev Eşyaları" kategorilerinde üretilen ortalama sözcük sayılarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Bunun yanında, "Renkler" kategorisinden elde edilen ortalama sözcük sayısının "İçecekler" ve "Giysiler" kategorilerinde üretilen ortalama sözcük değerlerinden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Son olarak katılımcılar tarafından "Sebze ve Meyveler" ve "Hayvanlar" kategorilerinde üretilen ortalama sözcük sayılarının "İçecekler" kategorisine kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu saptanmıştır.

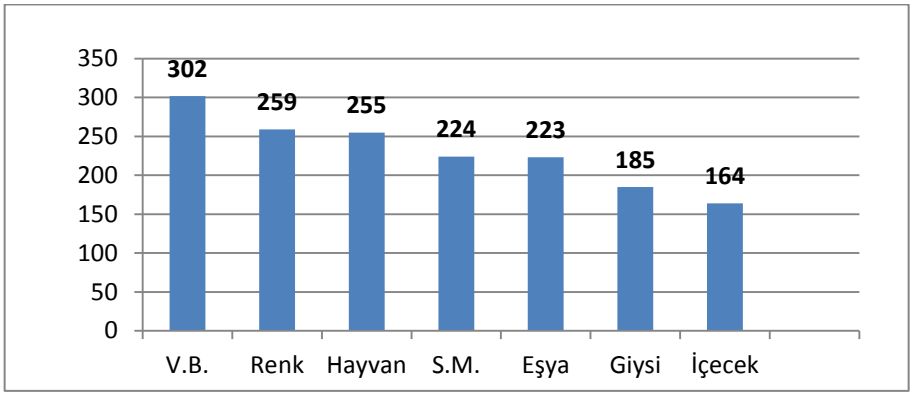
4.1.1.7. 6 yaş grubundaki okul öncesi çocukların ürettikleri toplam, ortalama ve farklı sözcük sayıları

6 yaş grubundaki katılımcıların 7 farklı kategoriye ait ürettikleri toplam, ortalama ve farklı sözcük sayıları betimsel istatistik yöntemleri kullanılarak incelenmiştir. Katılımcıların (n=28) ürettikleri toplam sözcük sayısı (TSS), ortalama sözcük sayısı (OSS), farklı sözcük sayısı (FSS), minimum (Min) ve maksimum (Max) değerler **Çizelge 4.7'** de yüksekten düşüğe doğru sıralanarak verilmiştir.

Çizelge 4.7. *6 yaş grubu katılımcılarının semantik akıcılık ölçümünde kullanılan kategorilerden elde edilen toplam, ortalama ve farklı sözcük sayıları betimsel istatistik sonuçları*

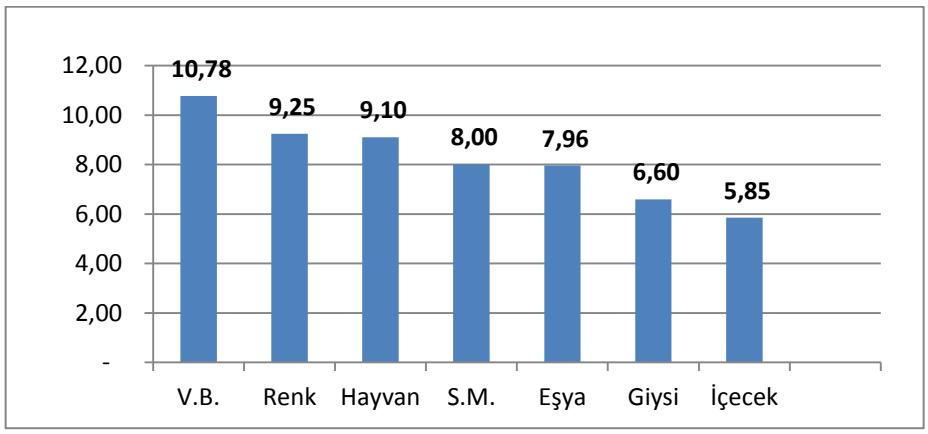
Kategoriler	n	TSS	OSS	FSS	Min	Max
Vücut Bölümleri	28	302	10,78	51	6	18
Renkler	28	259	9,25	18	7	17
Hayvanlar	28	255	9,10	62	4	16
Sebze ve Meyveler	28	224	8,00	41	6	12
Ev Eşyaları	28	223	7,96	67	3	13
Giysiler	28	185	6,60	46	3	10
İçecekler	28	164	5,85	32	3	10

Çizelge 4.7'de 6 yaş grubuna ait katılımcıların semantik akıcılık için kullanılan 7 kategoride ürettiği toplam, ortalama ve farklı sözcük sayılarının hesaplandığı betimsel istatistik sonuçları sunulmuştur. Kategorilerde belirlenen toplam sözcük sayıları sırasıyla "Vücut Bölümleri" kategorisinde üretilen toplam sözcük sayısının 302; "Renkler" kategorisinde üretilen toplam sözcük sayısının 259; "Hayvanlar" kategorisinde üretilen toplam sözcük sayısının 255; "Sebzeler ve Meyveler" kategorisinde üretilen toplam sözcük sayısının 224; "Ev Eşyaları" kategorisinde üretilen toplam sözcük sayısının 223; "Giysiler" kategorisinde üretilen toplam sözcük sayısının 185 ve "İçecekler" kategorisinde üretilen toplam sözcük sayısının 164 olduğu belirlenmiştir. Diğer yaş gruplarından elde edilen sonuçlara benzer olarak en yüksek toplam sözcük sayısı "Vücut Bölümleri" kategorisinde üretilirken en düşük toplam sözcük sayısı "İçecekler" kategorisinde üretilmiştir. Bütün kategorilerden elde edilen toplam sözcük sayılarının en yüksekten düşüğe doğru sıralaması **Şekil 4.13**'te gösterilmiştir.

Şekil 4.13. *Semantik akıcılık ölçümünde kullanılan kategorilerde 6 yaş grubundaki katılımcıların ürettikleri toplam sözcük sayılarının sıralaması*

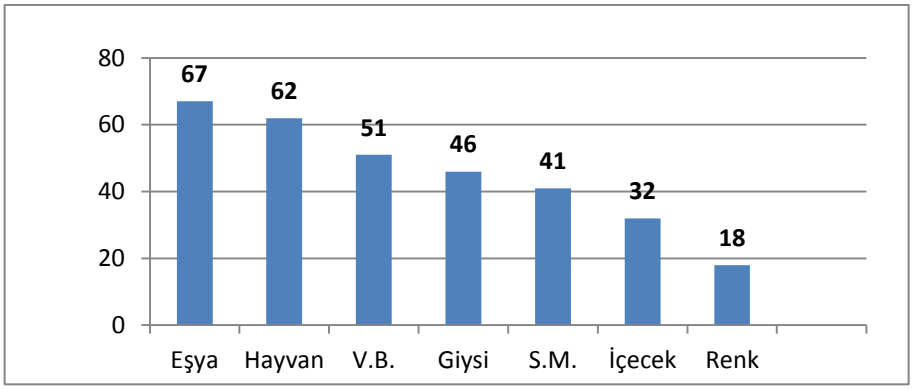
Semantik akıcılık ölçümü için kullanılan 7 farklı kategoride üretilen ortalama sözcük sayıları ele alındığında sırasıyla "Vücut bölümleri" kategorisinde üretilen ortalama sözcük sayısının 10,78; "Renkler" kategorisinde üretilen ortalama sözcük sayısının 9,25; "Hayvanlar" kategorisinde üretilen ortalama sözcük sayısının 9,10; "Sebzeler ve Meyveler" kategorisindeki ortalama sözcük sayısının 8; "Ev Eşyaları" kategorisinde üretilen ortalama sözcük sayısının 7,96; "Giysiler" kategorisinde üretilen ortalama sözcük sayısının 6,60 ve "İçecekler" kategorisinde üretilen ortalama sözcük sayısının 5,85 olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla, diğer yaş gruplarına paralel olarak en yüksek ortalama sözcük sayısının "Vücut Bölümleri" kategorisinde, en düşük ortalama sözcük sayısının ise "İçecekler" kategorisinde olduğu tespit edilmiştir. Bütün kategorilerden elde edilen ortalama sözcük sayılarının en yüksekten düşüğe doğru sıralaması **Şekil 4.14**'te gösterilmiştir.

Şekil 4.14. *Semantik akıcılık ölçümünde kullanılan kategorilerde 6 yaş grubundaki katılımcıların ürettikleri ortalama sözcük sayılarının sıralaması*

Semantik akıcılık becerilerini ölçmek için kullanılan kategorilerde 6 yaş grubundaki katımcılar tarafından üretilen farklı sözcük sayısını saptamak için kullanılan betimsel istatistik sonuçları incelenmiştir. Bu yaş grubunda "Ev Eşyaları" kategorisinde üretilen farklı sözcük sayısının 67; "Hayvanlar" kategorisinde üretilen farklı sözcük sayısının 62; "Vücut Bölümleri" kategorisinde üretilen ortalama sözcük sayısının 51; "Giysiler" kategorisinde üretilen farklı sözcük sayısının 46; "Sebze ve Meyveler" kategorisinde üretilen farklı sözcük sayısının 41; "İçecekler" kategorisinde üretilen farklı sözcük sayısının 32 ve "Renkler" kategorisinde üretilen farklı sözcük sayısının 18 olduğu görülmüştür. Bu sonuçlara bakılarak en yüksek farklı sözcük sayısının diğer tüm

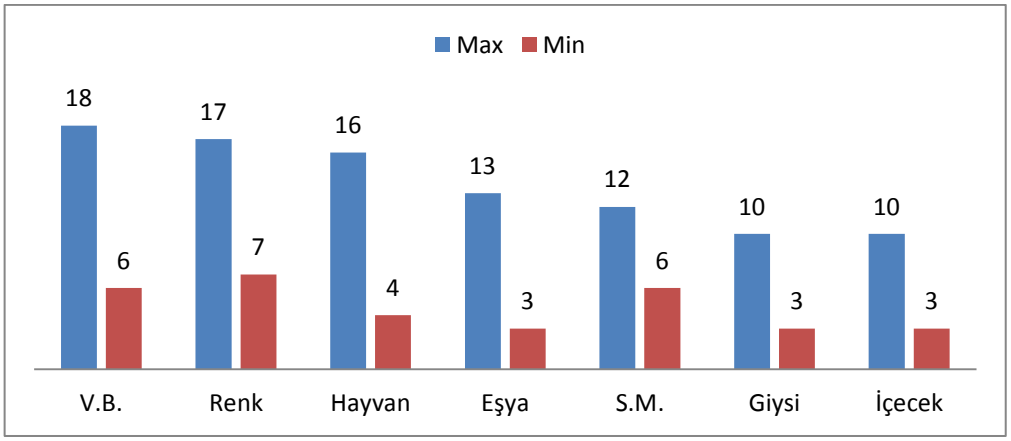
gruplardan farklı olarak "Ev Eşyaları" kategorisinde, en düşük farklı sözcük sayısının ise "Renkler" kategorisinde olduğu belirlenmiştir. Bütün kategorilerden elde edilen farklı sözcük sayılarının en yüksekten düşüğe doğru sıralaması **Şekil 4.15**'te gösterilmiştir.

Şekil 4.15. *Semantik akıcılık ölçümünde kullanılan kategorilerde 6 yaş grubundaki katılımcıların ürettikleri farklı sözcük sayılarının sıralaması*

Tüm kategoriler için 6 yaş grubundaki katılımcılar tarafından üretilen minimum ve maksimum sözcük sayıları **Şekil 4.16**'da gösterilmiştir. Sırasıyla "Vücut Bölümleri" kategorisinde maksimum 18 sözcük, "Renkler" kategorisinde maksimum 17 sözcük, "Hayvanlar" kategorisinde maksimum 16 sözcük, "Ev Eşyaları" kategorisinde maksimum 13 sözcük, "Renkler" ve "Sebze ve Meyveler" kategorisinde maksimum 12 sözcük, "Giysiler" ve "İçecekler" kategorilerinde maksimum 10 sözcük üretildiği saptanmıştır.

Aynı kategorilerde üretilen minimum sözcük sayıları incelendiğinde "İçecekler", "Ev Eşyaları" ve "Giysiler" kategorilerinde minimum 3 sözcük; "Hayvanlar" kategorisinde minimum 4 sözcük; "Vücut Bölümleri" ve "Sebzeler ve Meyveler" kategorilerinde minimum 6 sözcük; "Renkler" kategorisinde ise minimum 7 sözcük üretildiği belirlenmiştir.

Şekil 4.16. *Semantik akıcılık ölçümünde kullanılan kategorilerde 6 yaş grubundaki katılımcıların ürettikleri minimum ve maksimum sözcük sayıları*

4.1.1.8. 6 yaş grubundaki okul öncesi çocukların ürettikleri ortalama sözcük sayılarının kategoriler arası karşılaştırılması

6 yaş grubundaki katılımcılara ait ortalama sözcük sayılarının hangi kategoriler arasında anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediği, parametrik olmayan Bağımlı Örneklemler için kullanılan Friedman İki Yönlü Varyans Analizi ile incelenmiş ve belirli kategoriler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($\chi 2\ (6) = 67.608$, p=.000). Bulunan bu farklılığın hangi kategoriler arasında olduğunu test etmek için yapılan ikili post hoc karşılaştırmalarının anlamlılık değerleri (p) **Çizelge 4.8**'de yer almaktadır.

Çizelge 4.8. *6 yaş grubundaki katılımcılarda kategoriler arası farklılık için yapılan ikili post hoc karşılaştırmalarının anlamlılık değerleri (p) sonuçları*

Kategoriler	Giysiler	Ev Eşyaları	Seb-Mey	Hayvanlar	Renkler	V.B.
İçecekler	1.000	.136	.077	.000***	.000***	.000***
Giysiler	- -	.803	.573	.007**	.000***	.000***
Ev Eşyaları	- -	- -	1.000	1.000	.427	.003**
Seb-Mey	- -	- -	- -	1.000	.689	.006**
Hayvanlar	- -	- -	- -	- -	1.000	.464
Renkler	- -	- -	- -	- -	- -	1.000

***p<.001, **p<.01 düzeyinde anlamlı.

Çizelge 4.8 incelendiğinde 6 yaş grubundaki katılımcıların semantik akıcılık ölçümünde kullanılan kategorilerde ürettikleri ortalama sözcük sayılarının birbirleri arasında anlamlı şekilde farklılaştığı ortaya konmuştur. "Vücut Bölümleri" kategorisinde katılımcıların ürettiği ortalama sözcük sayısının, "İçecekler", "Giysiler", "Ev Eşyaları" ve "Sebze ve Meyveler" kategorilerinde üretilen ortalama sözcük sayılarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu gözlenmiştir. "Renkler" ve "Hayvanlar" kategorilerinde elde edilen ortalama sözcük sayılarının ise "İçecekler" ve "Giysiler" kategorilerinde üretilen ortalama sözcük değerlerinden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu saptanmıştır.

4.1.2. Yaş değişkeninin 4–6 yaş aralığındaki okul öncesi çocukların sözel akıcılık becerileri üzerindeki etkisi

Semantik akıcılık için kullanılan bütün kategorilerden elde edilen ortalama sözcük sayılarının yaş grupları arasında farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla parametrik olmayan Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır ve buna ilişkin betimsel istatistik sonuçları **Çizelge 4.9**'da sunulmaktadır. Bu sonuçlar 4, 5 ve 6 yaş olmak üzere her bir yaş grubundan elde edilen sözcük ortalamaları (Ort.), standart sapma (SS), minimum (Min) ve maksimum (Max) sözcük değerlerini göstermektedir.

Çizelge 4.9'da gösterildiği gibi, "Hayvanlar" kategorisinde en yüksek ortalama sözcük sayısı (Ort.=9,10) 6 yaş grubunda gözlenirken, en düşük ortalama değer (Ort.=7,21) 4 yaş grubunda tespit edilmiştir. "Sebzeler ve Meyveler" kategorisinde en yüksek ortalama sözcük sayısı (Ort.=8,00) 6 yaş grubundan elde edilirken, en düşük ortalama sayı (Ort.=6,53) 4 yaş grubunda görülmüştür. Bu kategoriyi izleyen "İçecekler" kategorisinde en yüksek ortalama sözcük sayısı (Ort.=5,85) 6 yaş grubunda görülürken, en düşük ortalama sayı (Ort.=4,67) 4 yaş grubundan elde edilmiştir. Diğerlerinden farklı olarak "Giysiler" kategorisinde en yüksek ortalama sözcük sayısı (Ort.=6,75) 5 yaş grubunda tespit edilirken, en düşük ortalama değer (Ort.=4,96) yine 4 yaş grubunda gözlenmiştir. "Vücut Bölümleri" kategorisinde en yüksek ortalama sözcük sayısı (Ort.=10,78) 6 yaş grubunda tespit edilirken, en düşük ortalama değer (Ort.=8,10) 4 yaş grubunda gözlenmiştir. "Ev Eşyaları" kategorisinde ise en yüksek ortalama sözcük sayısı (Ort.=7,96) 6 yaş grubunda tespit edilirken, en düşük ortalama değer (Ort.=5,21) 4 yaş grubunda gözlenmiştir. Son olarak, "Renkler" kategorisinde en

yüksek ortalama sözcük sayısı (Ort.=9,25) 6 yaş grubunda tespit edilirken, en düşük ortalama değer (Ort.=7,92) 4 yaş grubundan elde edilmiştir

Çizelge 4.9. *Semantik akıcılık ortalama sözcük sayılarının yaş gruplarına göre betimsel istatistik sonuçları*

Kategoriler	**Yaş**	**n**	**Ort.**	**SS**	**Min**	**Max**
Hayvanlar	4	28	7,21	2.65	4	15
	5	28	8,57	2.98	4	17
	6	28	9,10	2.76	4	16
Sebze ve Meyveler	4	28	6,53	2.15	3	10
	5	28	7,89	2.14	4	12
	6	28	8,00	1.94	6	12
İçecekler	4	28	4,67	1.36	2	8
	5	28	5,46	1.64	3	9
	6	28	5,85	1.99	3	10
Giysiler	4	28	4,96	2.60	1	12
	5	28	6,75	1.85	4	11
	6	28	6,60	2.18	3	10
Vücut Bölümleri	4	28	8,10	3.01	2	16
	5	28	9,78	3.52	4	20
	6	28	10,78	2.72	6	18
Ev Eşyaları	4	28	5,21	2.21	1	11
	5	28	7,10	2.81	4	17
	6	28	7,96	2.72	3	13
Renkler	4	28	7,92	1.88	4	12
	5	28	8,96	1.42	6	11
	6	28	9,25	1.40	6	12

Ortalama sözcük sayıları yaş gruplarına göre incelendiğinde, en yüksek ortalama sözcük sayılarının "Giysiler" kategorisi dışında 6 yaş grubundaki katılımcılardan elde edildiği belirlenmiştir. "Giysiler" kategorisinde ise en yüksek ortalama sözcük sayısı 5 yaş grubunda gözlenmiştir. 4 yaş grubunda yer alan katılımcıların diğer yaş gruplarındaki katılımcılara kıyasla daha az sayıda ortalama sözcük ürettiği tespit edilmiştir. Yaş grupları arasında anlamlı farkın olup olmadığını belirlemek için Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır. Analiz sonuçlarından elde edilen sıra ortalaması, serbestlik

derecesi (sd), ki-kare değeri ($\chi 2$) ve anlamlı farkların görüldüğü yaş grupları aşağıdaki **Çizelge 4.10**'da sunulmuştur.

Çizelge 4.10. *Yaş grupları arasındaki üretim farklılıklarına ilişkin Kruskal-Wallis H testi sonuçları*

Kategoriler	**Yaş**	**n**	**Sıra Ortalaması**	**sd**	χ^2	**p**	**Anlamlı Fark[a]**
Hayvanlar	4	28	4,91	2	7,634	.022*	4-6
	5	28	4,75				
	6	28	4,62				
Sebze ve Meyveler	4	28	4,21	2	7,703	.021*	4-5
	5	28	4,36				
	6	28	3,86				
İçecekler	4	28	2,45	2	4,930	.085	- -
	5	28	1,75				
	6	28	2,18				
Giysiler	4	28	2,64	2	11,334	.003*	4-6, 4-5
	5	28	3,11				
	6	28	2,55				
Vücut Bölümleri	4	28	5,29	2	11,247	.004*	4-6
	5	28	5,36				
	6	28	5,95				
Ev Eşyaları	4	28	3,04	2	15,370	.000***	4-5, 4-6
	5	28	3,46				
	6	28	3,78				
Renkler	4	28	5,45	2	9,372	.009*	4-6
	5	28	5,21				
	6	28	5,09				

* p<.05, *** p<.001 düzeyinde anlamlı

Çizelge 4.10'da gösterildiği üzere üç kategoride yaş grupları arasında ortalama sözcük sayılarının anlamlı şekilde farklı olduğu belirlenmiştir ("Hayvanlar" için $\chi 2$ (2)= 7,634, p<.05; "Sebze ve Meyveler" için $\chi 2$ (2)= 7,703, p<.05; "Giysiler" için $\chi 2$ (2)= 11,334, p<.05) ; "Vücut Bölümleri" için $\chi 2$ (2)= 11,247, p<.05) ; "Ev Eşyaları" için $\chi 2$ (2)= 15,370, p<.001) ; "Renkler" için $\chi 2$ (2)= 9,372, p<.05). Bu kategorilerden "Hayvanlar, Vücut Bölümleri ve Renkler" kategorilerinde 6 yaş grubu katılımcılarının ürettiği ortalama sözcük sayısı diğer yaş gruplarından yüksek olmasına rağmen yalnızca 4 yaş grubu katılımcılarının ürettiği ortalama sözcük sayısı ile arasında anlamlı fark bulunmuştur. "Sebze ve Meyveler" kategorisinde 5 yaş grubu 4 yaş grubundan daha fazla ortalama sözcük üreterek anlamlı bir fark ortaya koymuştur. "Giysiler ve Ev Eşyaları" kategorilerinde 4 yaş grubundan elde edilen ortalama sözcük değerinin, diğer

yaş gruplarına kıyasla anlamlı düzeyde daha düşük olduğu belirlenmiştir. "Giysiler" kategorisi dışındaki tüm kategorilerde 6 yaş grubuna ait ortalama sözcük sayısı 5 yaş grubuna nazaran daha yüksek olmasına rağmen bu fark hiçbir kategoride anlamlı bulunmamıştır. Son olarak "İçecekler" kategorisinde yaş grupları arasında üretilen ortalama sözcük sayıları bakımından anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

4.1.3. Cinsiyet değişkeninin 4–6 yaş aralığındaki okul öncesi çocukların sözel akıcılık becerileri üzerindeki etkisi

Semantik akıcılık için kullanılan bütün kategorilerden elde edilen ortalama sözcük sayıları cinsiyet gruplarına göre incelenmiş ve betimsel istatistik aracılığıyla analiz edilmiştir. Buna ilişkin ortalama sözcük sayıları (Ort.), standart sapma (SS), minimum (Min) ve maksimum (Max) değerleri **Çizelge 4.11**'de gösterilmiştir.

Çizelge 4.11. *Semantik akıcılık ortalama sözcük sayılarının cinsiyet gruplarına göre betimsel istatistik sonuçları*

Kategoriler	Cinsiyet	N	Ort.	SS	Min	Max
Hayvanlar	Kız	42	7,54	2,28	4	12
	Erkek	42	9,04	3,23	4	17
Sebze-Meyveler	Kız	42	7,35	2,23	3	12
	Erkek	42	7,59	2,10	4	12
İçecekler	Kız	42	5,11	1,59	2	10
	Erkek	42	5,54	1,86	2	9
Giysiler	Kız	42	6,00	2,43	2	12
	Erkek	42	6,21	2,29	1	11
Vücut Bölümleri	Kız	42	9,30	3,21	4	18
	Erkek	42	9,80	3,32	2	20
Eşyalar	Kız	42	6,19	2,41	3	11
	Erkek	42	7,33	3,09	1	17
Renkler	Kız	42	8,92	1,70	4	12
	Erkek	42	8,50	1,62	5	11

Çizelge 4.11 incelendiğinde, "Hayvanlar" kategorisinde kız (n=42) ve erkek (n=42) katılımcıların sırasıyla ortalama 7,54 ve 9,04 sözcük; "Sebze ve Meyveler" kategorisinde 7,35 ve 7,59 sözcük; "İçecekler" kategorisinde 5,11 ve 5,54 sözcük; "Giysiler" kategorisinde 2,43 ve 2,29 sözcük; "Vücut Bölümleri" kategorisinde 9,30 ve 9,80 sözcük; "Ev Eşyaları" kategorisinde 6,19 ve 7,33 sözcük ve son olarak "Renkler" kategorisinde 8,92 ve 8,50 sözcük ürettiği görülmüştür. "Renkler" dışındaki bütün kategorilerde erkek katılımcıların kız katılımcılara göre daha yüksek sayıda ortalama

sözcük üretmiştir ve bu değerlerin hangi kategorilerde anlamlı düzeyde farklı olduğunu tespit etmek için Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Elde edilen sıra ortalaması, sıra toplamı, Mann-Whitney U testi değeri (U) ve anlamlılık değerleri (p) **Çizelge 4.12**'de sunulmuştur.

Çizelge 4.12. *Cinsiyet grupları arasındaki üretim farklılıklarına göre Mann-Whitney U testi sonuçları*

Kategoriler	**Cinsiyet**	**N**	**Sıra Ortalaması**	**Sıra Toplamı**	**U**	**p**
Hayvanlar	Kız	42	37,12		1108,0	.042*
	Eerkek	42	47,88			
Sebze-Meyveler	Kız	42	41,76		913,0	.779
	Erkek	42	43,24			
İçecekler	Kız	42	39,65		1011,5	.274
	Erkek	42	45,35			
Giysiler	Kız	42	41,04		943,5	.578
	Erkek	42	43,96			
Vücut Bölümleri	Kız	42	40,20		978,5	.385
	Erkek	42	44,80			
Ev Eşyaları	Kız	42	37,65		1085,5	.067
	Erkek	42	47,35			
Renkler	Kız	42	45,61		751,5	.234
	Erkek	42	3939			

*p<.05, **p<.01 düzeyinde anlamlı.

Betimsel istatistik sonuçlarına bakıldığında "Renkler" dışındaki bütün kategorilerde erkek katılımcılar kız katılımcılara göre daha yüksek sayıda ortalama sözcük üretmiş olmalarına rağmen sadece "Hayvanlar" (U=1108.0, p<.05) kategorisinden elde edilen ortalama sözcük sayısının cinsiyet grupları arasında anlamlı düzeyde farklı olduğu saptanmıştır.

4.1.4. Annelerin eğitim düzeyinin 4–6 yaş aralığındaki okul öncesi çocukların semantik akıcılık becerileri üzerindeki etkisi

Semantik akıcılık için kullanılan bütün kategorilerden elde edilen ortalama sözcük sayılarının anneler için belirlenen eğitim grupları arasında farklılaşıp farklılaşmadığını görmek amacıyla parametrik olmayan Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır. Buna ilişkin betimsel istatistik sonuçları **Çizelge 4.13**'te sunulmaktadır. Bu sonuçlar 3 eğitim gurubundan (Düşük, Orta, Yüksek) elde edilen sözcük

ortalamaları (Ort.), standart sapma (SS), minimum (Min) ve maksimum (Max) sözcük değerlerini göstermektedir.

Çizelge 4.13. *Semantik akıcılık ortalama sözcük sayılarının annenin eğitim düzeyi gruplarına göre betimsel istatistik sonuçları*

Kategoriler	**Eğitim**	**n**	**Ort.**	**SS**	**Min**	**Max**
Hayvanlar	Düşük	21	8,90	2,52	4	13
	Orta	30	7,90	2,66	4	16
	Yüksek	33	8,27	3,28	4	17
Sebze ve Meyveler	Düşük	21	8,14	2,37	4	12
	Orta	30	7,40	1,69	3	10
	Yüksek	33	7,12	2,36	3	12
İçecekler	Düşük	21	5,76	1,89	3	10
	Orta	30	5,13	1,94	2	9
	Yüksek	33	5,24	1,41	2	9
Giysiler	Düşük	21	6,52	1,77	4	10
	Orta	30	6,00	2,36	1	10
	Yüksek	33	5,93	2,68	2	12
Vücut Bölümleri	Düşük	21	10,85	2,83	4	18
	Orta	30	8,86	3,10	2	14
	Yüksek	33	9,36	3,49	4	20
Ev Eşyaları	Düşük	21	7,71	1,97	4	11
	Orta	30	6,63	3,09	1	13
	Yüksek	33	6,27	2,93	3	17
Renkler	Düşük	21	8,80	1,32	6	11
	Orta	30	8,83	1,51	5	12
	Yüksek	33	8,54	2,00	4	12

Çizelge 4.13'te gösterildiği gibi, "Hayvanlar" kategorisinde en düşük ortalama sözcük sayısı (Ort.=7,90) orta seviyeli eğitim grubundan elde edilirken, en yüksek değer (Ort.=8,90) düşük seviyeli eğitim grubunda tespit edilmiştir. "Sebze ve Meyveler" kategorisinde ise en düşük ortalama sözcük sayısı (Ort.=7,12) yüksek seviyeli eğitim grubunda belirlenirken, en yüksek değer (Ort.=8,14) düşük seviyeli eğitim grubundan elde edilmiştir. "İçecekler" kategorisinde en düşük (Ort.=5,13) ve en yüksek (Ort.=5,76) sözcük ortalamaları orta seviyeli ve düşük seviyeli eğitim gruplarından elde edilmiştir. Ayrıca aynı kategoride üç eğitim grubundan elde edilen ortalama sözcük sayılarının

birbirine yakın olduğu görülmüştür. “Giysiler” kategorisinde en düşük ortalama sözcük sayısı (Ort.=5,93) yüksek seviyeli eğitim grubundan elde edilirken, en yüksek ortalama değer (Ort.=6,52) düşük seviyeli eğitim grubunda gözlenmiştir. “Vücut Bölümleri” kategorisinde en düşük (Ort.=8,86) ve en yüksek (Ort.=10,85) sözcük ortalamaları orta seviyeli eğitim grubu ve düşük seviyeli eğitim grubunda gözlenmiştir. “Ev Eşyaları” kategorisinde en düşük ortalama sözcük sayısı (Ort.=6,27) yüksek seviyeli eğitim grubundan elde edilirken, en yüksek değer (Ort.=7,71) düşük seviyeli eğitim grubunda tespit edilmiştir. Ayrıca aynı kategoride orta seviyeli eğitim grubunda belirlenen ortalama sözcük sayısı (Ort.=6,63) ile yüksek seviyede eğitim grubundan elde edilen sayının (Ort.=6,27) birbirine yakın olduğu görülmüştür. Son olarak, “Renkler” kategorisinde üç eğitim grubu da birbirine yakın ortalama sözcük sayıları üretmiştir. En düşük ortalama sözcük sayısı (Ort.=8,54) yüksek seviyeli eğitim grubundan elde edilirken, en yüksek değer (Ort.=8,83) orta seviyeli eğitim grubunda tespit edilmiştir. “Renkler” kategorisi dışında diğer bütün kategorilerde düşük seviyeli eğitim grubunda yer alan katılımcıların diğer gruptakilerle kıyaslandığında daha yüksek sayıda ortalama sözcük ürettiği belirlenmiştir. Betimsel istatistik sonucunda elde edilen ortalama değerlerin istatistiksel açıdan hangi eğitim grupları arasında farklılaştığını belirlemek için Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır. Bu test sonucunda elde edilen sıra ortalaması, serbestlik derecesi (sd), ki-kare değeri ($\chi 2$) ve anlamlı farkların görüldüğü eğitim grupları aşağıdaki **Çizelge 4.14**’te sunulmuştur.

Çizelgede gösterilen sonuçlar “Ev Eşyaları” ve “Vücut Bölümleri” kategorisinde tespit edilen ortalama sözcük sayılarının belirli eğitim grupları arasında anlamlı düzeyde farklılaştığını göstermiştir (“Ev Eşyaları” için $\chi 2$ (2)= 6.441, $p<.05$ ve “Vücut Bölümleri” için $\chi 2$ (2)= 6,243). Kategori bazında anlamlı farkın görüldüğü eğitim gruplarıyla ilgili olarak “Ev Eşyaları” kategorisinde annesi düşük seviyeli eğitim grubuna dahil olan katılımcılar, yüksek seviyeli eğitim gruplarından anlamlı düzeyde daha fazla ortalama sözcük üretmiştir. Ayrıca “Vücut Bölümleri” kategorisinde düşük seviyeli eğitim grubuna dahil olan katılımcılar, diğer eğitim gruplarına kıyasla daha fazla ortalama sözcük üretmesine rağmen bu fark anlamlı bulunmamıştır.

Çizelge 4.14. *Eğitim gruplarına arasında üretim farklılıklarına göre Kruksal-Wallis H testi sonuçları*

Kategoriler	Eğitim	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark[a]
Hayvanlar	Düşük	21		2	2,291	.318	- -
	Orta	30					
	Yüksek	33					
Sebze ve Meyveler	Düşük	21		2	2,858	.240	- -
	Orta	30					
	Yüksek	33					
İçecekler	Düşük	21		2	2,453	.293	- -
	Orta	30					
	Yüksek	33					
Giysiler	Düşük	21		2	1,372	.503	- -
	Orta	30					
	Yüksek	33					
Vücut Bölümleri	Düşük	21		2	6,243	.044	- -?
	Orta	30					
	Yüksek	33					
Ev Eşyaları	Düşük	21		2	6,441	.040*	3-1
	Orta	30					
	Yüksek	33					
Renkler	Düşük	21		2	.441	.802	- -
	Orta	30					
	Yüksek	33					

[a]1: İlkokul, 2: Ortaokul ve Lise, 3: Önlisans ve üzeri kademelerde eğitim görmüş grupları göstermektedir.
*** p<.001 düzeyinde anlamlı.

4.1.5. 4–6 yaş aralığındaki okul öncesi çocukların semantik akıcılık becerilerinin ölçümünde kullanılan her bir kategori için ürettikleri sözcük sıklıkları

4.1.5.1. Tüm katılımcılar tarafından en sık üretilen sözcükler

Katılımcıların *'Hayvanlar, Sebzeler ve Meyveler, Renkler, İçecekler, Giysiler, Vücudumuzun Bölümleri ve Ev Eşyaları'* olmak üzere 7 farklı kategoriye ait ürettikleri sözcüklerden en sık üretilenler belirlenmiş ve sıklıklarına göre sıralanarak **Çizelge 4.15**'te sunulmuştur.

Çizelge 4.15. *Semantik akıcılık ölçümü kategorilerinde en sık üretilen sözcükler*

No	Hayvanlar	Seb-Mey	İçecekler	Giysiler	V.B.	Ev Eşyalar	Renkler
1	Köpek (53)	Elma (66)	Kola (51)	Pantolon (57)	Göz (66)	Yatak (54)	Kırmızı (79)
2	Kedi (45)	Portakal (47)	Su (50)	Elbise (35)	Burun (61)	Dolap (48)	Mavi (76)
3	Aslan (44)	Muz (37)	Meyve suyu (48)	Tişört (30)	Ağız (52)	Koltuk (44)	Pembe (71)
4	Zürafa (40)	Armut (36)	Süt (43)	Çorap (29)	El (49)	Televizyon (44)	Siyah (71)
5	Ayı (32)	Karpuz (35)	Portakal suyu (37)	Ayakkabı (28)	Kemik (46)	Masa (32)	Yeşil (69)
6	Tavşan (31)	Çilek (29)	Çay (26)	Gömlek (28)	Ayak (44)	Oyuncak (32)	Sarı (67)
7	İnek (30)	Mandalina (29)	Ayran (23)	Etek (24)	Bacak (40)	Sandalye (21)	Beyaz (60)
8	Kaplan (30)	Patlıcan (29)	Gazoz (21)	Kısa Kollu Üst (23)	Kalp (33)	Halı (16)	Mor (55)
9	Kuş (22)	Havuç (28)	Limonata (20)	Mont (21)	Saç (31)	Yastık (14)	Turuncu (51)
10	At (21)	Domates (25)	Fanta (15)	Kazak (17)	Kol (30)	Çekmece (13)	Gri (43)

Çizelge 4.15'teki sözcükler incelendiğinde katılımcıların sözel akıcılık ölçümünde en sık ürettikleri sözcüklerin "Hayvanlar" kategorisinde "köpek", "Sebzeler ve Meyveler" kategorisinde "elma", "İçecekler" kategorisinde "kola", "Giysiler" kategorisinde "pantolon", "Vücut Bölümleri" kategorisinde "göz", "Ev Eşyaları" kategorisinde "yatak" ve "Renkler" kategorisinde "kırmızı" olduğu gözlenmiştir.

4.1.5.2. Tüm katılımcılar tarafından ilk beş sırada üretilen sözcükler

Semantik akıcılık değerlendirmelerinde katılımcıların *'Hayvanlar, Sebzeler ve Meyveler, Renkler, İçecekler, Giysiler, Vücudumuzun Bölümleri ve Ev Eşyaları'* olmak üzere bütün kategorilerde ilk beş sırada ürettikleri sözcükler belirlenmiş ve sıklıklarına göre sıralanarak **Çizelge 4.16**'da sunulmuştur.

Çizelge 4.16. *Semantik akıcılık ölçümü kategorilerinde ilk beş sırada üretilen sözcükler*

No	Hayvanlar	Seb-Mey	İçecekler	Giysiler	V.B.	Ev Eşyalar	Renkler
1	Köpek (38)	Elma (54)	Meyve suyu (52)	Pantolon (52)	Göz (51)	Yatak (44)	Mavi (63)
2	Aslan (37)	Muz (32)	Su (47)	Elbise (31)	Burun (38)	Dolap (43)	Kırmızı (60)
3	Kedi (37)	Portakal (32)	Kola (45)	Tişört (29)	Kemik (35)	Koltuk (35)	Sarı (51)
4	Zürafa (34)	Armut (27)	Süt (38)	Etek (21)	Ağız (29)	Televizyon (31)	Pembe (50)
5	İnek (24)	Karpuz (24)	Portakal suyu (34)	Gömlek (21)	Kalp (27)	Oyuncak (22)	Yeşil (46)
6	Kaplan (24)	Çilek (20)	Çay (22)	Kısa Kollu Üst (20)	El (20)	Masa (19)	Siyah (40)
7	Ayı (22)	Domates (20)	Ayran (20)	Mont (20)	Bacak (14)	Çekmece (11)	Turuncu (30)
8	Tavşan (17)	Havuç (19)	Gazoz (16)	Kazak (16)	Ayak (13)	Sandalye (11)	Mor (26)
9	At (14)	Mandalina (19)	Limonata (15)	Ayakkabı (15)	Kol (13)	Yastık (11)	Beyaz (21)
10	Fil (13)	Patlıcan (17)	Fanta (13)	Çorap (15)	Kulak (12)	Halı (10)	Kahve Rengi (14)

Çizelge 4.16'daki sözcükler incelendiğinde katılımcıların sözel akıcılık ölçümünde ilk beş sırada ürettikleri sözcükler içerisinde "Hayvanlar" kategorisinde en sık "köpek", "Sebzeler ve Meyveler" kategorisinde en sık "elma", "İçecekler" kategorisinde en sık "meyve suyu", "Giysiler" kategorisinde en sık "pantolon", "Vücut Bölümleri" kategorisinde en sık "göz", "Ev Eşyaları" kategorisinde en sık "yatak" ve "Renkler" kategorisinde en sık "mavi" sözcüğünü ürettikleri gözlenmiştir.

Bütün kategorilerde üretilen yüksek sıklığa sahip olan ve ilk beş sırada üretilen sözcükler kıyaslandığında sonuçların neredeyse tümünün ortak olduğu görülmüştür. "Hayvanlar" kategorisinde en sık üretilen "kuş (22)" sözcüğünün yerini, ilk beş sırada üretilen "fil (13)" sözcüğü almıştır. "Vücut Bölümleri" kategorisinde en sık üretilen "saç (31)" sözcüğünün yerini, ilk beş sırada üretilen "kulak (12)" sözcüğü almıştır. Son olarak "Renkler" kategorisinde en sık üretilen "gri (43)" sözcüğünün yerini, ilk beş sırada üretilen "kahverengi (14)" sözcüğü almıştır.

4.1.5.3. 4 yaş grubundaki okul öncesi çocuklar tarafından ilk beş sırada üretilen sözcükler

Semantik akıcılık ölçümlerinde 4 yaş grubundaki katılımcıların *'Hayvanlar, Sebzeler ve Meyveler, Renkler, İçecekler, Giysiler, Vücudumuzun Bölümleri ve Ev Eşyaları'* olmak üzere bütün kategorilerde ilk beş sırada ürettikleri sözcükler tespit edilmiş ve sıklıklarına göre sıralanarak **Çizelge 4.17**'de sunulmuştur.

Çizelge 4.17. *4 Yaş grubuna ait semantik akıcılık ölçümü kategorilerinde ilk beş sırada üretilen sözcükler*

No	Hayvanlar	Seb-Mey	İçecekler	Giysiler	V.B.	Ev Eşyalar	Renkler
1	Zürafa (10)	Elma (22)	Su (16)	Pantolon (16)	Göz (18)	Dolap (14)	Mavi (20)
2	Aslan (9)	Armut (14)	Portakal suyu (15)	Mont (10)	Burun (16)	Oyuncak (14)	Kırmızı (20)
3	Tavşan (8)	Portakal (13)	Kola (13)	Elbise (9)	Ağız (10)	Koltuk (13)	Yeşil (18)
4	At (7)	Muz (11)	Meyve suyu (12)	Çorap (8)	El (10)	Yatak (13)	Pembe (17)
5	Ayı (7)	Çilek (8)	Gazoz (9)	Tişört (8)	Kemik (8)	Televizyon (12)	Sarı (16)
6	Fil (7)	Karpuz (8)	Süt (8)	Atlet (6)	Ayak (5)	Masa (6)	Siyah (13)
7	İnek (7)	Havuç (6)	Çay (7)	Ayakkabı (5)	Bacak (5)	Halı (4)	Turuncu (13)
8	Köpek (7)	Üzüm (6)	Ayran (5)	Hırka (5)	Kafa (5)	Yastık (4)	Mor (8)
9	Kaplan (6)	Kavun (4)	Fanta (4)	Kısa Kollu üst (5)	Kol (5)	Ayna (3)	Kahve Rengi (7)
10	Maymun (5)	Patlıcan (4)	Limonata (4)	Yelek (5)	Kulak (5)	Çekmece (2)	Beyaz (4)

Çizelge 4.17'deki sözcükler incelendiğinde 4 yaş grubundaki katılımcıların sözel akıcılık ölçümünde ilk beş sırada ürettikleri sözcükler içerisinde "Hayvanlar" kategorisinde en sık "zürafa", "Sebzeler ve Meyveler" kategorisinde en sık "elma", "İçecekler" kategorisinde en sık "su", "Giysiler" kategorisinde en sık "pantolon", "Vücut Bölümleri" kategorisinde en sık "göz", "Ev Eşyaları" kategorisinde en sık "dolap" ve "Renkler" kategorisinde en sık "mavi" sözcüğünü ürettikleri gözlenmiştir.

Bu yaş grubundaki katılımcıların, her bir kategori için ilk beş sırada ürettikleri sözcükler, tüm katılımcılardan elde edilen sonuçlar ile kıyaslandığında "Hayvanlar" kategorisinde "köpek" sözcüğünün yerini "zürafa" sözcüğü, "İçecekler" kategorisinde "meyve suyu" sözcüğünün yerini "su" sözcüğü, "Ev Eşyaları" kategorisinde "yatak" sözcüğünün yerini "dolap" sözcüğünün aldığı görülmüştür. Diğer kategorilerde ise sonuçların benzer olduğu belirlenmiştir.

4.1.5.4. 5 yaş grubundaki okul öncesi çocuklar tarafından ilk beş sırada üretilen sözcükler

Semantik akıcılık ölçümlerinde 5 yaş grubundaki katılımcıların *'Hayvanlar, Sebzeler ve Meyveler, Renkler, İçecekler, Giysiler, Vücudumuzun Bölümleri ve Ev Eşyaları'* olmak üzere bütün kategorilerde ilk beş sırada ürettikleri sözcükler tespit edilmiş ve sıklıklarına göre sıralanarak **Çizelge 4.18**'de sunulmuştur.

Çizelge 4.18. *5 yaş grubuna ait semantik akıcılık ölçümü kategorilerinde ilk beş sırada üretilen sözcükler*

No	Hayvanlar	Seb-Mey	İçecekler	Giysiler	V.B.	Ev Eşyalar	Renkler
1	Aslan (15)	Elma (18)	Kola (17)	Pantolon (19)	Kemik (16)	Dolap (18)	Mavi (22)
2	Kedi (15)	Mandalina (12)	Su (16)	Elbise (12)	Göz (13)	Yatak (16)	Kırmızı (20)
3	Köpek (14)	Muz (11)	Meyve suyu (15)	Tişört (12)	Burun (10)	Koltuk (10)	Sarı (17)
4	Zürafa (14)	Karpuz (10)	Süt (13)	Etek (10)	Ağız (9)	Oyuncak (10)	Pembe (15)
5	Kaplan (10)	Çilek (8)	Portakal suyu (10)	Gömlek (10)	El (8)	Masa (9)	Siyah (15)
6	Ayı (10)	Havuç (8)	Fanta (7)	Kısa Kollu Üst (8)	Karın (6)	Televizyon (9)	Yeşil (12)
7	İnek (10)	Armut (6)	Limonata (7)	Şort (5)	Ayak (5)	Çekmece (6)	Beyaz (10)
8	Kuş (4)	Portakal (6)	Ayran (5)	Çorap (4)	Kalp (5)	Sandalye (5)	Turuncu (10)
9	Tavşan (4)	Kavun (6)	Çay (5)	Kazak (4)	Akciğer (4)	Yastık (4)	Mor (8)
10	At (3)	Domates (5)	Gazoz (4)	Mont (4)	Bacak (4)	Halı (3)	Gri (8)

Çizelge 4.18'deki sözcükler incelendiğinde 5 yaş grubundaki katılımcıların sözel akıcılık ölçümünde ilk beş sırada ürettikleri sözcükler içerisinde "Hayvanlar" kategorisinde en sık "aslan", "Sebzeler ve Meyveler" kategorisinde en sık "elma", "İçecekler" kategorisinde en sık "kola", "Giysiler" kategorisinde en sık "pantolon", "Vücut Bölümleri" kategorisinde en sık "kemik", "Ev Eşyaları" kategorisinde en sık "dolap" ve "Renkler" kategorisinde en sık "mavi" sözcüğünü ürettikleri gözlenmiştir.

Bu yaş grubundaki katılımcıların, her bir kategori için ilk beş sırada ürettikleri sözcükler, tüm katılımcılardan elde edilen sonuçlar ile kıyaslandığında "Hayvanlar" kategorisinde "köpek" sözcüğünün yerini "aslan" sözcüğü, "İçecekler" kategorisinde "meyve suyu" sözcüğünün yerini "kola" sözcüğü, "Ev Eşyaları" kategorisinde "yatak" sözcüğünün yerini "dolap" sözcüğü, "Vücut Bölümleri" kategorisinde "göz" sözcüğünün yerini "kemik" sözcüğünün aldığı görülmüştür. Diğer kategorilerde ise sonuçların benzer olduğu belirlenmiştir.

4.1.5.5. 6 yaş grubundaki okul öncesi çocuklar tarafından ilk beş sırada üretilen sözcükler

Semantik akıcılık ölçümlerinde 6 yaş grubundaki katılımcıların bütün kategorilerde ilk beş sırada ürettikleri sözcükler tespit edilmiş ve sıklıklarına göre sıralanarak **Çizelge 4.19**'da sunulmuştur.

Çizelge 4.19'daki sözcükler incelendiğinde 6 yaş grubundaki katılımcıların sözel akıcılık ölçümünde ilk beş sırada ürettikleri sözcükler içerisinde "Hayvanlar" kategorisinde en sık "köpek", "Sebzeler ve Meyveler" kategorisinde en sık "elma", "İçecekler" kategorisinde en sık "meyve suyu", "Giysiler" kategorisinde en sık "pantolon", "Vücut Bölümleri" kategorisinde en sık "göz", "Ev Eşyaları" kategorisinde en sık "yatak" ve "Renkler" kategorisinde en sık "mavi" sözcüğünü ürettikleri gözlenmiştir. Bu yaş grubundaki katılımcıların, her bir kategori için ilk beş sırada ürettikleri sözcüklerin tüm katılımcılardan elde edilen sonuçlar ile birebir benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir.

Çizelge 4.19. *6 yaş grubuna ait semantik akıcılık ölçümü kategorilerinde ilk beş sırada üretilen sözcükler*

No	Hayvanlar	Seb-Mey	İçecekler	Giysiler	V.B.	Ev Eşyalar	Renkler
1	Köpek (17)	Elma (14)	Meyve suyu (20)	Pantolon (17)	Göz (20)	Yatak (14)	Mavi (21)
2	Aslan (13)	Portakal (13)	Süt (17)	Elbise (10)	Kalp (18)	Koltuk (12)	Kırmızı (20)
3	Kedi (13)	Domates (12)	Kola (15)	Gömlek (9)	Burun (12)	Dolap (11)	Pembe (18)
4	İnek (11)	Muz (10)	Su (15)	Kazak (9)	Kemik (11)	Televizyon (10)	Sarı (18)
5	Zürafa (10)	Patlıcan (9)	Ayran (10)	Tişört (9)	Ağız (10)	Bilgisayar (4)	Yeşil (16)
6	Ayı (9)	Armut (7)	Çay (10)	Etek (8)	Karaciğer (6)	Masa (4)	Siyah (12)
7	Kaplan (8)	Salatalık (7)	Portakal suyu (8)	Ayakkabı (7)	Bacak (5)	Sandalye (4)	Mor (10)
8	Tavşan (5)	Karpuz (6)	Kahve (4)	Kısa Kollu Üst (7)	Akciğer (4)	Masa (4)	Beyaz (7)
9	At (4)	Mandalina (6)	Limonata (4)	Mont (6)	Diş (4)	Yorgan (4)	Turuncu (7)
10	Çita (4)	Çilek (5)	Gazoz (3)	Şort (4)	Kol (4)	Halı (3)	Gri (5)

4.2. Tartışma

Bu çalışma ile 4-6 yaş aralığındaki okul öncesi çocukların semantik akıcılık becerilerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda katılımcıların semantik akıcılık performansları *'Hayvanlar, Sebzeler ve Meyveler, Renkler, İçecekler, Giysiler, Vücudumuzun Bölümleri ve Ev Eşyaları'* kategorileri üzerinden ölçülmüş ve toplanan veriler analiz edilmiştir. Veri analizi sonucu elde edilen bulgular bu bölümde tartışılacaktır.

Araştırmanın ilk amacı olarak 4–6 yaş aralığındaki çocukların semantik akıcılık becerilerinin ölçümünde kullanılan *'Hayvanlar, Sebzeler ve Meyveler, Renkler, İçecekler, Giysiler, Vücudumuzun Bölümleri ve Ev Eşyaları'* kategorileri ile ilgili olarak ürettikleri toplam sözcük sayısı, ortalama sözcük sayısı ve farklı sözcük sayısı incelenmiştir. Bulgular incelendiğinde üretilen en yüksek toplam sözcük ve ortalama sözcük performansının 'Vücut Bölümleri' kategorisinden elde edildiği görülmektedir. Bu bulgu Carneiro vd. (2008) tarafından mevcut çalışma ile aynı yaş gurubuna ait

Portekizli katılımcıların dahil edildiği araştırma ile desteklenmektedir. Vücut Bölümleri kategorisini sıra ile 'Renkler, Hayvanlar, Sebzeler ve Meyveler, Eşyalar, Giysiler ve İçecekler' kategorileri takip etmiştir. Bu sıralama, Precott ve Crowe (2003) tarafından 5-10 yaş aralığındaki katılımcılarla 'Vücut Bölümleri ve Hayvanlar' kategorileri kullanılarak yapılan çalışmanın bulguları ile de paralellik göstermektedir. Ayrıca 'Eşyalar ve İçecekler' kategorilerinde üretilen sözcük sayılarının nispeten düşük olması yine Carneiro vd. tarafından yapılan çalışmada da bulgulanmıştır.

Mevcut çalışmada yer alan farklı yaş gruplarına (4,5,6) ait toplam sözcük sayısı, ortalama sözcük sayısı ve farklı sözcük sayıları incelendiğinde elde edilen sonuçların benzer olduğu görülmektedir. Türkçede farklı yaş gruplarındaki çocuklarla yapılan çalışmalara baktığımızda 7-14 yaş aralığındaki çocuklar tarafından üretilen en yüksek ortalama sözcük sayısı bu çalışma ile benzer şekilde 'Vücut Bölümleri' kategorisine aitken (Sat, 2012), 14-17 yaş aralığındaki çocuklar tarafından üretilen en yüksek ortalama sözcük sayısının 'Hayvanlar' kategorisine ait olduğu görülmektedir (Kırbaç, 2012).

Katılımcıların 7 farklı kategori üzerinden ürettikleri farklı sözcük sayıları incelendiğinde en fazla farklı sözcüğün üretildiği kategori 'Hayvanlar' kategorisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sırayı 'Ev Eşyaları, Vücudumuzun Bölümleri, Giysiler, İçecekler, Meyve ve Sebzeler ve Renkler' izlemiştir. "Hayvanlar" kategorisi toplam sözcük sayısına göre üçüncü sıradayken, üretilen farklı sözcük sayısına göre ilk sırada yer almaktadır. "Ev Eşyaları" kategorisi ise toplam sözcük sayısı bakımından beşinci sıradayken, farklı sözcük sayısında ikinci sırada yer almaktadır. Bu durum "Hayvanlar ve Ev Eşyaları" kategorilerinin çok sayıda alt kategori ile çeşitlenen geniş kategoriler olduğu fikrinin desteklemektedir (Nelson, 1974). "Vücut Bölümleri" kategorisi ise toplam sözcük bakımından ilk sıradayken, farklı sözcük sayısında üçüncü sırada yer almaktadır. Bu durum "Vücut Bölümleri" kategorisinde üretilebilecek sözcük sayısının daha sınırlı olduğunu göstermektedir. Üretilen farklı sözcük sayılarının kategorik sıralaması, Price ve Connoly'nin (2006) benzer kategoriler kullanarak yaptıkları çalışmanın sonuçları ile kısmen benzerlik göstermektedir. Price ve Connoly'nin çalışmasında üretilen farklı sözcük sayıların bakıldığında ilk sırayı 'Giysiler' kategorisi alırken ardından 'Hayvanlar, Ev Eşyaları, Vücut Bölümleri, İçecekler, Sebze ve Meyveler, ve Renkler' kategorilerinin sıralandığı görülmektedir. Sıralamanın sonundaki 'İçecekler, Mevye ve Sebzeler ve Renkler' kategorilerinden elde edilen bulgular bu

çalışma ile uyumludur. Son olarak 'Renkler' kategorisinde ayırt edici birçok renk olmasına rağmen sıklıkla kullanılan renk isimlerinin sınırlı olması sebebiyle en düşük farklı sözcüğün bu kategoride üretilmesi Nelson'ın (1974) bulgularıyla örtüşmektedir.

Bunun yanında 4–6 yaş aralığındaki okul öncesi çocukların ürettikleri ortalama sözcük sayısı bakımından *'Hayvanlar, Sebzeler ve Meyveler, Renkler, İçecekler, Giysiler, Vücudumuzun Bölümleri ve Ev Eşyaları'* kategorileri arasında farklılık olup olmadığı incelenmiştir. 'Vücut Bölümleri' kategorisinde katılımcıların ürettiği ortalama sözcük sayısının, 'Renkler' ve 'Hayvanlar' kategorileri haricindeki kategorilerde üretilen ortalama sözcük sayılarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu bulgu 'Vücut Bölümleri' nin erken dönem çocukların kavramsal becerilerini kapsamlı bir şekilde yansıtabilen bir kategori olmasıyla açıklanabilir (Crowe ve Prescott, 2003).

Katılımcıların 'Hayvanlar' kategorisinde 'İçecekler', 'Giysiler' ve 'Ev Eşyaları' kategorilerine kıyasla anlamlı düzeyde daha fazla ortalama sözcük ürettiği saptanmıştır. 'Sebze ve Meyveler' kategorisine ait ortalama sözcük sayısı, 'İçecekler' ve 'Giysiler' kategorilerine ait ortalama sözcük sayısından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Bu bulgulara benzer şekilde, Nelson'ın (1974) çalışmasında 'Hayvanlar' kendi içinde alt kategorileri olan çok geniş bir kategori iken 'Sebzeler ve Meyveler' daha genel bir kategorinin (Yiyecekler) alt kategorisi olduğu için özellikle erken dönem çocuklar tarafından bilinmeleri ve kullanılmalarının daha zor olduğu ortaya konmuştur. Lucariello, Kyratzis ve Nelson'ın (1992) yaptıkları çalışmanın sonuçları da yukarıdaki bulguları destekler niteliktedir. Çalışmada kullanılan kategorilerin genişliklerine göre 'Yiyecekler, Hayvanlar, Mobilyalar ve Ev Aletleri' şeklinde azalan bir sıra izlediği ortaya konmuştur. Son olarak 'İçecekler' ve 'Giysiler' kategorilerinde üretilen ortalama sözcük sayıları diğer kategorilerden elde edilen ortalama sözcük sayılarından anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur. 'Giysiler' kategorisi Nelson'ın çalışmasında geniş bir kategori olarak ortaya konarken mevcut çalışmada üretilen sözcük sayısı bakımından diğer kategorilerin anlamlı düzeyde gerisinde kaldığı görülmektedir.

Araştırmanın ikinci amacı olarak yaş değişkeninin 4–6 yaş aralığındaki çocukların semantik akıcılık becerileri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Katılımcıların ürettiği ortalama sözcük sayıları yaş gruplarına göre incelendiğinde, sonuçların yaş ile birlikte giderek arttığı ve istatistiksel anlamda farklılık gösterdiği ortaya çıkmaktadır. Erken çocukluk döneminde semantik akıcılık becerilerinin yaş ile birlikte gelişim

gösterdiği bulgusu önceden yapılan çalışmalarla benzerlik göstermektedir (Nelson, 1974; Matute vd., 2004; Price ve Connolly, 2006; Carneiro, Albuquerque ve Fernandez, 2008; Isacoff ve Stromswold, 2014; John ve Rajashekhar, 2014). Bunun yanında, Crowe ve Prescott'un (2003) erken çocukluk döneminde kavram gelişimini incelemeyi amaçladıkları çalışmanın sonuçları, yaş ile birlikte kullanılan şematik bağlantıların da arttığını göstermiştir. Örneğin çalışmalarında kullandıkları 'Hayvanlar' kategorisinden elde edilen sonuçlara bakıldığında, erken dönem yaş grupları genelde çiftlik hayvanlarını sayarken ilerleyen yaş grupları çiftlik hayvanlarının yanında vahşi hayvanlar, suda yaşayan hayvanlar ve evcil hayvanlar gibi alt kategorileri de saymıştır. Buna benzer şekilde John ve Rajashekhar (2014) 'Hayvanlar' kategorisi dahilinde üretilen alt kategorilerin sayısının artan yaş gruplarında doğrusal bir artış izlediğini ifade etmiştir. Bu çalışmanın bulguları da bu görüşleri desteklemektedir.

Bulgular incelendiğinde "Giysiler" kategorisi dışındaki tüm kategorilerde, en yüksek ortalama sözcüğün 6 yaş grubundaki katılımcılardan elde edildiği belirlenmiştir. "Giysiler" kategorisinde ise en yüksek ortalama sözcük sayısı 5 yaş grubunda gözlenmiştir. 4 yaş grubunda yer alan katılımcıların diğer yaş gruplarındaki katılımcılara kıyasla daha az sayıda ortalama sözcük ürettiği tespit edilmiştir. Elde edilen istatistiksel sonuçlara göre "Hayvanlar, Giysiler, Vücut Bölümleri, Ev Eşyaları ve Renkler" kategorilerinde, 6 yaş grubu katılımcılarının ürettiği ortalama sözcük sayısı ile 4 yaş grubu katılımcılarının ürettiği ortalama sözcük sayısı arasında anlamlı fark bulunmuştur. "Sebzeler ve Meyveler, Giysiler ve Ev Eşyaları" kategorilerinde 5 yaş grubu katılımcılarının 4 yaş grubu katılımcılarından anlamlı düzeyde daha fazla sözcük ürettiği tespit edilmiştir. İçecekler kategorisinde ise yaş grupları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır. Riva, Nichelli ve Devoti (2000), sözel akıcılık testleri için normatif veri sağlamak amacıyla yaptıkları çalışmada, adlandırma ve sözel akıcılık performansının yaşla birlikte geliştiğini ve özellikle 5 ile 7 yaşlar arasında anlamlı bir artış gösterdiğini ortaya koymuştur. Bu bulgular çocuklarda görülen bilişsel olgunlaşmaya ve okul hayatına başlamanın getirdiği çevresel değişikliklere dayandırılmıştır. Ancak bu çalışmada 'Giysiler' kategorisi haricinde 6 yaş grubu katılımcıları 5 yaş grubu katılımcılarına kıyasla daha fazla ortalama sözcük üretmesine rağmen bu fark hiçbir kategori için anlamlı bulunmamıştır. Bu bağlamda mevcut çalışmanın bulguları Riva ve arkadaşlarının çalışması ile uyumluluk göstermemektedir.

Araştırmanın üçüncü amacı olarak cinsiyet değişkeninin 4–6 yaş aralığındaki çocukların semantik akıcılık becerileri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Elde edilen bulgular cinsiyet değişkeninin sözel akıcılık becerileri üzerinde anlamlı bir fark yaratmadığı yönündedir. "Renkler" dışındaki bütün kategorilerde erkek katılımcıların kız katılımcılara göre daha yüksek sayıda ortalama sözcük ürettiği görülmektedir. Ancak sadece "Hayvanlar" kategorisinden elde edilen ortalama sözcük sayısının cinsiyet grupları arasında anlamlı düzeyde farklı olduğu saptanmıştır. Buna karşın 'Hayvanlar' kategorisinin dahil edildiği bir diğer çalışmada (Nelson, 1974), kız katılımcılar tarafından üretilen ortalama sözcük sayısı (Ort.=6.74), erkek katılımcılar tarafından üretilen ortalama sözcük sayısından (Ort.=5.95) nispeten daha yüksek olmasına rağmen bu farklılık anlamlı bulunmamıştır. Mevcut çalışmanın bulguları, okul öncesi dönemde sözel akıcılık becerilerinin cinsiyet gruplarına göre farklılaşmadığını ortaya koyan önceki çalışmalarla uyumludur (Riva, Nichelli ve Devoti, 2000; Isacoff ve Stromswold, 2014; John ve Rajashekhar, 2014). Benzer sonuçlar, Sat (2011) tarafından okul çağı dönemindeki Türkçe konuşan çocuklarla ve Yılmaz (2012a) tarafından 15-17 yaş aralığındaki çocuklarla yapılan sözel akıcılık çalışmalarıyla da ortaya konmuştur.

Araştırmanın dördüncü amacı olarak annelerin eğitim düzeyinin 4–6 yaş aralığındaki çocukların semantik akıcılık becerileri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgular annelerin eğitim düzeyine göre incelendiğinde genel olarak düşük seviyeli eğitim grubuna ait katılımcıların daha fazla ortalama sözcük ürettiği görülmektedir. Ancak kategori bazında yalnızca "Ev Eşyaları" kategorisinde annesi düşük seviyeli eğitim grubuna dahil olan katılımcıların, annesi yüksek seviyeli eğitim grubuna dahil olan katılımcılardan anlamlı düzeyde daha fazla ortalama sözcük ürettiği belirlenmiştir. Bu bulgular Kavé, Shelman ve Knafo (2013) tarafından yapılan ebeveynlerin eğitim durumunu, erken dönem çocukların sözel akıcılık becerilerini etkileyen güçlü bir değişken olarak ortaya koyan çalışmanın bulgularıyla örtüşmemektedir. Başka bir deyişle, Kavé vd. (2013) çocukların sözel akıcılık performansının genetik faktörlerden çok çevresel faktörler tarafından belirlendiğini ortaya koymaktadır ve ebeveynlerin eğitim düzeyini son derece etkili bir çevresel değişken olarak ele almaktadır. Ancak mevcut çalışmanın bu görüşlere ters düşen bulguları, genetik faktörlerin ve başka çevresel değişkenlerin sonuçlar üzerinde etkili olduğunu düşündürmektedir. Diğer çevresel faktörler ele alındığında bu sonuçlar ebeveynlerin kişisel özelliklerinin, sosyo-ekonomik faktörlerin ve bakım evlerinde

geçirilen sürenin çocukların bilişsel gelişimlerinde ve dil becerilerinde etkili olduğu görüşüyle açıklanabilir (Bradley ve Corwyn, 2002; Noble, Norman ve Farah, 2005; Westerlund ve Lagerberg, 2008). Ayrıca çocuğun anne ile gün içinde etkileşim halinde geçirdiği sürenin de dil becerileri üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada annelerin eğitim düzeyine göre oluşturulan katılımcı gruplarının sayıları eşit tutulamadığı için sonuçların yanıltıcı olabileceği belirtilmelidir.

Araştırmanın beşinci amacı olarak 4–6 yaş aralığındaki çocukların semantik akıcılık becerilerinin ölçümünde kullanılan her bir kategori için en sık ürettikleri sözcükler ve ilk beş sırada ürettikleri sözcüklerin sıklıkları incelenmiştir. Bulgulara bakıldığında katılımcıların semantik akıcılık ölçümünde en sık ürettikleri sözcüklerin "Hayvanlar" kategorisinde "köpek" olduğu tespit edilmiştir. Price ve Connolly'nin (2006) 3-5 yaş aralığındaki katılımcılarla yaptığı çalışmada "Hayvanlar" kategorisinde en sık üretilen sözcüğün, bu çalışmadan farklı olarak "kaplan" olduğu ve "köpeğin" en sık üretilen üçüncü sözcük olduğu görülmektedir. "Renkler" kategorisi için en sık üretilen sözcük "kırmızı" olarak tespit edilmiştir ve diğer sözcükler arasında en yüksek frekansa (79) sahip olduğu ortaya konmuştur. Bu durum "Renkler" kategorisinin toplam sözcük sayısı bakımından ilk sıralarda yer alırken farklı sözcük sayısı bakımından son sırada yer almasıyla ve dolayısıyla katılımcılar tarafından üretilen sözcüklerin sınırlı olmasıyla açıklanabilir (Nelson, 1974). Aynı durum farklı sözcük sayısı düşük hesaplanan "Sebzeler ve Meyveler" kategorisi için de gözlenmiştir. Bu kategoride en sık üretilen sözcük 66 frekans ile "elma"dır. Bu sonuç Sat'ın (2011) okul çağı dönemindeki Türkçe konuşan çocuklardan elde ettiği toplam ve ortalama sözcük sayısı düşük olan kategorilerde üretilen sözcüklerin sıklık frekansının daha yüksek olduğu bulgusu ile farklılık göstermektedir. Diğer kategoriler incelendiğinde en sık üretilen sözcüklerin "İçecekler" kategorisinde "kola", "Giysiler" kategorisinde "pantolon", "Vücut Bölümleri" kategorisinde "göz", "Ev Eşyaları" kategorisinde "yatak" olduğu gözlenmiştir. Bu kategorilerde en sık üretilen sözcük frekansları birbirine yakın bulunmuştur. Ayrıca Yılmaz'ın (2012b) çalışmasında kullandığı "Hayvanlar, Sebze ve Meyveler ve Giysiler" kategorilerinde 15-17 yaş aralığındaki okul çocukları tarafından en sık üretilen sözcükler, bu çalışmada okul öncesi çocuklar tarafından en sık üretilen sözcüklerle ortaktır.

Son olarak katılımcıların ilk beş sırada ürettikleri sözcükler belirlenmiş ve sıklıklarına göre sıraya konulmuştur. Örneğin "Hayvanlar" kategorisinde en sık üretilen

ilk beş sözcük “Köpek, Aslan, Kedi, Zürafa ve İnek” olarak belirlenmiştir. Bu sıralama . Price ve Connolly’nin (2006) çalışmasındaki sıralama (Kaplan, Köpek, Zürafa, Aslan, Çıta) ile benzerlik göstermektedir. Diğer kategorilerden elde edilen sözcüklere bakıldığında ilk beş sırada üretilen sözcükler, en sık üretilen sözcükler ile benzer şekilde sıralanmaktadır. Bu bulgu, sözel akıcılık ölçümlerinin bir kategoriye ait akla en kolay gelen ve kullanımı en yaygın diyebileceğimiz sözcükleri sunduğunu savunan Prescott ve Crowe’un (2003) görüşlerini desteklemektedir. En sık üretilen ilk beş sözcük bağlamında yaş gruplarından elde edilen veriler genel olarak benzer olmakla birlikte “Meyve ve Sebzeler” kategorisi için 4 ve 5 yaş grubu tarafından ilk beş sırada ve devamında yalnızca meyve isimleri üretilirken 6 yaş grubunda hem meyve hem sebze isimlerinin üretildiği görülmüştür. Bu durum yürütücü işlevlerin ve farklı ortak özellikler arasında esnek bir şekilde geçiş yapabilme becerisinin yaş ile birlikte artmasıyla açıklanabilir (Jacques ve Zelaze, 2001). Ayrıca “Hayvanlar” kategorisinde tüm katılımcı grubu, 5 yaş ve 6 yaş grubu tarafından en sık üretilen “köpek” sözcüğünün 4 yaş grubu tarafından sıklıkla üretilmediği görülmüştür.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu çalışmada 4-6 yaş aralığındaki okul öncesi çocukların sözel akıcılık becerileri değerlendirmiştir. Elde edilen veriler yaş, cinsiyet ve annelerin eğitim düzeyi değişkenlerine göre analiz edilmiştir. Bulgular, okul öncesi dönemde çocukların sözel akıcılık becerilerinin yaş ile birlikte gelişim gösterdiğini ancak cinsiyet değişkeninin performans üzerinde anlamlı bir etki yaratmadığını ortaya koymuştur. Annelerin eğitim düzeyi ele alındığında, düşük eğitim seviyesine ait katılımcıların daha yüksek performans gösterdiği belirlenmiştir.

Sözel akıcılık ölçümlerinden elde edilen betimsel değerler bağlamında üretilen toplam sözcük sayıları ve farklı sözcük sayıları analiz edilmiştir. Elde edilen değerler, tüm katılımcılar ve her yaş grubu için ayrı ayrı hesaplanmıştır. En çok sözcüğün üretildiği kategoriler, her yaş grubu için benzer bir sırayla 'Vücut Bölümleri, Renkler, Hayvanlar, Sebzeler ve Meyveler, Eşyalar, Giysiler ve İçecekler' kategorileri olarak belirlenmiştir. Katılımcılar tarafından üretilen farklı sözcük sayıları incelendiğinde genel olarak 'Hayvanlar, Eşyalar ve Vücut Bölümleri,' kategorilerinde daha fazla farklı sözcük üretilirken 'Giysiler, İçecekler, Sebzeler ve Meyveler ve Renkler' kategorilerinde üretilen farklı sözcük sayısının daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Son olarak sözel akıcılık ölçümlerinde üretilen sözcüklerin toplam üretim ve ilk 5 sıradaki üretim sıklıkları hesaplanmıştır.

5.2. Öneriler

1- Çalışmanın katılımcıları Eskişehir il merkezindeki anaokulları ve ilkokul bünyesindeki anasınıflarında okul öncesi eğitimlerine devam eden 84 çocuktan oluşmaktadır. Daha sonra yürütülecek çalışmalar daha geniş örneklem grupları ile yapılabilir.

2- Katılımcıların sözel akıcılık becerileri yaş, cinsiyet ve annenin eğitim düzeyi değişkenleri ele alınarak incelenmiştir. Bunun yanında etkili olabilecek diğer değişkenlerin (annenin kişilik özellikleri, sosyoekonomik durum, çocuğun bakım evinde geçirdiği süre vb.) de sözel akıcılık performansı üzerindeki etkileri ele alınabilir. Ayrıca sözel akıcılık becerilerinin yürütücü işlevler ile ilişkisi incelenebilir.

3- Aynı kategorilerin dahil edildiği bir çalışma dil ve konuşma bozukluğu, zeka geriliği ve ya nörolojik hastalığı olan çocuklar üzerinde uygulanabilir. Elde edilen veriler normal çocukların performans verileri ile karşılaştırılabilir.

5.3. Sınırlılıklar

1- Uygulama sırasında çocukların anlık performansları ölçülmüştür.

2- Uygulamalar tek seanslık ölçümler halinde yapıldığı için yorgunluk, stres, heyecan gibi faktörler göz ardı edilmiştir.

3- Katılımcıların nörolojik, psikolojik ve gelişimsel açıdan sağlıklı olduğu; dil ve konuşma gelişimlerinin normal olduğu, ebeveynlerin ve öğretmenlerin beyanına göre belirlenmiştir.

4- Annenin eğitim düzeyi değişkenine göre yapılan katılımcı dağılımı eşit değildir.

KAYNAKÇA

Adele, D. (2006). The Early Development of Executive Functions. E. Biallstok ve F.I.M. Craik (ed) *Lifespan Cognition-mechanism of change* içinde (70-96). New York: Oxford University Press.

Anderson, P. (2002). Assessment and development of executive function (EF) during childhood. *Child Neuropsychology, 8,* 71–82. doi: 10.1076/chin.8.2.71.8724

Best, J. R. ve Miller, P. H. (2010). A developmental perspective on executive function. *Child Development, 81,* 1641–1660. doi: 10.1111/j.1467-8624.2010.01499.x

Blaye, A. ve Bonthoux, F. (2001). Thematic and taxonomic relations in preschoolers: The development of flexibility in categorization choices. *British Journal of Developmental Psychology,* 19, 395–412.

Blaye, A. ve Jacques, S. (2009). Categorical flexibility in preschoolers: contributions of conceptual knowledge and executive control. *Developmental Science.* 12:6 863–873.doi: 10.1111/j.1467-7687.2009.00832.x

Blewitt, P., (1994). Understanding Categorical Hierarchies: The Earliest Levels of Skill. *Child Development.* 65(5), 1279-1298.

Bradley, R.H., ve Corwyn, R.F. (2002). Socioeconomic status and child development. *Annual Review of Psychology,* 53, 371–399.
doi: 10.1146/annurev.psych.53.100901.135233

Carlson, S. M. (2005). Developmentally sensitive measures of executive function in preschool children. *Developmental Neuropsychology, 28,* 595–616.

Carneiro, P., Albuquerque, P. ve Fernandez, A. (2008). Portuguese category norms for children. *Behavior Research Methods*, 40(1), 177-182.
doi: 10.3758/BRM.40.1.177

Chan, A. S. ve Poon, M. W. (1999). Performance of 7- to 95-year old individuals in a Chinese version of the category fluency test. *Journal of the International Neuropsychological Society*, 5, 525–533.

Charchat-Fishman, E., Oliveira, R.M. ve Silva, A.D. (2011). Performance of Brazilian children on phonemic and semantic verbal fluency tasks. *Dementia & Neuropsychologia*, 5, 78-84.

Crowe, S.J. ve Prescott, T.J. (2003). Continuity and change in the development of category structure: Insights from the semantic fluency task. *International Journal of Behavioral Development,* 27(5) , 467-479.
doi: 10.1080/01650250344000091

Çiyiltepe, M. (2004). Çocuklarda kelime akıcılığı yeteneğinin organizasyonu ve ölçülmesi. 12. Uluslararası Turk Dilbilimi Konferansı, 11-13 Ağustos, Dokuz Eylül Universitesi, izmir.

Friedman, N.P., Miyake, A., Young, S.E., DeFries, J.C., Corley, R.P. ve Hewitt, J.C. (2008). Individual differences in executive functions are almost entirely genetic in origin. *Journal of Experimental Psychology: General*, 137, 201–225.
doi: 10.1037/0096-3445.137.2.201

Göz, İ. (2003). *Yazılı Türkçenin kelime sıklığı sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları.

Grube, D. ve Hasselhorn, M. (1996). Children's freelisting of animal terms: Developmental changes in activating categorical knowledge. *Zeitschrift Fur Psychologie*, 204, 119–134.

Guibert, C., Maumet, C., Ferr_e, J.C., Jannin, P., Biraben, A., Allaire, C., Barillot, C. ve Le Rumeur, E. (2010). FMRI language mapping in children: a panel of language tasks using visual and auditory stimulation without reading or metalinguistic requirements. *NeuroImage*, 51, 897–909. doi: 10.1016/j.neuroimage.2010.02.054

Henry, L.A., Messer, D.J. ve Nash, G. (2015). Executive functioning and verbal fluency in children with language difficulties. *Learning and Instruction*, 39, 137-147.

Hughes, C. ve Ensor, R. (2005). Executive function and theory of mind in 2 year olds: A family affair. *Developmental Neuropsychology*, *28*, 645–668.
doi: 10.1207/s15326942dn2802_5

Hurks, P. P. M., Vles, J. S. H., Hendriksen, J. G. M., Kalff, A. C., Feron, F. J. M., Kroes, M., Van Zeben, T. M. C. B., Steyaert, J. ve Jolles, J. (2006). Semantic category fluency versus initial letter fluency over 60 seconds as a measure of automatic and 55 controlled processing in healthy school-aged children. *Journal of Clinical and Experimental Neuropsychology*, 28, 684–695. doi: 10.1016/j.bandc.2004.03.003

Hurks, P.P.M., Schrans, D., Meijs, C., Wassenberg, R., Feron, F.J.M., ve Jolles, J. (2010). Developmental changes in semantic verbal fluency: analyses of word

productivity as a function of time, clustering, and switching. *Child Neuropsychology*, 16, 366–387.

Isacoff, N.M. ve Stromswold, K. (2014). Not all lexical access tasks are created equal: Lexical development between three and five. *First Lnguage*, 34:1, 43-57 doi: 10.1177/0142723714521666

Jacques, S. ve Zelazo, P.D. (2001). The Flexible Item Selection Task (FIST): A Measure of Executive Function in Preschoolers. *Department of Psychology*, 20(3), 573-591. Erişim Adresi: https://doi.org/10.1207/S15326942DN2003_2

John, S. ve Rajashekhar, B. (2014). Word retrieval ability on semantic fluency taskin typically developing Malayalam-speaking children. *Child Neuropsychology*, 20(2)182-195.

Kail, R. ve Nippold, M.A. (1984). Unconstrained Retrieval from Semantic Meniory. *Child Development*, 55, 944-951. doi: 10.1111/1467-8624.ep12427013

Kavé, G. (2006). The development of naming and word fluency: evidence from Hebrew-speaking children between ages 8 and 17. *Developmental Neuropsychology*, 29, 493–508 doi: 10.1207/s15326942dn2903_7

Kavé, G., Kigel, S., ve Kochva, R. (2008). Switching and clustering in verbal fluency tasks throughout childhood. *Journal of Clinical and Experimental Neuropsychology*, 30, 349–359. doi: 10.1080/13803390701416197

Kavé, G., Kukulansky-Segal, D., Avraham, A., Herzberg, O. ve Landa, J. (2010). Searching for the right word: performance on four word-retrieval tasks across childhood. *Child Neuropsychology*, 16, 549–563. doi:10.1080/09297049.2010.485124

Kavé, G., Noam, A.K. (2013). Environmental contributions to preschoolers' semantic fluency. *Developmental Science,*16:1, 124-135. doi: 10.1111/desc.12010

Kırbaç, D. (2012). 15-17 Yaş Aralığındaki Türkçe Konuşan Çocukların Fonemik,Semantik ve Eylem Akıcılığı Becerilerinin Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Dönem Projesi, Anadolu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir,Türkiye.

Koren, R., Kofman, O. ve Berger, A. (2006). Analysis of word clustering in Word fluency of school-aged children. *Archives of Clinical Neuropsychology*, 20(8), 1087-1104. doi: 10.1016/j.acn.2005.06.012

Kuczaj, S.A. (1982), *Language Development,* Hillsdale, N.J.: Lawrence Earlbaum Associates. 492.

Lezak, M.D., Howieson, D.B., Bigler, E.D. ve Tranel, D. (2012). *Neuropsychological assessment*. (5). New York: Oxford University Press.

Lucariello, J., Kytratzis, A. ve Nelson, K. (1992). Taxonomic Knowledge: What Kind and When?. *Child Development*, 63, 978-998. doi: 10.2307/1131248

Lucena G., Hazin Pires, I.A., Lemos Aragão, L.C., Paula, A.P., Oliveira Gomes, E.R., Garcia, D., Barros, P.M., Alencar, J.C.N., Fichman, C. ve Oliveira, R.M. (2016). Performance of Children in Phonemic and SemanticVerbal Fluency Tasks. *Psico-USF*, 21(2), 293-304. doi: 10.1590/1413-82712016210207

Martins, N. ve Gotuzo A. (2014). The FAS fluency test in Brazilian children and teenagers: executive demands and the effects of age and gender. *Arquivos de Neuro-Psiquiatria*. 72(1): 55-62 doi: 10.1590/0004-282X20130213

Matute, E., Rosselli, M., Ardila, A. ve Morales, G. (2004). Verbal and Nonverbal Fluency in Spanish-Speaking Children. *Developmental Neuropsychology*, 26(2), 647-660.

Maviş, İ. ve Toğram, B. (2010). Action verbal fluency normative data for the Turkish population, International Conference The Science of Aphasia (XI), Potsdam.

Maviş, İ. (2015). Çocukta Anlambilgisi Gelişimi. S.TOPBAŞ (ed.), *Dil ve kavram gelişimi* (129-146). Ankara: Kök Yayıncılık.

Nelson, K., 1974. Variations in Children's Concepts by Age and Category. *Child Development.* 45, 577-584. doi: 10.1111/1467-8624.ep12146903

Noble, K.G., Norman, M.F., ve Farah, M.J. (2005). Neurocognitive correlates of socioeconomic status in kindergarten children. *Developmental Science*, 8, 74–87.

Özdemir, Ş. (2015). 15-17 Yaş Çocuklar ve 18 Yaş Üstü Yetişkinlerin Semantik ve Eylem Akıcılık Becerilerinin İncelemesi, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, Türkiye.

Pacesova, J. (1987). Semantic Development: Theory and Application. Sbornik Praci Filozofick Fakulty Brnénské Univerzity Studia Minora Facultatis Philosophicae Unıversitatis Brunensis, A 35, 27-34.

Piatt, A. L., Fields, J. A., Paolo, A. M. ve Tröster, A. I. (1999). Action (verb naming) fluency as an executive function measure: Convergent and divergent evidence of validity. *Neuropsychol*, 37 (13), 1499-1503.

Price, H.L. ve Connolly, D.A. (2006). BatMon II: Children's category norms for 33 categories. *Behavior Research Methods*, 38(3), 529-531.

Riva, D., Nichelli, F. ve Devot, M. (2000). Developmental Aspects of Verbal Fluency and Confrontation Naming in Children. *Brain and Language*, 71, 267-284. doi:10.1006/brln.1999.2166

Sat, Ş. (2010). 7-14 Yaş Aralığındaki Türkçe Konuşan Çocukların Sözel Akıcılık Becerilerinin Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, Türkiye.

Sauzéon, H., Lestage, P., Raboutet, C., N'Kaoua, B. ve Claverie, B. (2004). Verbal fluency output in children aged 7–16 as a function of the production criterion: Qualitative analysis of clustering, switching processes, and semantic network exploitation. *Brain and Language*, 89, 192–202.
doi: 10.1016/S0093-934X(03)00367-5

Skogan, A.H., Zeiner, P., Egeland, J., Rohrer-Baumgartner, N., Grethe-Urnes, A., Reichborn-Kjennerud, T. ve Aese, H. (2014). Inhibition and working memory in young preschool children with symptoms of ADHD and/or oppositional-defiant disorder. *Child Neuropsychology*,20(5),607-624.
Erişim Adresi: http://dx.doi.org/10.1080/09297049.2013.838213

Strauss, E., Sherman, E.M.S. ve Spreen, O. (2006). *A Compendium of Neuropsychological Tests: Administration, Norms, and Commentary*. (3). New York: Oxford University Press. https://doi.org/10.1080/09084280701280502

Yılmaz, F. (2012a), Türkçe Konuşan 15-17 Yaş Aralığındaki Okul Çağı Çocuklarının Sözel Akıcılık Becerilerinin Cinsiyet, Yaş, Okul Türü ve Aile Eğitim Durumu Açısından Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Dönem Projesi, Anadolu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, Türkiye.

Yılmaz, E. (2012b), Türkçe Konuşan 15-17 Yaş Aralığındaki Çocukların Sözel Akıcılık Değerlendirmelerinde En Sık Ürettikleri Sözcüklerin Belirlenmesi, Yüksek Lisans Dönem Projesi, Anadolu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, Türkiye.

Toğram, B. (2008). Sağlıklı ve İnmeli Bireylere Uygulanan Afazide Dil Değerlendirme Aracı'nın Geçerlik, Güvenirlik ve Standardizasyon Çalışması, Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, Türkiye.

Troyer, A.K., Moscovitch, M. ve Winocur, G. (1997). Clustering and Switching as Two Components of Verbal Fluency From Younger and Older Healthy Adults. *Neuropsychology,* 11(1), 138-146.

Tunçer, A. M. (2011). Türkçe Konuşan Yetişkin Popülasyonun Sözel Akıcılık Becerilerinin Yaş, Eğitim ve Cinsiyete göre İncelenmesi ve Sözcük Normlarının Oluşturulması, Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, Türkiye.

Westerlund, M. ve Lagerberg, D. (2008). Expressive vocabulary in 18-month-old children in relation to demographic factors, mother and child characteristics, communication style and shared reading. *Child: Care, Health and Development,* 34, 257–266. doi: 10.1111/j.1365-2214.2007.00801.x.

EKLER

Ek 1

VELİ ONAY BELGESİ

Bu çalışma Anadolu Üniversitesi Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü bünyesinde Yrd. Doç. Dr. Aylin Müge TUNÇER danışmanlığında Sevinç TÜYSÜZ tarafından yüksek lisans tezi olarak yürütülmektedir. Bu çalışma kapsamında 4-6 yaş aralığında bulunan çocukların sözel akıcılık becerilerinin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu beceri belirli bir kategoriye (Hayvanlar, Renkler, vb.) ait sözcüklerin verilen 45 saniye süre içinde mümkün olduğunca çok üretilmesine dayanan bir etkinlik üzeriden ölçülecektir.

Bu amaçla çocuğunuza 7 kategoriye ait (*Hayvanlar, Renkler, Meyve ve Sebzeler, İçecekler, Kıyafetler, Vücut Bölümleri, Ev Eşyaları*) sözcüklerin üretimi hakkında bir değerlendirme formu uygulanacaktır. Verilerin sağlıklı bir şekilde toplanabilmesi için üretim sırasında ses kaydı alınacaktır. Kayıtlar daha sonra araştırmacı tarafından dinlenip yazıya dökülecek ve analiz edilecektir.

Çalışma kapsamında toplanacak veriler bilimsel veri olarak değerlendirilecek olup, yalnızca araştırma kapsamında araştırmacılar tarafından kullanılacaktır. Talep ettiğiniz takdirde çocuğunuzdan toplanan veriler tarafımdan sizlere ulaştırılacaktır.

Bu çalışma çocuğunuz için psikolojik ya da fiziksel herhangi bir risk taşımamaktadır. Çocuğunuzun ya da sizin çalışmanın herhangi bir yerinde çalışmaya katılmaktan vazgeçebileceğinizi bildirerek, gönüllü katılımda bulunduğunuzu ifade eden bu belgeyi imzalamanızın yararlı olacağını düşünüyoruz.

Çalışmaya katkılarınız için teşekkür ederiz.

Ebeveyn

Adı-Soyadı:
Onay İmzası:

Araştırmacı

Sevinç TÜYSÜZ

Tel: 0505 897 39 43

Adres: Anadolu Üniversitesi DİLKOM
Yunus Emre Kampüsü, ESKİŞEHİR

Ek 2

EBEVEYN VE ÇOCUK KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Aşağıdaki soruları kendiniz ile ilgili olarak doldurunuz.

	Anne	Baba
	Öz ☐ Üvey ☐ Sağ ☐ Ölü ☐	Öz ☐ Üvey ☐ Sağ ☐ Ölü ☐
Adınız ve Soyadınız		
Doğum Tarihiniz		
Yaşınız		
Doğum Yeriniz		
Ana Diliniz		
Öğrenim Durumunuz		
Mesleğiniz		
Gelir Düzeyiniz	Düşük ☐ Orta ☐ Yüksek ☐	Düşük ☐ Orta ☐ Yüksek ☐
Uygulama Tarihi		

Aşağıdaki soruları çocuğunuz ile ilgili olarak doldurunuz.

Adı-Soyadı	
Doğum Tarihi	
Yaşı	
Cinsiyeti	Kız ☐ Erkek ☐
Okulu	
Ana Dili	
Kardeş sayısı	

Ek 3

GENEL ÇOCUK SAĞLIĞI VE GELİŞİMİ BİLGİ FORMU

	Evet	Hayır	Açıklama
Çocuğun geçirdiği önemli bir hastalık veya kaza/ameliyat var mı? Varsa nedir?			
Devam eden bir hastalığı var mı?			
Sürekli kullandığı bir ilaç var mı?			
Herhangi bir işitme sorunu var mı?			
Hangi elini kullanır?			☐ Sağ ☐ Sol
Çocuğunuz kaç yaşında yürüdü?			
Çocuğunuz kaç yaşında konuştu?			
Çocuğunuz öz bakım becerileriyle ilgili olarak hangilerini gerçekleştirmektedir?			Beslenme ☐Yardımla ☐Yardımsız Tuvalet alışkanlığı ☐Yardımla ☐Yardımsız Giyinme becerisi ☐Yardımla ☐ Yardımsız Temizlik becerileri ☐Yardımla ☐Yardımsız
Kendini sözel olarak ifade eder mi?			
Çevresindekilerle karşılıklı sohbet eder mi?			
Konuşması anlaşılır mı? Hayır ise sebebini belirtiniz.			
Yaşadığı, duyduğu bir olayı (evde, okulda) ifade eder mi?			
Kendini kaç kelimelik cümleyle İfade eder?			☐ Tek ☐ İki ☐ Üç ☐ Daha fazla
Çocuğunuz arkadaşlık ilişkileri kurup sürdürebiliyor mu?			
Çocuğunuz birlikte oyun oynamaktan hoşlanır mı? Ne tür oyunlar tercih eder?			
Çocuğunuzun okuldaki genel durumu hakkında kısaca bilgi veriniz.			

Ek 4

Anadolu Üniversitesi Etik Kurul Kararı

Evrak Kayıt Tarihi: 17.02.2017	Protokol No: 20925	Tarih: 28.03.2017

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU
KARAR BELGESİ

ÇALIŞMANIN TÜRÜ:	Yüksek Lisans Tez Çalışması
KONU:	Sağlık Bilimleri
BAŞLIK:	4-6 Yaş Aralığındaki Okul Öncesi Çocukların Sözel Akıcılık Becerileri
PROJE/TEZ YÜRÜTÜCÜSÜ:	Yrd. Doç. Dr. Aylin Müge TUNÇER
TEZ YAZARI:	Sevinç TÜYSÜZ
ALT KOMİSYON GÖRÜŞÜ:	-
KARAR:	Olumlu

Prof.Dr. Z. Asım KAPLANCIKLI *(Başkan-Rektör Yardımcısı)*	
Prof.Dr. Yusuf ÖZTÜRK *(Başkan Yardımcısı-Eczacılık Fak.)*	**Prof.Dr. Dilek AK** *(Eczacılık Fak.)*
Prof.Dr. Betül DEMİRCİ *(Eczacılık Fak.)*	**Prof.Dr. Müzeyyen DEMIREL** *(Eczacılık Fak.)*
Prof.Dr. Nalan GÜNDOĞDU KARABURUN *(Eczacılık Fak.)*	**Prof.Dr. İlker YILMAZ** *(Spor Bilimleri Fak.)*

Ek 5

İl Milli Eğitim Müdürlüğü Tez Uygulama İzin Belgesi

T.C
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Sevinç TÜYSÜZ
Kurumu/Üniversitesi	Anadolu Üniversitesi
Araştırma Yapılacak Eğitim Kurumu ve Kademesi	Vali Sami Sönmez İlkokulu, Yunuskent Anaokulu, Kutipoğlu Anaokulu, Cemal Ererdi Anaokulu
Araştırmanın Konusu	4-6 Yaş Aralığındaki Okul Öncesi Çocukların Sözel Akıcılık Becerileri
Üniversite / Kurum Onayı	Var
Araştırma/Proje/Ödev/ Tez Önerisi	Var
Veri Toplama Araçları	Ebeveyn ve Çocuk Kişisel Bilgi Formu, Genel Çocuk Sağlığı ve Gelişimi Bilgi Formu
Görüş İstenecek Birimler	-
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 2012/13 sayılı genelgesi gereğince 2016-2017 öğretim yılında uygulanmasında sakınca yoktur.	
Komisyon Kararı	KABUL (Oybirliği ile)
Muhalif Üyenin Adı ve Soyadı	Gerekçesi : .....

KOMİSYON

15/06/2016

Komisyon Başkanı
Barış HANCI
Milli Eğitim Müdür Yardımcısı

Üye
Kadir Kılıç
Öğretmen

Üye
Ömer GARAN
Öğretmen

Üye
Eyüp Sabri KUTLU
Öğretmen

Ek 6

Kategorilerde Üretilen Sözcük Listeleri

Hayvanlar kategorisinde üretilen toplam sözcük üretimleri

afrika kobrası	1	horoz	6	mirket	1
ahtapot	1	inek	30	muhabbt kuş.	1
akbaba	1	jaguar	3	öküz	1
antilop	1	kanarya	1	ördek	4
arı	5	kanguru	2	örümcek	2
aslan	44	kaplan	30	panda	4
at	21	kaplumbağa	10	panter	1
ayı	32	karakulak	2	papağan	5
bal porsuğu	1	karga	1	pelikan	1
balık	15	karınca	8	penguen	5
balina	4	karınca yiyen	1	salyangoz	3
baykuş	2	kartal	2	serçe	1
beyaz k.balığı	1	kaz	1	sırtlan	1
boğa	5	keçi	7	sincap	5
böcek	5	kedi	45	sinek	2
buzağı	1	kelebek	11	solucan	1
civciv	5	kertenkele	4	su aygırı	4
çita	9	kirpi	2	su yılanı	1
dağ keçisi	1	koala	1	sümüklü böc.	3
deniz anası	1	kobra	1	tavşan	31
deniz atı	1	koyun	6	tavuk	12
deniz kapl.	2	köpek	53	tırtıl	6
deniz yıldızı	2	köpek balığı	7	tilki	4
deve	2	köstebek	2	timsah	6
dinazor	8	kurbağa	5	uğurböceği	5
domuz	6	kurt	9	vaşak	1
eşek	7	kuş	22	yengeç	2
fare	4	kutup ayısı	4	yılan	14
fil	20	kuzu	9	yunus	4
filamingo	1	leopar	2	zebra	10
fok balığı	1	leylek	1	zürafa	40
gergedan	2	maymun	12		
goril	3	mercan	1		

Sebzeler ve Meyveler kategorisinde üretilen toplam sözcük üretimleri

ananas	8	kabak	5	nane	1
armut	36	karnabahr	6	nar	6
ayva	1	karpuz	35	ot	1
bamya	1	kavun	17	patates	7
bezelye	2	kayısı	8	patlıcan	29
biber	17	kırmızı biber	1	pırasa	5
böğürtlen	3	kiraz	20	portakal	47
brokoli	11	kivi	10	salatalık	22
ceviz	1	kuzu kulağı	1	sarımsak	5
çilek	29	lahana	3	soğan	10
domates	25	limon	9	şeftali	14
dut	2	mandalina	29	turp	1
elma	66	mantar	2	üzüm	17
erik	13	marul	11	vişne	1
fasulye	2	maydanoz	3	yabanmersini	1
havuç	28	mısır	4	yaprak	1
ıspanak	12	mongo	1		
incir	1	muz	37		

İçecekler kategorisinde üretilen toplam sözcük üretimleri

ağaç özü suyu	1	içki	2	pepsi	1
armut suyu	1	kahve	14	portakal suyu	37
atom	1	kakaolu süt	4	rakı	1
ayran	23	karışık m.s.	2	ramazan şrb.	1
bira	1	karpuz suyu.	4	soda	2
böğürtlenli i.	1	kayısı suyu	1	su	50
ceviz suyu	1	kefir	2	süt	43
çay	26	kiraz suyu	2	sütlü kahve	1
çikolata	1	kivi suyu	1	şarap	1
çikolatalı süt	3	kola	51	şeftali suyu	6
çilek suyu	6	limonata	20	şerbet	1
çilekli süt	3	maden suyu	5	şıra	1
çorba	1	mandalina su	2	turşu suyu	2
didi	3	meyve suyu	48	üzüm suyu	1
domates su.	1	mısır suyu	1	vişne suyu	2
elma suyu	8	muz suyu	3	y.mersinli i.	1
fanta	15	muzlu süt	2		
gazoz	21	nar suyu	1		
havuç suyu	2	neskafe	1		
ice tea	9	nesquik	1		

Giysiler kategorisinde üretilen toplam sözcük üretimleri

abiye	1	gece elbisesi	1	mont	21
atkı	7	gecelik	1	panduf	1
atlet	16	gelinlik	5	pantolon	57
ayakkabı	28	gocuk	1	pardesü	1
ayı kostümü	2	gömlek	28	penye	6
badi	1	gözlük	4	pijama	8
bahçıvan	1	hırka	10	sıfır kollu	1
bilezik	2	kazak	17	şapka	16
bluz	2	kemer	1	şort	13
bot	4	kıravat	1	tayt	9
ceket	9	kısa kollu	23	terlik	2
çizme	1	kilot	9	tişört	30
çorap	29	kilotlu çorap	15	toka	5
don	5	kolsuz	1	uzun kollu	8
elbise	35	kolye	4	üst	7
eldiven	6	kot	5	yağmurluk	1
eşarp	1	kot etek	1	yazma	1
eşofman	5	krampon	1	yelek	13
etek	24	mayo	1		
forma	3	mini etek	1		

Renkler kategorisinde üretilen toplam sözcük üretimleri

altın rengi	4	krem rengi	3	siyah	71
beyaz	60	lacivert	15	su yeşili	1
bordo	2	lila	1	ten rengi	14
eflatun	1	mavi	76	turkuaz	3
gri	43	mor	55	turuncu	51
kahve rengi	43	pembe	71	vişne çürüğü	1
kırmızı	79	sarı	67	yeşil	69

Vücut Bölümleri kategorisinde üretilen toplam sözcük üretimleri

ağız	52	diz kapağı	2	kas	4
akciğer	16	dudak	10	kaş	23
alın	4	el	49	kemik	46
ayak	44	ense	2	kiprik	8
ayak parmağı	1	et	8	kol	30
bacak	40	gıdık	1	koltuk altı	1
bağırsak	2	göbek	3	kulak	22
baş	5	gövde	3	küçük dil	1
ben	1	göz	66	mide	5
beyin	12	göz bebeği	1	mikrop	2
beyincik	1	göz kapağı	1	omuz	8
boğaz	8	idrar kesesi	1	parmak	16
boyun	11	ince bağırsak	2	popo	1
böbrek	3	iskelet	2	saç	31
burun	61	kafa	13	sırt	5
ciğer	6	kafa kemklri	1	sinir hücreleri	1
çene	9	kafatası	1	ten	3
damar	7	kalın bağırsak	2	turnak	13
deri	5	kalp	33	vücut	2
dil	11	kan	3	yanak	14
dirsek	3	karaciğer	13	yemek boru.	3
diş	16	karın	17	yüz	7
diz	4				

Ev Eşyaları kategorisinde üretilen toplam sözcük üretimleri

askı	2	gece lambası	1	resim	4
ayakkabı dlp.	1	halı	16	saat	1
aygaz	3	ışık	2	sandalye	21
ayna	8	kanape	4	sandık	1
bardak	5	kapı	9	sehpa	2
battaniye	3	kaşık	4	sepet	4
baza	1	kavonoz	2	soba	1
beşik	5	kıyafet dolabı	4	süpürge	7
bıçak	4	kitaplık	3	sürahi	1
bilgisayar	12	klima	1	şişe	1
bulaşık mak.	6	koltuk	44	tabak	7
buz dolabı	10	kombi	1	tablet	7
cam	9	kumanda	7	tabure	1
çalışma masa	3	kutu	2	tarak	1
çamaşır mak.	7	lamba	3	tava	2
çamaşırlık	1	masa	32	telefon	6
çarşaf	2	merdiven	1	televizyon	44
çatal	6	minder	2	tencere	1
çay bardağı	1	mutfak dolap	1	tepsi	1
çaydanlık	5	mutfk robotu	1	tezgah	3
çekmece	13	ocak	2	traş mak.	1
çeşme	1	oturak	2	uydu	1
çöp	5	oyuncak	32	vazo	5
dolap	48	oyunck kutu.	4	yastık	14
elbise dolabı	1	örtü	1	yastık kılıfı	1
elektrikli süp.	2	pencere	1	yatak	54
fırın	3	perde	6	yatak örtüsü	1
fiş	1	petek	2	yorgan	10
gardrop	6	radyo	1		